amintiri

ion fleşeriu

ion fleşeriu

amintiri

COLECŢIA GENERAŢIA 1922

Amintirile lui Ion Fleşeriu, cari cuprind o perioadă atât de frământată din istoria României, inaugurează colecţia «Generaţia 1922», nume, care marchează, în adevăr, o dată importantă în evoluţia politică a ţării.

Scrise, aceste amintiri, într'o formă concisă, dar într'un stil clar, frumos, face ca lectura acestui volum să fie atât de interesantă.

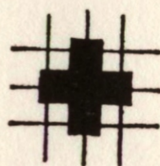
Pentru această perioadă istorică, datele şi interpretarea faptelor, constituesc un aport extraordinar istoric, care ne ajută să putem interpreta just o serie de evenimente trăite personal de autor.

In analiza amanunţită a anumitor episoade Ion Fleşeriu nu se mărgineşte numai a descrie aportul Mişcării Legionare, ci pătrunde cu mare claritate şi obiectivitate, în toate faptele istorice prin care a trecut Neamul Românesc în perioada marcată de primul şi al doilea război mondial.

Dorim ca acest volum să pătrundă în toate colţurile unde trăesc românii, ca pildă de o viaţă dată în întregime unui ideal, pe care l-a servit fără nici o şovăială şi totul spre binele şi fericirea României.

EDITURA

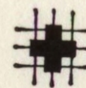
AMINTIRI

AMINTIRI

ION FLEŞERIU

AMINTIRI

COLECŢIA GENERAŢIA 1922

ION FLEŞERIU

AMINTIRI

COLECŢIA GENERAŢIA 1922

PRINTED IN SPAIN

Depósito legal: M. 5.508.—1977 ISBN: 84-400-2473-8

Artes Gráficas Benzal - Virtudes, 7 - Madrid-3

CUPRINSUL

PLECAT DIN SAT

Acolo unde Mureşul străpunge hotarul judeţului Hunedoara, la intrare, pe stânga fluviului, se află satul Balomir. După primul războiu mondial, adică după unirea Ardealului cu patria mamă, i s'a zis: Balomirul de Câmp, el fiind aşezat în «Câmpul Pânei», şesul defileu cuprins între Munţii Cugirului şi apa Mureşului al cărei mal drept se freacă de platoul Munţilor Apuseni, cari se proptesc, ca un zid, în valurile domoale ale apei.

Aci la «Câmpul Pânei» se izbiră turcii de o puternică rezistenţă românească întârziindu-le înaintarea spre câmpia Panoniei. De data aceasta tot un român a fost sufletul bătăliei. Legenda spune că Pavel Chinezu ţinea pe un turc în dinţi, pe câte unul în mâni lovind cu ei în cei din jurul lui. Aşa a luptat şi căzut Pavel Chinezu eroul acestei bătălii. Monumentul ce i s'a ridicat în gara Şibot, gară de unde se bifurcă calea ferată spre Cugir, ne aminteşte mereu de românul Pavel Chinezu, care în această bătălie a dovedit odată mai mult, calităţile războinice ale fiilor neamului românesc, ţinându-se astfel în rând cu fraţii moldoveni ai lui Ştefan şi cu muntenii lui Mircea.

Dascălul meu, din clasele primare, la Orăştie, Rety, când, la istorie ne vorbea despre luptele judeţului Hunedoara cu turcii, ni-l prezenta —nu pe Pavel Chinezu— ci pe Kinizsi Pal. Îl făcea deci ungur după cum îl făcea şi pe Ion Huniade ori pe fiul acestuia: Matei Corvin.

Nu-i un sat mare Balomirul. Ba, pa vremea administrației ungurești, era trecut în categoria satelor mici, ceea ce însemna că primea notar comunal numai dacă locuitorii se obligau să suporte cheltuelile de întreținere al acestuia. Balomirul a înțeles să-și aibă notarul propriu, ca să nu trebuiască să se deplaseze pe la notariatele vecine.

Vatra satului era restrânsă, așa, că cel mai bine situat țăran nu trecea de douăzeci de jugăre de pământ arător. Pădure nu avea. Lemnele le aduceau balomirenii, din Munții Cugirului ori de pe teritoriul satului Cioara, satul natal al mamei mele. In schimb el a fost toată vremea un sat liber, balomirenii necunoscând apartenența la vreun grof, și afară de trimișii administrației centrale ungurești, notarul și învățătorul, nici un străin de sângele lor nu s'a putut aciui printre ei.

Acest străin, notarul, la terminarea primului războiu mondial a părăsit satul prin fundul grădinilor, rănit, doar cu sufletul în oase, dacă l-o fi avut, cum se întrebau bătrânii, femeile și fetele ai căror feciori, bărbați și frați erau trimiși departe pe front: în Italia, în Galiția, în Bosnia și prin alte părți ale împărăției habsburgice. Cei rămași acasă trebuiau să lucreze, pe lângă istovitoarele munci ale gospodăriilor proprii, și pentru domnul notar și familia lui.

In toamna lui 1918, reîntorși dela cătănie câți s'au mai întors, și aflând despre isprăvile notarului-ungur, s'au dus la primărie ca să-i ceară socoteala. Știindu-se încărcat cu atâtea nedreptăți comise față de locuitorii satului, a rupt-o la fugă jupânul și astfel s'a ales doar cu gloanțele ce l-au nimerit, pe unde și câte l-au ajuns. In locuința lui din localul primăriei, rămasă fără stăpân, s'a constatat printre altele că era gătit și așezat în dulapuri, trusoul pentru patru fete, câte avea notarul de măritat. Toate aceste țesături și cusături erau făcute de mânile trudite ale femeilor și fetelor celor plecați pe front. Fură atâtea, țesăturile și cusăturile, că pentru fiecare casă, cine a vrut să ia, a ajuns câte ceva. Cei care n'au contribuit cu nimic la această agoniseală nedreaptă n'au lăcomit, pentrucă ar fi fost contrar

cu simțul lor de dreptate și corectitudine ce caracterizează pe toți țăranii noștri.

Această soartă au avut-o aproape toți notarii unguri, din satele Ardelene, cari și-au depășit însărcinarea de slujitori ai intereselor localnicilor, în egală măsură. Acolo însă unde notarul a fost corect, nu numai că nu i s'a făcut nimic dar i s'a cerut să-și facă slujba mai departe, căci, doar ai noștri dreptatea o căutau și o cereau de o mie de ani în urmă, dreptate care devenise un cult și pentru obținerea căreia au robit și au pătimit atâția dintre înaintașii noștri.

Soartea notarului o mai avusese încă unul: învățătorul. Deși de sânge Român, spre a face carieră, cu vremea, s'a dovedit a fi un renegat. Știut este că renegatul e mai rău decât cei din nația căreia încearcă să se altoiască. Prin 1904, au avut loc alegeri de deputat pentru plasa Orăștie. Din partea românilor candida Aurel Vlad. La vot aveau dreptul numai acei săteni cari plăteau o anumită dare, încât, votanții dintr-un sat încăpeau bine într'o căruță. Folosindu-se de calitatea ce-o avea, după sânge, învățătorul a încercat să intre pe sub pielea celor cu drept de vot căutând să-i ademenească și chiar să-i cumpere, pentru reușita candidatului ungur.

Tatăl meu aflând de această acțiune trădătoare îi adună pe cei cu drept de vot, îi lămurește, și rezultatul a fost că învățătorul, cu mult înaintea notarului, căruia i-a indicat drumul pe unde și cum poți fugi, mai neobservat, când ai de dus cu tine păcatul trădării, a plecat și nici că l-a mai văzut cineva trecând pe dinaintea satului, care, l-a alungat ca pe un înstrăinat. Candidatul românilor a fost ales, cu toate piedecile puse în cale de cei cu pene de cocoș, pentrucă sătenii votanți se apropiau câte unu, doi, în cursul nopții, de sediul plasei, ca zorile să-i prindă în oraș, pe la câte-o gazdă, dinainte aleasă și de aci mergeau la votare.

Când scriu aceste aduceri aminte —1956— nu știu dacă va mai fi viața respectatul meu tată. Fiecare copil își face din pă-

rinții lui, ghidul vieții. Mai toți zicem: așa a făcut tata ori așa a zis mama. Personal mi-am câștigat certitudinea că tata a fost, nu numai pentru familia noastră numeroasă, căci eram șapte feciori și două fete la părinți, un tată model ci și pentru întreg satul.

Vorbea puțin. Mereu cu fața senină și creștin prin practica de fiecare zi. Vorba lui era lucrul. In povești nu l-a întâlnit nimeni. In cârciumă n'a fost văzut niciodată. Nu știu să fi cerut ceva, dela cineva. Ișì făcea singur aproape toate uneltele de lemn trebuitoare gospodăriei. Nu se lua vre-o hotarâre în sat fără să se ceară părerea lui badea Avram.

Seara, pe când mama așeza pe fiecare în culcușul lui, tata continua să stea de vorbă cu cei care veneau după un sfat, după un ajutor, o împăciuire între doi certați și alte necazuri sau bucurii locale. Pe toți îi mulțumea; pe fiecare-l îndruma; nimeni nu pleca dela el neajutat, și toți se duceau acasă convinși de ceeace le spunea tata.

Dumineca, și în zilele de sărbători, dupăce-și completa somnul pierdut în zilele de lucru, după amiază, ieșea la poartă, pe o laviță și cetia vecinilor, cari se strângeau în jurul lui, ziarul Libertatea, a părintelui Moța, dela Orăștie, tălmăcindu-le cele treburi, precum și dorul de eliberare de sub stăpânirea ungurească, fiindcă atunci nu se vorbea de afaceri politice, de învârteli și de scaune de deputat. Nu se împroșca nimeni cu noroiu. Atunci săteni și orășeni toți aveau un ideal: unirea cu patria mamă. Pe când citea foaia consătenilor adunați în jurul lui își dădea seama de importanța cunoașterii slovei. Vedea pe fețele ascultătorilor săi cu câtă sete primeau cele ce li se citea și explica. Conchizând îi sfătuia să-și trimită copiii la școală. Nu vedeți voi că nici un copil din satul nostru, dintre noi țăranii, n'a apucat să fie trimis la școală, la oraș? Nu putem noi avea învățătorul crescut din mijlocul nostru, notar, popă etc.?

Cum nu era omul care să dea numai sfaturi când i s'a ivit ocazie a pornit cu fapta. Așa se face că al doilea fecior al mamei a fost trimis la școală la oraș ca s'o rupă cu vechiul obiceiu de-a face doar cele patru clase primare, în sat, ca apoi să rămână la coarnele plugului, și intr'o zi de Sâmbătă, în vara lui 1910, tata pleacă, decudimineață, la târg la Orăștie și se reîntoarce spre seară încărcat de cumpărături necesare gospodăriei. Mama bucuroasă pune lespedea de plăcinte pe foc și până ce să se încălzească a mestecat un scrob din câțiva pumni de făină și câteva ouă. Odată coaptă plăcinta pe o parte o întoarce și înainte de-a o împături îi mai pune și câteva linguri de brânză cu smântână. După cină, tata începe vorba. In timpul mesei nu se vorbea. Ne anunță că unul din cei doi feciori mai mari va merge la școală, la oraș și că pentru acest scop a și găsit o gazdă.

Cum fratele Mihăilă era mai mare cu doi ani ca mine, deci prea trecut ca s'o mai poată începe cu clasa întâi primară, ceea ce era o condiție, fiindcă necunoscând ungureasca trebuia s'o începi dela cap, soarta a căzut pe mine.

Pe cât de mare fu bucuria pentru mine pe atât de mare a fost durerea fratelui Mihăilă, când aflarăm de hotărârea tatii. Mai aveam de stat acasă doar o săptămână. Era în luna August când lucrul câmpului era mai puțin așa că mama se putea ocupa de pregătirea trusoului viitorului elev, a viitorului domnișor cum începu să-mi spună mama, cât în glumă cât în serios, căutând să-mi vorbească de cum trebue să învăț, de cum să mă port printre străini iar printre povețe nu scăpa să-și desvăluie gânduri îndepărtate pline de satisfacție anticipată și anume că abia apuca să poată veni să mă vadă mai întâi la școală, și-apoi la mine acasă, când voi fi învățător sau popă singurele cariere la cari se gândeau sătenii noștri, pe acea vreme, că pot ajunge odraslele lor.

Sâmbăta viitoare, desdedimineață, am fost trezit din somnul copilăriei mele ca să mă gătesc de drum: de primul meu drum. In acest timp tata pregătea căruța care prin punerea saltelei, bine înfundată cu paie, că puteai face două din ea, părea un car de nuntă. Dupăce totul fu gata mă așez pe lavița căruței, ajutat de mama, care nu mai prididea cu lacrimile și sărutările, și ne îndreptâm spre Orăștie. Era o dimineață răcoroasă de sfârșit de vară când am apucat pe ulița ce trece prin fața «morii din sus» ca să ieșim în drumul țării. Nici o mișcare încă prin casele și curțile adormite ale satului decât câte-un lătrat ori zgomotul vreunui gospodar, mai inimos, care-și gătea carul ca să iasă, cu primele zori, la lucru.

Aveam de făcut vre-o 12 klm până la oraș. Un drum drept ca o pânză ni se prezenta când intrarăm în drumul țării. Tata

vorbea din când în când cu Fani ca s'o îndemne să iuţească pasul căci era cam trecută şi-apoi pentrucă tata nu bătea vitele şi vai de acela dintre noi pe care l'ar fi prins să le lovească sau să le înjure fiindcă zicea tata: şi un dobitoc are inimă; şi pe el îl doare; şi el ştie să te asculte dacă-i ştii vorbi. Eu, cât o desagă, stăteam ghemuit pe laviţa căruţei, pe care mama aruncase un lepedeu, în culori, ca să fie căruţa mai arătoasă. Cu fiecare pas al Fanei drumul ni se scurta iar soarele, cu dinţi, începea să ne surâdă şi mai apoi să ne încălzească. Pe la ceasurile când se deschideau prăvăliile, am intrat în oraş şi dupăce trecuserăm din una în alta, prin mai multe străzi, oprim în faţa unei case, în a cărei curte intrarăm. Un băiat mai mare ca mine cu vre-o patru ani ne iese înainte, şi, privind întrebător pe tata zice: ăsta-i Janos? Era Mircea, fiul mai mic al gazdei care urma clasa primă de liceu. In vreme ce tata deshăma pe Fani, Mircea mă ia de mână şi mă duce la maică-sa, la Neni, cum aflai că trebue să-i spun.

Fiind vremea dejunului ni s'a servit cafeaua. Eu mă aflam în mare dilemă. Văzusem la mama acasă, când avea oaspeţi, că nici unul nu golea paharul, acelaşi pentru toţi, cu care li se servea vin sau rachiu. Cu cât cel îmbiat lăsa mai mult în pahar, era judecata mea, cu atât respectivul dovedea o mai mare bunăcuviinţă. Aflându-mă în faţa ceştei de cafea, cu toate stăruinţele gazdei şi deşi-mi plăcea cafeaua, a fost imposibil să mă facă s'o beau toată căci nu voiam să comit o necuviinţă. Faptul că celelalte ceşti erau deja goale n'a fost pentru mine un motiv convingător; până a doua zi când Nemi anunţă: la masă! Acuma, îmi spune Neni nu-i frumos să rămână ceva în farfurie sau în ceaşcă. N'am întrebat dacă această lege se aplică şi la băuturi.

După dejun ne-am dus în oraş să-mi cumpere tata haine nemţeşti, ghete şi ceeace mai lipsea trusoului meu de şcolar. In câteva ceasuri fusei îmbrăcat în noile haine în care nu mă simţeam bine fiindcă ba mă strângeau ghetele, ba mă oprea haina să fac mişcare, ba mai cu seamă că trebuia să fiu atent unde mă aşez ca să nu le pătez căci tata îmi spusese că aceste haine trebue să mă ajungă până la toamna viitoare.

Când am văzut pe tata cum adună hainele cu care venisem; cum le aşează în desagii pe care la plecarea de acasă, îi umpluse mama cu de-ale mâncării, pentru gazdă, scăzând în acest fel plata în bani, plângând l-am rugat pe tata ca opincile să nu le dea nimănui, că le voi încălţa la vară, în vacanţă.

Bine, bine răspunse tata în timp ce le aşeza în căruţă şi după ce adapă pe Fani, o urneşte spre satul din care plecaserăm în zorii zilei spunându-mi: tu trebue să înveţi bine ca să nu ne faci satul de ruşine şi să aduci mai târziu, şi alţi copii la şcoală la oraş.

Mai aveam trei săptămâni până la începutul cursurilor, timp în care m'am aclimatizat cu atmosfera de oraş. In familia adoptivă mă simţeam bine fiindcă se vorbea numai româneşte, iar Mircea era foarte vioi şi toată ziua eram împreună. Când Bachi, tatăl lui Mircea, lucra în atelierul lui de pantofar, stăteam şi priveam la sculele cu care lucra admirând încălţămintea ce ieşea din mânile lui dibace. Când era bine dispus şi asta se întâmpla de câte ori gusta din ale paharului bucurii, începea să povestească despre originea familiei Balomiri, al cărei nume îi purta, o familie veche românească, de preoţi şi învăţători ai satului meu, familie din care doar el a avut nenorocul de-a rămâne meşteşugar.

La 10 Septembrie începe şcoala. Aveam ca dascăl pe Rety, un om înalt, aproape de doi metri. Tânăr şi bun dascăl. Şcoala era în spatele liceului Reformatuskunkollegium, într'o grădină cu arbori seculari, pe marginea râului Sibişel. In trei ani am făcut cele patru clase primare, în ultimul an dând două clase. Abia eram trei patru elevi români. Toţi învăţam bine încât dascălul Rety ne da de exemplu connaţionalilor lui. Această imparţialitate a dispărut odată cu intrarea României în războiu, contra Austroungariei. După această dată nici măcar în şoaptă nu mai puteam vorbi limba noastră.

Eram în clasa doua de liceu, când Ruşii, în iureşul primelor înaintări, în August 1914, trecuseră Carpaţii coborând până în Nordul Maramureşului. In familia Balomiri ne aflam: fraţii Mircea în clasa patra, Ghiţă în clasa şaptea şi eu. Mai veneau încă trei patru colegi de-ai lor şi toată vremea comentam ispră-

vile de pe front de reușita cărora ne atârnam, toții, realizarea visului nostru secular: Unirea cu Patria Mamă. Intr'o dimineață ajungând la liceu, nu cu gândul la matematică sau la latină ci la evenimentele din seara premergătoare, și înainte de a intra profesorul de clasă Nagh Sandor, scriu pe tablă: «Az orosok betörtek Maramarosszigetbe és nem sokára Budapesten lesznek (Rușii au intrat în Maramures și nu peste mult vor fi în Budapesta).

Această frază n'o voiu putea uita niciodată. Intâi pentrucă înaintarea Rușilor era pentru noi semnul realizării rapide al visului pe care-l doream, ca mâne, înfăptuit, și-al doilea pentrucă m'a costat pierderea acestui an. Profesorul intrând în clasă întreabă: «ki volt az aki est a butaságot irta»? (cine a fost acela care a scris această prostie?). Sculându-mă în picioare răspund: «én voltam Tanarur!». M'a chemat la tablă și ținându-mă de urechi am trebuit să șterg cele scrise, apoi mi-a dat cu trestia în palme de mi s'au umflat ca doi bureți spunându-mi: «a jövö évbe nem fogs többe ide jönni» (în anul viitor nu vei mai veni aici). Si s'a ținut de vorbă. M'a trântit la latină. L-a trântit și pe Mircea. Și ca să nu ne putem prezenta la corigență ne-a mai trântit încă la două materii. Iși dădeau seama domnii profesori de mediul românesc în care trăia această familie iar noi, copii, nu ne puteam ascunde bucuria și manifestările. Fără regretul de a fi pierdut un an de școală, fapt ce nu se datora nepregătirii, ne-am decis să ne înscriem, în anul viitor, la un liceu românesc.

LA BLAJ.

La Blajul cu Câmpia Libertății, de care auzisem doar din discuțiile ce se purtau în familia unde găzduiam. La Blajul românesc unde nu ni se va mai spune: «szörös ynelvü olah» (român cu limba păroasă). La Blaj, centru de rumânitate unde s'au tors și depănat aspirațiile noastre naționale, gândeam noi atunci.

Zis și făcut. Părinții se pun de acord și pentru a ne înscrie, pe anul școlar 1915/16, luăm drumul Blajului. Presentându-ne directorului liceului a trebuit să-i spunem precina pentru care suntem nevoiți să schimbăm școala. Nu ne făcurăm însă soco-

teala că suntem ortodocși. Mircea, acuma flăcăiandru, era foarte elegant îmbrăcat, și pe lângă o frizură îngrijită mai avea și inele pe degete. Această presentare contrasta cu mediul Blajului unde elevii erau tunși și mulți dintre ei erau îmbrăcați cu cioareci iar în loc de geantă își purtau cărțile în străiți. Vedeam cum directorul, deși părea că în el s'a adunat toată bunătatea de pe cele două Târnave, ne privea, și mai cu seamă-l privea de Mircea cu niște ochi foarte suspecți. Și dacă pe mine mă legitima prezența tatii, cu portul lui de Orăștie și cu desagii în culori așezați în fața lui, pe Mircea n'a voit, cu nici un preț, să-l înscrie.

Grea lovitura pentru amândoi. Pentru el fiindcă i s'a spulberat o iluzie pe care și-o făcuse despre dreptatea școlii românești spre care alergase, aruncat de șovinismul maghiar. Pentru mine fiindcă trebuia să mă despart de un prieten care în cei cinci ani de început de viață printre străini îmi devenise un frate mai mult.

Dupăce mă înscriu plecăm în căutarea unei gazde care trebuia să răspundă puterii de plată a tatii. Trecem Târnava și în satul Veza găsim găzduire la familia Sarlea care avea un băiat de vârsta lui Mircea, de care abia mă despărțisem, deci dau peste un alt coleg superior ca studii, ceea ce nu-mi displăcea.

Plata în natură a întreținerii era obicei la acest liceu. Mulți elevi se hrăneau cu ceea ce li se aducea de-acasă, săptămânal. Problema pânei era rezolvată prin «țâpăul» ce li se da de Fundația Bob a Mitropoliei de Blaj, elevilor greco-catolici. De acest drept nu se bucurau elevii ortodocși oricât de săraci ar fi fost și oricât de bune note ar fi avut. O astfel de distincție nu se făcea nici în liceele unguerești.

Cum «țâpăul» pe care-l primea Ioan Sarlea, fiind cinci persoane în familie, ne ajungea doar să-l gustăm, în cinci ani cât am stat la Blaj pâinea zilnică era mămăliga, care dimineața se transforma în «găgău» adică mămăliga de seara se punea într'o cratiță, se încălzea, se îndulcea cu zahăr și însemna cafeaua dimineții.

Pe cât de întinsă era faima Blajului pe atât de sat era din

punct de vedere edilitar. La acea epocă Blajul consta din Liceul de băieţi şi de fete cu internatele lor, Teologia şi Preparandia; toate în jurul catedralei din faţa căreia porneau patru, cinci străzi la început ceva mai îngrijite pentruca apoi să continue spre periferia oraşului, în câmp. In piaţa din faţa catedralei licăreau câteva lămpi de petrol lumina cărora era atât de slabă, încât în nopţile fără lună tot oraşul era cufundat în beznă.

Buni dascăli aveam la liceu. Rău mi-a părut mai târziu că ei au fost buni numai după concepţia noastră de copii. In plină atmosferă de războiu, pe dascălii noştri îi preocupa mai mult frontul şi praful de puşcă decât praful pe care-l ridicam noi prin năzdrăvăniile celor 80 de inşi câţi eram în clasă. Orele de clasă nu durau decât 15,20 minute. Unii dascăli veneau numai ca să ne dea lecţia pentru ora viitoare. Erau materii la cari nu ajungeam să răspundem, nota de trecere dându-ni-se după cum eram cotaţi la celelalte materii.

Cu anul 1918/19 bătrânii noştri dascăli au părăsit liceul dela împreunarea Târnavelor. Unii au fost chemaţi la Universitatea din Cluj. Alţii au fost numiţi directori de liceu, acuma ai liceelor României Mari, din Ardealul desrobit.

In toamna acelui an, la Blaj, au fost adunate toate manualele ungureşti şi li s'a dat foc în piaţa din faţa catedralei. In timp ce flăcările mistuiau buchile idiomei urmaşilor lui Arpad, cei prezenţi jucau Hora Unirii, în jurul focului.

In viitorul an şcolar, în locul veteranilor dascăli, au apărut ca din pământ, profesori noi, tineri care aproape că nu se distingeau de elevii lor. In locul limbei ungureşti s'a întrodus franceza iar la greacă s'a renunţat. Orele de cursuri începură a fi ore normale. Se respira o nouă atmosferă. Un nou vânt mângăia faldurile drapelelor naţionale care de-acum fâlfăiau în deplină libertate.

INAPOI LA ORĂŞTIE

In anul şcolar 1919/20 se deschisese liceul Aurel Vlaicu la Orăştie ocupând vechiul liceu maghiar, aşteptându-se să se intre

în posesia şi proprietatea liceului nou: Reformatus Kunkollegium, pe care Maghiarii încă refuzau să-l predea autorităţilor româneşti.

Aflând despre deschiderea liceului Aurel Vlaicu, un grup de zece colegi ne hotărâm ca în anul viitor, 1920/21, să ne înscriem la acest liceu, din oraşul pe care cu cinci ani în urmă fusesem obligat să-l părăsesc.

Veneam la noul liceau cu aerul de a fi printre cei mai buni. Crăciunel şi Meteş erau pur eminenţi, la Blaj. Mai speram ca venind de la un liceu românesc şi încă de faima Blajului, ne vom impune. Realitatea a fost alta. Liceu proaspăt; dascăli mult mai pretenţioşi, trei dintre noi speriaţi au plecat la un liceu militar.

Cel care ne cântărise mai bine a fost profesorul Aron Damian, care ne preda limba română şi latina. El ne-a risipit aerele cu care venisem. In special la latină eram foarte slabi. Era Aron un dascăl care ştia să facă pe elev să înveţe, să înţeleagă şi mai cu seamă să-i facă plăcută materia respectivă. Un model de dascăl. El îndrăgea pe elevi; aceştia-l iubeau şi-l respectau.

Constatând că la latină ne lipsesc noţiunile esenţiale, ne convoacă la lecţii particulare pe cari le ţinea în cămăruţa lui din internatul «A» al liceului. In câteva săptămâni ne-a dat ceea ce ne lipsea, adică gramatica latină. Ori de câte ori reflectez asupra acestei perioade de timp, cu toată recunoştinţa mă gândesc la dl profesor Aron, care în ultimii doi ani de liceu, înţelegându-ne, ne-a dat zestrea necesară de cunoştinţe.

Nu pot trece cu vederea peripeţia clasei noastre la bacalaureatul scripturistic, la matematică. Aron Damian se mutase cu locuinţa în localul liceului fiind numit directorul acestuia. Alături de camera lui era o altă cameră liberă în care pusese patru octavani: Bejan, Morariu, Pop şi eu, pentruca să nu fie singur în clădire şi în al doilea rând pentru a-l ajuta, la nevoie, în chestii administrative.

Seara, când venea acasă din oraş şi noi încă nu ne culcasem, trecea regulat să ne vadă. Aşteptam cu plăcere vizita lui căci mereu îi ceream vre-o lămurire, dar mai cu seamă că atunci când ne găsea cu temele făcute, se aşeza la câte-o partidă de şah ce dura până către miezul nopţii. Cu toată vigilenţa noastră tine-

rească, la şah era imbatabil. Şi cea mai mare satisfacţie a lui era când noi, câteodată, reuşeam să-l facem mat.

Către sfârşitul anului, cu ocazia uneia din aceste vizite, noi foarte îngrijoraţi, destăinuim domnului director Aron că la matematică întreaga clasă este foarte slabă; că suntem îngrijoraţi de acest lucru, şi că este în joc şi onoarea liceului. Cum asta?-ne întreabă surprins. Ii dăm lămuririle necesare. Pleacă îngândurat. In ziua următoare vine la inspecţie, la ora de matematică şi se convinge de cele ce-i spuseserăm. Timpul ce rămânea până la sfârşitul anului era prea scurt pentru a mai putea repara ceva. Intrăm astfel în examenul de bacalaureat.

O bună parte dintre noi locuiam în internat. Pentru aceştia, la ora 10 a.m. se servea un aperitiv ce consta din franzele, cu unt şi şuncă. Vremea găgăului de la Blaj trecuse de mult. Intrau astfel în sălile unde lucram la teza de matematică circa treizeci de franzele. La ora opt comisia examinatoare da teza de lucrat. Intr'o jumătate de oră teza scrisă era aruncată la cei din clasa şaptea, prin una din ferestrele dinainte stabilite. Septimanii lucrau, multiplicau o băgau în franzele, şi la ora douăsprezece toată clasa ieşea de la scripturistică mulţumită că şi-a făcut teza. Aşa am ieşit şi noi. Numai că de astă dată s'a costatat că teza a fost copiată. Inspectoratul anulează scripturistica şi dispune alta nouă.

După două săptămâni ne prezentăm din nou la examenul scripturistic, la matematică. Cei 42 de bacalaureaţi suntem împărţiţi în toate clasele liceului având ca observatori doi profesori, unul în faţă altul în spatele nostru. De data aceasta făcurăm teza fiecare pe măsura puterii lui proprii.

Cu diploma de bacalaureat în buzunar şi învârtind bastonul, simbol al absolvirii liceului, am petrecut vara lui 1922 într'un adevărat dolce-farniente. Ni se părea că întreg mapamondul ne sta la dispoziţie. Nu era casă, cu fată mare, unde să nu fi fost invitaţi.

Parte din vacanţă am petrecut-o la colegul Virgil Morariu, din Cunţa/Sebeş/Alba, unde tatăl lui era preot. Luaserăm amândoi hotărîrea de-a ne înscrie la facultatea unde din matematică să nu ni se ceară nici măcar pagina cărţii, atâta groază băgase în noi întâmplarea cu repetarea tezei scrise. Ne-am ales

Facultatea de Drept la care frecvenţa nu era obligatorie, ca să putem lua un serviciu spre a ne câştiga întreţinerea.

Reîntors acasă, la părinţi, le comunic hotărîrea de a merge la Cluj, la şcolile cele mari, ca să mă fac procatăr. Când auzi mama vestea a rămas tare decepţionată. Ea se gândea la învăţător sau preot, ca să rămân aproape şi de se poate chiar în sat, lânga ea. Ar fi dorit să poată arăta celorlalte mame că nu zadarnic i-a fost căratul cu spatele a bucatelor pentru traiul copilului, la şcolile din oraş. In schimb tata fu bucuros. Tâlcul bucuriei lui consta în faptul că se afla în proces cu Primăria, care cu ocazia comasării (1898) se obligase să sape două canaluri pentru scurgerea apelor ce inundau terenurile arătoare ale viitorilor proprietari cărora le-ar ieşi la sorţi locurile respective.

In astfel de cazuri se fac preferinţe. Comisia de comasare a încercat să ofere tatii terenuri ce erau ferite de inundări ca să poată evita săparea canalurilor, la care se obligase. Tata a refuzat motivând că indiferent cui vor reveni terenurile expuse inundării săpându-se canalurile toţi vor fi feriţi de pagube. Comasarea s'a făcut, inundaţiile s'au produs, canalurile n'au fost săpate, şi-atunci tata şi consorţii au fost siliţi să se adreseze justiţiei. După ani de zile procesul s'a terminat cu câştig de cauză. Dar Primăria n'a executat sentinţa. Acuma, când feciorul lui îşi alesese cariera de advocat întrezărea posibilitatea de a-şi vedea visul realizat. Durerea lui era aşa de mare că nu scăpa ocazia de-a se plânge de o aşa crâncenă nedreptate. In anii ploioşi nu strângea nici un bob de pe cele 12 iugăre de arătoare cât i-a revenit prin planul de comasare. Nu era zi în vacanţele mele, să nu-mi vorbească de această pricină, ce-l mistuia. In 1917/18, cu prizonieri ruşi s'a săpat unul din cele două canaluri. Cel mai important rămăsese însă nesăpat. Ca prefect, în toamna lui 1940, am vorbit cu Costea prefectul de Hunedoara rugându-l să scoată dosarul din arhivă şi să dispună executarea sentinţei.

De acasă nu puteam conta pe vre-un sprijin material, tata trebuind să întreţină la liceu, pe alţi doi fraţi. Trebuia deci să-mi găsesc un serviciu în Cluj, pentru a mă întreţine singur. In acest scop plec mai de timpuriu de-acasă. Incep grijile. Imi procur un cufăr dela un consătean reîntors din America, care mi

l-a dăruit când a aflat de scopul pentru care-l necesitam. Era un lădoiu de tinichea pe dinafară și mare de mai că și eu încăpeam în el. Mi-a pus mama pe fundul lui cele câteva rufe, o pâne, și o bucată de slănină. Hainele ce aveam erau pe mine. Pentruce voiu fi luat acest lădoiu cu mine, când tot ce aveam puteam strânge în doi pumni? Nu știu.

In sat eram mândru de el, cutoatecă, gol abia-l ridicam. Odată plecat, în gară și în tren, unde abia m'a lăsat cu el pe coridorul vagonului, constat că eram privit chiorâș de ceilalți călători, unii mai și bombănind ba chiar înfruntând pe domnul student, care-i deranja cu astfel de obiecte fără gust.

Cu cinci sute de lei în buzunar, plus lada, mă urc în căruță, alături de fratele Mihăilă, ca să ne ducă la gară de unde să luăm trenul spre Teiuș iar de acolo fiecare din noi să-și ia drumul hărăzit lui în viață. Intr'o zi, în a doua jumătate a lui August, Mihăilă și Ion, feciorii mai mari a lui badea Avram al lui Ilie din Balomirul de Câmp și-au lăsat în urmă satul cu toată copilăria lor, cu toate bucuriile și necazurile, care ne vor rămâne pentru restul vieții o sfântă amintire.

Fratele Mihăilă dupăce-și făcuse armata, ceruse tatii bani ca să plece în America. Nu-și găsise fată'n sat să-i placă sau să i se fi potrivit și deci să-l fi reținut. Era un flăcău mândru. Bun gospodar. Ca să stea acasă, își da seama că-i prea puțin pământ la tata, pentru forțele lui. Făcuse și un an de războiu ceeace îi deschisese orizonturi mai largi. Tata vinde o pereche de boi și-i dă banii necesari lăsându-l să-și încerce norocul în lumea mare.

Așa se face că în aceeași zi luam același tren care ne ducea spre punctul despărțirii noastre, poate pentru totdeauna, în care caz voiu rămâne cu imaginea lui din clipa în care, în gara Teiuș, ne-am luat rămas bun. Atunci nu știam încă dece nu ne-am putut stăpâni lacrimile.

Schimbând trenul mă îndrept întristat, către Cluj. La fiecare gară întrebam de nu-i asta stația așteptată. Era al doilea drum lung pe care-l făceam. După vre-o trei ore de mers observ că o mulțime de călători se pregătesc de coborît. Aici trebue să fie «Alma Mater» pentrucă prea multă lume se pregătea să iasă, mai cu seamă foarte mult tineret.

Cu lădoiul după mine cobor printre cei din urmă. Mă uit după un hamal. Toți dispăruseră. Prind cufăroiul de toartă și-l scot în dosul gării. Trăsură nu mă încumetam să iau. Economie! Un om cu un cărucior pe două roate mă întreabă de nu vreau să-mi transporte lada. Ajunși cu prețul și arătându-i adresa unde doresc să ajung, omul îmi încarcă lada pe tileagă, eu, urmându-l pe trotuar, cu privirea, ușurat c'am rezolvat problema. In câteva minute ne oprim în fața unei porți.

Intrând consăteana mă primește cu bucurie când află cine sunt și pentruce sunt venit, și-mi spune că până ce-mi găsesc cameră pot să stau la ei. Văzând însă că nu au loc pentru o persoana în plus, îmi scot merindea, mănânc ceva și plec în oraș să întâlnesc colegi din seria anului trecut care să-mi facă rost de dormit, cea mai urgentă problemă.

Cu indicațiile consătenei plec spre cele două căminuri «Avram Iancu» și «Invățătorilor». In unul din ele trebuia să dau peste colegi dela Blaj sau Orăștie. In mersul meu, atent la fiecare stradă, ca să nu mă rătăcesc, m'a surprins marea mulțime de firme străine. Rar câte una românească. Sunt abia trei ani dela întregirea teritorială și națională timp în care nu se putea face totul, încercam să-mi explic atâta străinism din capitala Ardealului.

Ajuns la Căminul «Avram Iancu» întâlnesc colegi dela Orăștie, care având funcții au rămas și peste vară în Cluj. Aflând că prietenul Ioan Meteș stă la Căminul «Invățătorilor», numit astfel fiindcă era destinat numai copiilor de învățători, mă duc la el. Bucuros de sosire mă întreabă dacă am unde dormi. Îi spun că sunt în căutarea unui loc, și-apoi a unui serviciu. Deocamdată dormi la mine, îmi spune el. Adu-ți lucrurile. Intre timp voiu vorbi cu administratorul pentru aprobare, până ce-ți vei găsi locuință și o funcție. Fericit de acest adăpost, îmi ridic lada dela consăteană, și mă instalez în camera lui Meteș.

O funcție. Unde? Incep prin a întreba pe foștii colegi dela cele două licee, cari erau deja angajați pe la instituțiile de stat în organizare încă. Regioanala C. F. R. avea cei mai mulți studenți. Cereri peste cereri. Timpul trecea. Slănina de-acasă, baza mâncării era pe sfârșite. După trei săptămâni și banii se împuținaseră, deși redusesem mâncarea numai la ardei și pită. Ce-i de făcut? Banii de drum înapoi îi pusesem deoparte căci de nu

găsesc serviciu, n'am altă ieșire decât să mă întorc acasă. Groaznic! Priveam cu resemnare la feciorii de bani gata, veniți, cu părinții ca să le găsească gazdă pe plac și chiar să-i înscrie la Facultate.

Intr'o ultimă și disperată încercare mă duc la R. M. S. Regionala Cluj, unde dupăce bat pe la toate ușile fără rezultat, un student-funcționar mă duce la serviciul tehnic. Mă prezint subdirectorului, inginerul Băbuțiu, și cu hotărârea omului care vrea să-și croiască un drum în viață îi spun: sunt, Dle Inginer, absolvent de liceu și-am venit să mă înscriu la Universitate. Tata nu-mi poate acoperi întreținerea trebuind să-mi procur singur mijloacele de trai; Vă rog să mă ajutați! Am încercat până acum în toate părțile dar am fost refuzat; mi s'au terminat banii și de nu găsesc un serviciu trebue să mă întorc în satul din care vin.

Dl inginer Băbuțiu mă ascultă și privindu-mă cu multă înțelegere, fără să zică o vorbă mă ia de mână, mă introduce în camera vecină, mă invită să mă așez la masa alăturată și spune șefului de serviciu: te rog să dai de lucru domnului student! Când am auzit aceste cuvinte, de care depindea tot rostul meu de viitor, mai văzându-mă și în fața unei fete care lucra la aceeași masă așa m'am fâstâcit încât, răsturnând călimara peste teancul ei de hârtii, am umplut toată masa cu cerneală. M'am roșit mai rău decât rujul de pe fața ei. Nu mi-a fost însă de rău augur căci am stat în acest serviciu până ce terminând studiile am părăsit Clujul pe care-l îndrăgisem într'atâta că nu-mi imaginam că voi mai putea trăi într'o altă localitate.

Simt încă și azi toată recunostința pentru dl inginer Băbuțiu. După ani de zile întâlnindu-l într'un tren, l-am recunoscut, deși era mult îmbătrânit; m'am dus la dânsul și cu sfiala ce-o simțim pentru persoanele dragi, spunându-i cine sunt, i-am mulțumit din nou pentru gestul său nobil care a fost determinant pentru cariera mea.

Leafa lunară era de 825 lei plus 1600 de țigări fabricate special pentru funcționarii Regionalei, țigări pe cari le vindeam, căci ca să le fumez, pentru buzunarul meu erau prea scumpe. Existența-mi era deci asigurată. Imi găsesc și o cameră, adică un loc de dormit, împărțind o mică, întunecoasă și umedă cămăruță cu un croitor. El, ca mai vechiu, ocupa patul iar eu canapeaua de sub fereastra ce da în curte, canapea care-mi servea și de pat și

de scaun. Plăteam trei sute de lei pentru dormit iar pentru masă pe care o luam la Căminul «Avram Iancu», cinci sute de lei la lună.

Așa mi-am început viața de «balic» cum se numeau studenții primului an, pe cari cei mai vechi îi luau în primire ca să-i inițieze în tainele vieții studențești. Colegul meu de la Orăștie Ion Lupșă, mai mare cu un an, intâlnindu-mă imi spune, pe un ton sfătos: aici te vei strica. La ceeace eu i-am răspuns: nu cred frate Lupșa, fiindcă eu n'am venit aici să mă stric ci să mă indrept, și cât mai mult de voi putea.

Sosesc și colegii de la cele două licee: Blaj și Orăștie. Centrul Universitar Clujean se animează. In luna Octombrie se fac înscrierile iar în Noembrie, cu începerea cursurilor, viața studentească urma să-și depene preocupările ei de totdeauna.

VIFORNIȚA

Lucrurile s'au petrecut însă altfel. A fost sortit ca în acest an să se producă vifornița cea mare. Cauzele. Războiul abia terminat a avut consecințe ca nici unul altul. Au dispărut și s'au ivit atâtea noui granițe. In provinciile eliberate de sub Dinastia Habsburgică domnea un elan național încă necunoscut. Bucuroși de realizarea visului care a zbuciumat secole dearândul existența generațiilor precedente se îmbrățișa lumea pe străzile satelor și orașelor. Noile administrații naționale se caracterizau printr'o totală independență și libertate de manifestare pentru toți concetățenii. De aceste conjuncturi au profitat indivizii, singurateci sau pe grupe, ai neamului fără țară năpădind, ca lăcustele, trupul țării noastre abia întregită în fireștile și istoricele-i granițe. Si nu veneau ca oameni pașnici ci aduceau cu ei virusul comunist infectând atmosfera vieții românești.

Oamenii de răspundere ai perioadei 1919/1922, și de mai târziu, nu s'au sesizat însă de înfiltrarea acestor intruși. Dimpotrivă, prin constituția din 23-III-1923 li se acorda drepturi politice și economice egale cu ale băștinașilor. Nici un gest nu s'a schițat pentru a pune oprelişte acestei neghine care înăbușea ogorul românesc. Se lăsau toți narcotizați de raiul roșu propovăduit de acești venetici. Alarmant era că și marea majoritate a profesorilor noștri, chemați să facă școală generațiilor tinere, deveniseră propagatorii comunismului, unelte ale masoneriei, mâna ascunsă a iudaismului internațional.

Când am făcut cerere să fiu primit în cămin mi s'a răspuns că nu sunt locuri, pentruca după câteva zile să constat că un jidan a fost băgat ca al cincilea, peste cei patru studenți români, pentru câte locuri era destinată o cameră.

Nu s'a găsit o bursă pentruca să se ajute o studentă româncă venită dintr'o altă provincie la universitatea ardeleană, care din lipsă de mijloace de traiu s'a sinucis, dar jidanii primeau ajutoare şi locuri în căminele studenţeşti.

Dascălii noştri, cu excepţia lui Cătuneanu, şi încă doi, trei nu şi-au pus problema numărului cotropitor de jidani în facultăţi, şi mai cu seamă la Facultatea de Medicină. Nici nu s'au scandalizat ori măcar întrebat pentruce la cursul de Anatomie nu-şi aduc judanii cadavre de-ale coreligionarilor lor, pentru disecţie.

Sinuciderea nefericitei noastre colege a provocat explozia vasului saturat de indignare. Pe suişul Feleacului, în drumul spre odihna veşnică a victimei unor stări de inconştienţă din partea responsabililor zilei, noi, sutele de studenţi ce o însoţeam, am simţit că momentul luării de atitudine a sosit.

Astfel Vifornița lăuntrică a Centrului Universitar Clujean, efect al cinismului şi nepăsării manifestate în mod agresiv timp de patru ani contra noastră, a declanşat în Decembrie 1922, spontan, inevitabilul.

Învolburarea se produce. În ziua următoare înmormântării, studenţii dela medicină cer ca jidanii să-şi aducă, pentru disecţie, cadavre de-ale lor. Să nu mai taie în cadavre creştine. Sub motiv că religia lor nu permite, ei refuză. In faţa acestui gest studenţii creştini se organizează pe echipe şi opresc pe jidani să mai disece pe cadavre creştine.

Din cauza temerităţii caracteristică jidanilor care încearcau să între cu forţa la cursuri, se produc incidente serioase şi încăierări. Intr'o astfel de încăierare medicinistul hunedorean Ion Cincora, scurt, vioi şi sprinten cum era, fiind prins într'un colţ şi în pericol să fie zdrobit de adversari, printr'un elan uimitor îi zburătăceşte pe toţi, cel mai cogeamite fiind atât de precis nimerit încât a trebuit să fie internat în spital. Ruşinoasa infrângere a acestei grupe —căci adoptaseră tactica de-a nu mai umbla izolaţi— a îndârjit şi mai mult pe coreligionarii lor. Mai multe zile cursurile de Anatomie se ţin cu astfel de incidente. Spre dezonoarea lor, profesorii erau de partea studenţilor evrei.

2-XII-1922, ora 19. În această zi memorabilă foarte mulţi

studenţi jidani se aflau adunaţi în cafeneaua Biazini, situată chiar peste drum de căminul nostru Avram Iancu. Tocmai venisem de la serviciu şi intrasem să cinez. În atmosferă stăruia o adâncă nelinişte. Sala de mese era încă puţin populată. Aud coborîri repezi pe scări, dar nimeni nu se oprea în sala de mese. Unul din fraţii Săbău, coleg de an şi facultate, deschide uşa şi anunţă: «veniţi fraţilor că-i avem grămadă colea la Biazini.»

Lăsăm farfuriile şi ieşim în stradă. Aci fiecare se înarmează cu câte-un carpin potrivit pentru mânuire, din lemnele ce se aflau în faţa casei profesorului Traian Pop, pe care încă nu apucase să le taie şi să le bage în pivniţă. Vor fi fost peste doi stânjeni. Cât ai clipi din ochi şi înainte de a ajunge noi la faţa locului, cafeneaua Biazini nu mai avea nici ferestre şi nici consumatori. Cei ce se aflaseră înlăuntru avuseseră ocazia să constate că noi n'am înţeles şi nu înţelegem ca scăpaţi de o robie să intrăm în alta.

Dacă oamenii de stat n'au intuit pericolul pe care-l reprezenta în mijlocul nostru aceşti fermenţi ai comunismului apoi generaţia 1922 prin reacţiunea din această seară a sunat din goarna primejdiei; a aprins focul adormit din conştiinţele curate cari se culcaseră liniştite pe laurii realizării unităţii noastre naţionale şi teritoriale.

Vifornița din acea seară, din Cluj, a însemnat o nouă viziune pentru viitor. Ea a indicat românilor că pentru a menţiune o poziţie trebuie să fi mereu treaz. Din scânteia din acea seară s'a format conştiinţa luptei de viitor.

După cafeneaua Biazini studenţimea s'a îndreptat, vifornița bujdind ca o apă ce nu ţine seamă de stăvilare, spre redacţiile ziarelor Ellenzek şi Keletyuisag. Acestea erau «sărindarele» jidovimii în Cluj; în ele era ofensată naţia română; în ele noi studenţii români eram făcuţi huligani etc.; în ele erau adulaţi toţi renegaţii ce le luau apărarea. Ambele redacţii au fost scoase din funcţie. In drumul dus-întors nici un magazin jidovesc, şi nu puţine erau, n'a rămas intact. Târziu în noapte am revenit în camerele noastre uşuraţi şi descărcaţi de o povară pe care n'o mai puteam răbda.

In zilele următoare nu se mai întra la cursurile de disecţie. În faţa Institutului de Anatomie se instalaseră echipe cari învitau pe studenţi să meargă la bibliotecă. Un profesor dela medici-

nă recunoscând, printre cei ce făceau de gardă, pe un student dela drept îl apostrofează: «Dta nefiind medicinist pentru ce te amesteci printre ei?». Studentul însă răspunde: «Aici nu-i vorba dacă unul este dela drept sau dela medicină ci e vorba de Neam Dle Profesor! Am venit în ajutorul fraţilor de la medicină pentrucă d-tră îi lăsaţi să-i năpădească ploşniţele străine şi să mai ştiţi, Dle Profesor, că această primejdie ne priveşte pe toţi Românii şi mâine Vă va privi şi pe d-tră, cei ce le luaţi partea, dar atunci va fi prea târziu.»

Rectoratul neluând vre-o măsură pentru rezolvarea problemelor ridicate de studenţi, cursurile, la toate facultăţile, sunt împiedecate iar la 10-XII-1922 se declară greva generală la Cluj şi-apoi la Bucureşti, Cernăuţi şi Iaşi.

In seara acelei zile, aproape totalitatea studenţilor, ieşind dela desbaterile ce se ţinură în sala IV a universităţii, pornesc la manifestaţie spre piaţa Unirii iar de aici se revarsă pe străzile principale, ca o apă înfuriată.

Îmi amintesc cu plăcere de chestorul poliţiei Popovici, care asistase la manifestaţie în maşină, însoţindu-ne în marşul nostru, ne strigă: «nu pe acolo băieţi, în acea stradă sunt postaţi jandarmi şi armată.» Nu mult după această manifestaţie a fost înlocuit cu poliţaiul Grita. Acesta de'ndată ce şi-a luat serviciul în primire, a înarmat poliţia. De-acum manifestaţiile se încheiau cu victime. Ne era duşmanul numărul unu.

Intr'una din zilele lui Martie 1923 Grita venise la Ştefănescu Goangă, rectorul universităţii. Ca prin farmec s'a adunat un grup de studenţii când au aflat că Grita a intrat în universitate. Ne-am urcat pe coridorul din faţa rectoratului. Voind să intrăm, găsim uşile încuiate. Se cere ca Grita să iasă din universitate. Rectorul încearcă să domolească pe studenţi cu vorbe mieroase. «Nici o discuţie!» strigă unul din grup; «să ne predaţi pe Grita sau intrăm cu forţa. În casa noastră acest om n'are ce căuta». Din cabinetul rectorului poliţaiul căuta scăpare deschizând fereastra ca să măsoare adâncimea. Grupul de studenţi din stradă văzându-l ne strigă: «aruncaţi-ni-l nouă». Auzind acest strigăt şi faţă de hotărârea celor ce intraseră în anticameră rectorul îşi dădu seama de gravitatea momentului, şi deschizând uşa ne spune: «Domnilor studenţi avem în casa noastră un oaspe căruia trebuie să-i garantăm viaţa; să-l lăsăm să plece nevătămat.»

Ne-am retras spunându-i că aşteptăm jos şi dorim ca în zece minute să părăsească universitatea, a cărei ospitalitate nu trebue uzurpată de duşmanii noştri. Poliţaiul a plecat imediat încojurat de o grupă de jandarmi.

După declararea grevei generale Senatul Universitar voind să intimideze studenţimea prin sancţionarea unora dintre noi, hotărăşte eliminarea lui Ion I. Moţa, student în anul II la drept, a lui Corneliu Georgescu, student la farmacie anul I, cum şi medicinistului Ion Cincora, cel cu lovitura contra lui Goliat. Eliminarea se făcea nu numai din universitatea clujană ci din toate universităţile. Draconică măsură! Sentinţă masonică. Facultatea de drept din Iaşi însă, al cărui decan era tocmai profesorul A. C. Cuza nu recunoaşte Clujului dreptul de a dispune şi decide asupra suveranităţii altei universităţi, şi neţinând seamă de eliminarea clujană, Ion I. Moţa şi Corneliu Georgescu se înscriu şi-şi continuă studiile la Facultatea de Drept din Iaşi, iar Cincora se duce în Italia unde-şi termină medicina.

Senatul Universitar se înşela. El încă nu-şi da seama că de data aceasta era «altceva» în joc; că generaţia crescută în atmosfera unui războiu abia încheiat, nu se mai intimida de câteva măsuri administrative, conducerea ei înţelegând să se transforme în stavilă contra primejdiei sesizate indiferent de neajunsurile prin care trecea ori avea să treacă.

Pentru a ne asigura de reuşita grevei generale se constitue grupe de observare care controlau întrările la facultăţi, căci unii profesori încercau să ţină cursuri cu aşa zişii «băieţi cuminţi», cum făceau profesorii Bărbat, Bogrea, Goangă ş.a. În special cu Facultatea de Litere şi Filozofie aveam mult de furcă. Dârzenia celor dela medicină şi drept a făcut ca greva să se execute întocmai.

Ca să poată ţine totuşi unele cursuri, căci universităţii nu-i convenea să se închidă oficial, s'a adus armată în universitate. Ca să evităm conflictele cu ostaşii ţării, grupele de observare circulau prin faţa porţilor, în stradă, poftind atât pe profesori cât şi pe «băieţii cuminţi» să se ducă la bibliotecă să studieze dat fiind că nu sunt cursuri.

Văzând că nici cu armata în universitate nu se pot ţine

cursuri, cel puţin de formă, ca justificare pentru opinia mondială, se recurge la metoda persuaziunii. Rectoratul caută să influenţeze şi să determine «Centrul Studenţesc Petru Maior» ca să revoace greva.

Preşedintele în funcţiune Adam Popa încearcă o schimbare de atitudine. Omul mai avea de dat doar două examene şi era deci interesat să se ţină cursuri. Nefiind urmat pe linia, de el indicată, ca protest, demisionează. Îi urmează la preşedinţie Alexa. Altul care deasemenea mai avea doar câteva examene, dar care mai înainte făcuse multă vorbărie în favoarea grevei. Acum însă o luase pe urma antecesorului său. Işi făcuse ceva renume, dar şi el este răsturnat şi alungat cu fluierături. Drept răsplată guvernul acorda «cumintelui băiat» o bursă pentru străinătate şi de-atunci nici că s'a mai auzit ceva de soartea lui.

In faţa acestor două experienţe dureroase pentru poziţia şi ţinuta unor luptători este ales Ion I. Moţa ca Preşedinte al Centrului Studenţesc «Petru Maior» cu toate că era numai în anul II, deci contrar tradiţiei conform căreia această funcţie revenea celor din ultimul an de studii.

Alegerea lui Ion I. Moţa se face în sala de gimnastică a Universităţii fiindcă toate celelalte săli erau încuiate ca să nu ne mai putem aduna şi consfătui. In această sală Ionel Moţa drept tribună se urcă pe un butuc de unde vorbeşte.

Şi Ion I. Moţa ne vorbea altfel decât antecerosii lui. El nu ne vorbea de cedări; de înţelegerea unor interese imediate, de conjuncturi momentane, de satisfacţii uşoare. El ne vorbea de obligaţii, de îndatoriri, de jertfă pentru Neam şi Ţară, de onoarea de luptător pentru un ideal sfânt. El ne amintea de virtuţile de ostaşi angajaţi într'o cauză comună întregei noastre generaţii, pe care aveam datoria să o servim cu orice sacrificii. Auzindu-i gândurile şi văzându-l la faptă ne-am dat cu toţii seama că deacum avem un Şef şi că vom păşi siguri, spre ţelurile fixate.

Despre acest lucru şi-a dat seama şi Senatul Universitar. Această alegere fu un motiv în plus spre a-l elimina din Univertitatea din Cluj. El însă a rămas, ca un ghid spiritual, în mijlocul nostru.

La părăsirea Clujului Ionel Moţa ne indică pe studentul Pascu, drept urmaş al lui, pe care-l alegem Preşedinte al Centrului Studenţesc Petru Maior.

Greva continuă, manifestaţiile nu încetau, cursurile sunt împiedecate, incidentele cu «studenţii cuminţi» şi cu profesorii lor se ţin lanţ.

Când văzu Senatul Universitar că eliminarea lui Ionel Moţa, măreşte neliniştea în Universitate, decide închiderea căminelor până la finele anului şcolar 1922/23 şi ca urmare, închiderea cursurilor.

Surpriză. După două luni acelaş Senat Universitar declară cursurile deschise. Nu voia, se vede treaba, ca anul şcolar să se încheie fără examene. El dorea să arate lumii că greva studenţească a eşuat. Voia să-şi acopere o neputinţă şi înfrângere.

Reculeşi din această surpriză şi constatând că pentru asigurarea ţinerii cursurilor universitatea era înconjurată de jandarmi, de poliţie şi de armată, într'o seară, pe neaşteptate, escaladând nişte stânjeni de lemne aflaţi subt ferestrele clădirii, intrăm şi devenim stăpâni pe situaţie în casa noastră.

Această deschidere făcută cu baionete şi mitraliere a durat exact atât cât a fost necesar ca să se reînchidă. Voinţa studenţimii a fost mai tare decât forţa armată şi ordinele Senatului Universitar. Anul şcolar 1922/23 s'a încheiat fără examene. Greva propusă, acceptată şi-apoi ordonată s'a executat.

Azi, după 55 de ani dela încheierea acelui an şcolar, an graniţă între două lumi, îmi dau şi mai bine seama cât de profund, de clar şi de autentic a fost presentimentul nostru tineresc şi idealul pentru care ne aruncasem în acele lupte din care nu ne-au întors ori abătut, nici eliminările, nici închiderea universitaţii şi a căminelor deci punerea în stradă a sutelor de studenţi, şi nici protestele propriilor noştri părinţi ingrijoraţi de viitorul odraslelor lor. Nici chiar o schimbare de tactică a Şefului n'ar fi fost în stare să ne clintească de pe poziţia ocupată din îndemnul unor porunci intuite şi simţite doar de antenele sufletelor acestei generaţii. Iar Şeful Clujului învolburat, Ionel Moţa, s'a situat în fruntea noastră, pentruca să asigure victoria. Şi prin el am biruit.

Roiseră viziunile strălucite ale acestei generaţii şi-şi căutau acuma un nou stup, pentrucă cel vechiu nu mai răspundea chemării suflului vremii, suflu ce pune în mişcare marile acţiuni şi deschide drumuri în istorie.

Cum generaţia întregirii, odată idealul împlinit, a intrat în criză, secându-i viziunile de viitor, ea şi-a pierdut busola, în mod instinctiv generaţia 1922 ocupă golul ivit în aria Neamului, prevenindu-l astfel de primejdiile ce se vor abate asupra lui.

Instinctul acestei generaţii asculta de o chemare înaltă care îşi avea orientarea în însăşi rădăcinile vieţii poporului român, motiv pentru care nu s'a înşelat nicicând. Era instinctul de conservare al Neamului care acţiona. Căci nimeni nu va putea acuza acele mişcări de vre-un interes, iar acel instinct de conservare nu se lăsa influenţat de conjuncturile momentului; el sesizează exclusiv primejdii de gravitate generală pe care le intueşte prin receptoarele-i nevăzute de sensibilitatea cărora constiinţa individuală nu-şi dă seama.

Nu exista un comitet. Nu o înţelegere între mai mulţi ori mai puţini, care să dirijeze acţiunile ce se săvârşeau. Ne trezeam doar că gândeam şi acţionam cu toţii la fel. Şeful a ieşit din bătăliile date dovedindu-se ca cel mai bun şi mai viteaz dintre studenţii generaţiei clujene 1922.

Mişcările studenţeşti, începute de Căpitan în 1919/1920, la Iaşi îşi dădeau acuma rodul prin învolburarea Clujeană. Corneliu Zelea Codreanu, care se afla la studii în Germania, le întrerupe şi pleacă spre ţară unde valurile naţionaliste erau în plină creştere. Ia contact cu cele patru Centre Universitare, luând măsurile trebuitoare pentru organizarea acestei forţe în marş, forţă de care dăduse dovadă generaţia lui, ce nu trebuia să se irosească. In Martie 1923 se ajunge la înfiinţarea Ligii Apărării Naţionale Creştine.

In buna noastră credinţă însă ni se întâmplase ca celui ce vrea să treacă cu carul, printr'o pădure. Murgul simte că fiarele sălbatice se apropie şi se opreşte, sforăind. Flăcăul se dă jos şi luându-l de frâu, merge alături în credinţa că va putea salva agoniseala. Când însă fiarele se reped asupra încărcăturii, ca să scape de primejdie, flăcăul deshamă calul, încalecă şi pleacă spre ţinta-i destinată, lăsând fiarelor hrăpăreţe agoniseala ca s'o devoreze, şi-apoi să se devoreze între ele.

S'a dovedit adică, în timp foarte scurt, că nici coşniţa în care roiurile generaţiei 1922 încercaseră să-şi făurească fagurii —L. A. N. C.— nu corespundea dimensiunilor ei. Conducătorii acestui organism n'au fost la înălţimea simţirii şi cugetului nostru. In mod fatal deci, tânără generaţie urmează pe Flăcăul ce lăsase căruţa în pădure şi urmează rosturile hărăzite lui de ursitoare încă de pe când Moş Ilie Cozan, din Cozăneşti/Dorna, îl ţinea în braţe.

Ca anul scolar 1923/24 viaţa studenţească întră în făgaşul ei normal. In toamnă am izbutit să intru şi cu locuinţa în Căminul Avram Iancu, unde cu colegii Tit Liviu Oprişa, Virgil Morariu, Octavian Stroca ocupam camera 84. Toată vara am învăţat pentruca în sesiunea din toamnă să ne putem da examenele nedate în anul cu greva generală.

A fost o surpriză pentru descălii noştri când în prima sesiune toţi ne-am dat examenele anului precedent. Printre primii au fost cei mai activi în anul cu vifornița.

In Cămin mă simţeam foarte bine. Mediu cald, familiar, plus comodităţile pe care înainte nu le cunoscusem. Faţă de anul petrecut în cămăruţa din strada Pata, fără soare, fără foc, acuma mi se părea că sunt în rai.

Din puţinele economii ce reuşisem să fac, plus cu ce-a putut să-mi mai trimită tata mi-am împlinit o veche dorinţă şi anume de-a-mi face un constum albastru şi pantofi galbeni. Era primul costum în viaţa mea lucrat de un croitor. Inainte îmbrăcam stofa ţesută de mama şi cusută de un croitor din sat.

In vreme ce noi eram ocupaţi cu examenele ne parvine o veste nouă: Corneliu Zelea Codreanu, Ion I. Moţa, Corneliu Georgescu, Radu Mironovici. Ilie Gârneaţă, Vernichescu şi Tudose Popescu, au fost arestaţi, pentrucă hotărîseră sancţionarea a câtorva persoane considerate ca responsabile de vraiştea politico-economică a statului. Această ştire ne-a electrizat pe toţi. Eram bucuroşi că lupta continuă, pentrucă nimic nu ni s'a realizat din cererile studenţeşti formulate cu prilejul grevei generale, la 10-XII-1922.

In acest an însă Mişcarile studenţeşti au ieşit din cadrul strict universitar revărsându-se pe tot cuprinsul ariei româneşti, însuşite fiind de toate clasele sociale. Centrele Universitare deveniseră fagurii luptelor naţionaliste.

Din primul moment aveam cu toţii sentimentul că fapta pentru care se produsese această arestare este şi a noastră. Ne consideram părtaşi. Prezenţa lui Ion I. Moţa şi Corneliu Georgescu, de curând plecaţi dintre noi, alături de Corneliu Zelea Codreanu ne era o mândrie deoarece Căpitanul ne garanta sensul adânc şi seriozitatea iniţiativei luate care urma să fie un exemplu —pe linia istorică a neamului— de modul cum trebuie sancţionaţi acei care se fac vinovaţi de trădarea intereselor propriilor lor fraţi sau ale Ţării.

...«iar noi cari i-am condus să terminăm frumos mişcarea sacrificându-ne, dar făcând să cadă alături de noi toţi acei vinovaţi de trădarea intereselor româneşti...» îi spune şi propune Ion I. Moţa, lui Corneliu Zelea Codreanu, pe când urcau muntele Rarău, pe la sfârşitul verii lui 1923, după un an de framântări şi lupte studenţeşti, după un an de strigăte, după un an de bătăi la toate uşile.

La această concluzie ajunsese Căpitanul, cu primul lui sfetnic. Prin ei vorbea întreaga lor generaţie. Ei au fost chemaţi, de realităţile româneşti, să ne fie Căpetenii. Nu i-am ales noi. Dar i-am urmat şi ascultat în tot ceeace hotărau, pentrucă vedeam, simţeam şi constatam că gândurile şi faptele lor sunt conforme cu interesele naţionale.

In preajma procesului «Văcăreştenilor», care avea să se judece la 29-III-1924, aflăm că Ion I. Moţa a tras în Vernichescu, cel care a descoperit poliţiei complotul. Odată câştigându-şi convingerea că acesta este trădătorul, Ionel Moţa lasă ca prin colegul meu de liceu şi facultate, Leonida Vlad, din Orăştie, să i se aducă, în închisoare, un revolver. Ivindu-se ocazia căutată şi aşteptată, Ionel Moţa descarcă pistolul în Vernichescu. Soartea însă face ca să fie doar rănit păstrând viaţa în trupul înfierat cu pecetea trădării pentru a rămâne un exemplu viu al ruşinei şi dispreţului căci astfel a rămas, printre noi, cel ce a fost Iuda propriei lui generaţii.

In semn de solidarizare cu gestul de sancţionare a trădării, Clujul studenţesc, prin aclamaţii, proclamă pe Ionel Moţa, Preşedinte de onoare al Centrului Studenţesc din Cluj.

Iar mai apoi, când judecarea procesului, Ionel Moţa şi Leonida Vlad, la 26-IX-24, în drumul lor spre Orăştie, trec prin Cluj, au fost primiţi de întreg oraşul ca feţi-frumoşii din poveştile noastre, în curţile mireselor lor. Imbrăcaţi în costumul alb-ţărănesc de Orăştie, în gara îmbuchetată de sute şi sute de studenţi, au fost purtaţi pe braţe până în piaţa Unirii, unde Ionel Moţa, cu chipul lui de Archanghel dar cu obrazul încrustat de mizeriile unui an de închisoare, în plus, vorbeşte românimii. A vorbit tuturor generaţiilor trecute şi viitoare. Celor trecute pentruca să le ceară binecuvântarea pentru cele săvârşite. Celor viitoare pentruca să le îndemne şi îndrumeze la fapte cu care să se poată mândri Ţara, şi Neamul.

In anul 1925 se desfiinţează R. M. S. Regională Cluj unde-mi aveam serviciul. Toţi funcţionarii fuseseră repartizaţi pe la alte instituţii. Eu eram repartizat, ca contabil, la depozitul de tutun din Deva. In concediul de vară fac un drum până la acest depozit dorind să constat, de visu, care este situaţia. Nu mă gândeam să plec din Cluj, înainte de a fi terminat examenele, căci ar fi însemnat o rupere primejdioasă de contact cu viaţa universitară.

Reîntors din concediu vorbesc cu directorul Serviciului Tehnic, inginer Ciocârlan, de care depindeam şi îi spun că transferarea mea la Deva, unde am fost repartizat, pentru mine, înseamnă, o întrerupere a studiilor, acum, când am ajuns spre capătul drumului, iar ca să-mi găsesc un alt serviciu este aproape imposibil dat fiind că în ultimul timp serviciile erau suprasaturate, Directorul mi-a înţeles situaţia. In scurt timp mi s'a înmânat o altă decizie, de către centrala R. M. S. Bucureşti, prin care eram reţinută ca şef de birou, la Serviciul Tehnic, ce rămăsese încă pe loc în Cluj. In noua lui formaţie acest serviciu se compunea din director şi eu. Domnul inginer Ciocârlan era mai mult pe teren, pe la saline şi depozitele de tutun din judeţele ardelene încât eu eram aproape tot timpul singur, de lucru mai nimic, aşa că toată ziulica învăţam şi din când în când mă mai reprezeam şi

la câte-un curs de drept civil și penal în vederea preparării examenelor anului III, fundamental, cum i se zicea.

In preajma Paștilor din acel an, cu prietenul Morariu, ne dăm seama că prea puțin învățaserăm pentru acest examen. Din discuțiile cu colegii de cameră, care n'aveau servicii, și care deci tot anul învățau, ne dăm seama de cât știm și de cât mai avem de învățat. Era vorba de unul dintre cele mai grele examene. Pentru mai multă siguranță consultăm și pe colegul Eugen Hânza care trecuse acest examen, dacă el crede că punându-ne de acum pe treabă, ne vom putea prezenta și trece examenul. El ne dă asigurări ca dacă muncim serios îl vom putea lua, fapt care a fost un stimulent pentru noi. Socoteli studențești.

Mai erau două zile până la Paști. Trecute sărbătorile, ne apucăm de studiat. Eu învățam câte 17 ore la zi, plus biroul. După 15 zile ne examinăm reciproc. Rezultatul era satisfăcător. La 20 Iunie facem examenul de Drept Administrativ. Curajul ne crește. Peste zece zile facem Filosofia Dreptului. După 13 zile Dreptul Civil Român și Cambialul. Greul rămăsese la urmă: Dreptul Civil Austriac încă în vigoare în Aredeal și Comercialul.

La 20 Junie ora 12 ieșeam dela ultimul examen. Ne podidiseră lacrimile de bucurie când revenirăm pe coridor, în vreme ce colegii ce-și așteptau rândul la examen nu mai încetau cu întrebările: «ce v'a întrebat»?... «în ce dispoziție este Poruțiu» (la Comercial). Era știut că Poruțiu, când era în toane rele, întreba: «câți bumbi are Papa pe revereandră?... sau... «cine a fost Syla?»... sau... «care a fost răspunsul mamei lui Caesar când acesta i se plânsese că n'are noroc?». Dacă nu-i răspundeai pe plac te trântea. In schimb la Dreptul Civil Austriac, cu domnul profesor Camil Negrea, ori la Dreptul Roman cu domnul profesor Cătuneanu, era o plăcere să fi examinat, având siguranța că dacă stăpânești materia nu poți avea nici un risc, nedepinzând de capriciul năbădăios al profesorului.

Materiile celor trei Fundamentale aprobate în anii I, II, III, conform programului vremii se grupau în trei examene de doctorat, numite Riguroase. Pentru aceste examene materiile primilor trei ani se desvoltau, aprofundau și completau. Anul 1925/26 era anul Riguroaselor pentru seria mea.

După o scurtă pauză de refacere, materiile Fundamentalului III încă proaspete, m'am apucat de prepararea Rigurosului pozitiv. Aveam cinci luni pentru a prepara deci primul examen de doctorat.

Se alegea acest Riguros ca primul, fiindcă având-l, te puteai înscrie ca stagiar, spre a începe mai devreme practica, pe lângă un advocat.

Cu două zile înainte de Crăciunul lui 1925 ieșeam dela ultimul examen al acestui Riguros.

Pe baza acestuia mă și înscriu ca stagiar în Baroul Cluj, pe lângă advocatul Dr. Câmpean. Primăvara lui 1926, între Crăciun și Paști, mă prepar pentru al doilea Riguros. Trecut și acesta îmi rămâne timp pentru a mă prepara pentru ultimul, în care materia principală era Dreptul Penal, cu Profesorul Traian Pop. Intâmplarea a făcut ca acesta să-mi rămână la urmă, întâmplare justificată prin episodul ce urmează.

De câteori se ivea ocazia, împreună cu prietenii Morariu și Bejan însoțeam la ceaiurile dansante și la baluri pe studentele dela Conservator, Zoe Circo și Hely Parche. Dansau fetele ca două suveici. Când ele doreau să meargă la operă sau la dans ne avizau și noi le însoțeam. Studentul T. unul din amorezii lui Zoe fusese trântit de două ori la penal, a treia oară trecându-l cu scandal. Studentul G. pățește la fel. Alți doi, trei care se învârteau pe lângă Zoe au dificultăți. Un buchet de flori primit de dânsa de la Profesorul Traian Pop ne desleagă enigma trântelilor și a «distinsei metode pedagogice» a unui profesor. Fata având mulți drăcușori îl aprinsese pe dascălul holteiu de peste 45 de toamne și ca orice îndrăgostit era gelos foc iar Zoei îi scăpărau ochii după feciori de vârsta ei.

In Iunie mă prezint la Rigurosul Penal. Trecusem peste toate examenele componente. Mai aveam numai Penalul. După un frecuș de aproape o oră Trăienică al nostru îmi spune: «vino dta la Procedura Penală, peste patru săptămâni, încăodată. Adică am plătit și eu tributul meu pentru Zoe. Cătrănit și desgustat nu m'am prezentat la data fixată, pentrucă prin această amânare mi s'a scurtat timpul necesar pentru depunerea tezei de doctorat încă în sesiunea de primavară și deci m'aș fi putut duce le Școala Militară ce începea în Iulie. Din cauza capriciului lui Trăienică, mai zăbovesc încă un an la Cluj.

In toamnă mă prezint la examen și-l trec. Prietenii Morariu și Bejan, cu și mai mari cazne trecură examenul la Trăienică.

Până în Iulie 1927 aveam timp pentru prezentarea tezei pentru promovare, și-apoi să plec la Școala Militară.

In acest intermezzo ne-am lăsat furați de valurile vieții celei lumești. In mai multe rânduri în iarna lui 1926/27, prietenii Morariu și Bejan veneau acasă pe la ore mici. Portarului nu-i convenea să fie trezit din ultimul somn și-i reclamă la Rectorat. Rectorul ne chiamă pe toți trei la el. Lor le pune în vedere să plece din cămin pentru tulburarea liniștei, iar eu să plec fiindcă mi-am terminat examenele. Și astfel ne mutăm în oraș.

O cameră la periferie pe strada Pata 80, unde încă nu ajunsese curentul electric, ceeace fu un nou pretext să nu stăm seara acasă. După cină mergeam la teatru. Nu interesa ce se dă. Ne continuam un obiceiu început în iarna lui 1923, obiceiu devenit rutină. In acest an se pusese în scenă opera Carmen care necesita mulți figuranți. Prin prietenul Ghiula Butaș, vânzător de bilete la casieria operei, ne înscriem printre figuranți în care calitate ni se dă carnete cu care puteam intra în localul teatrului în mod gratuit.

După spectacole ne opream la barul Mișka. Aci vedeam cum se desfată lumea de bani gata, dar mai cu seamă cum se exploata personalul femenin chemat să înveselească pe consumatori și cum la rândul lor aceste femei exploatau pe cei care nu știau să-și cheltuiască banii decât în desfrâu și destrăbălare.

Ca să treacă vremea ne așezam la o masă într'o nișă, noi între noi, Bejan, Morariu, Butaș și eu, și jucam ramșly până se mijea de ziuă, joc de cărți pe care atunci l-am învățat și tot atunci l-am și uitat. Jucam prietenește. La vremea când măturătorii de stradă coborau la munca zilei, de pe la periferie, noi urcam spre camera noastră. Dar încurând ne-am desgustat de această bufnițărie care ne-a desvăluit una din părțile vieții mondene ce ne repugna. Prietenii încep să-și pregătească Riguroasele, iar eu în luna Maiu 1927 prezentându-mi teza de doctorat m'am promovat.

Implinită și această formalitate plec din «Alma Mater» în care în urmă cu cinci ani intrasem cu toată sfialași în care ca student am petrecut cei mai frumoși ani. Prin luptele studențești am învățat să-mi iubesc și să-mi prețuesc neamul, lupte cari ne-au

fixat un ideal, o viziune a vieții în slujba căreia ne vom recunoaște mulți dintre cei cari la 2-XII-22 cu spada tinereții ne tăiarăm drum prin stânca nemuririi, stâncă din care-a țâșnit izvorul Dragostei de Neam, pentru adăparea tuturor generațiilor de după noi; pentru înviorarea și îndrumarea lor către înalta conștiință de român.

La începutul verii lui 1927 revin în satul meu pentruca tot de aici să pornesc pe un alt drum pe care orice flăcău trebuie să-l parcurgă spre folosul Țării și binele său, armata.

Părinții și frații bucuroși c'am revenit nu știau cum să-și mai arate bucuria. Tata vedea ca și săpat canalul de care din nou îmi reamintește. Dragii mei colegi de joacă de acum 17 ani cari acum erau bărbați în floare, unii chiar așezați pe la vetrele lor, cu neveste și copii, vin să mă vadă. Dar toți aveau față de mine o oarecare sfială. Nu știau cum să mă trateze. Să-mi zică pe nume ori domnule. Ca să-i scot din această încurcătură îmbrac costumul țărănesc al fratelui meu plecat și mă amestec printre ei. Mă duc în casele lor sau îi chem la noi. Indată s'a risipit atmosfera de rezervă dintre consătenii mei.

In această nouă atmosferă le vorbesc despre isprăvile studențești, isprăvi despre cari ei citiseră câte ceva în foaia Libertatea. La curioasele lor întrebări le vorbesc despre feciorul părintelui Moța care s'a ridicat până a deveni căpetenia noastră la Cluj... «Da, da, frate Ioane» zice unul dintre ascultători... «dar noi am auzit și citit despre unul care se zice că-l cheamă Corneliu Zelea Codreanu». Eu așteptam întrebarea, motiv pentru care le vorbeam doar de Ionel Moța, el fiindu-le cunoscut căci familia Moța era renumită în tot natul ardelenesc.

Când începui să le vorbesc despre Căpitan, despre ceea ce făcuse El în timpul războiului, apoi la Iași; cum a împlântat securea în ușa Universității ieșene obligând Rectoratul să deschidă cursurile cu oficierea serviciului religios, îi vedeam cum le strălucesc ochii de mândrie, cum rând pe rând își desfac piepturile și luând o ținută mai demnă, mai ostășească de părea că sunt electrizați. Și-i lăsam. A doua seară mă strigă unul din ei bătându-mi în fereastră: «hai Ioane, colea la vecinul Culiță, că te așteptăm». Găsesc casa plină de feciori unu și unu. Gazda casei îmi zice: «iacă ne-am adunat și-am chemat și p'aștia din capul satului, ca să afle și ei despre ce-ați făcut voi la Școlile Cele

Mari, că până aici la noi, puţine veşti au ajuns.» «Bucuros fraţilor dar mai întâi să cântăm un Deşteaptă-te Române.» Cântecul aşează pe toţi în egală stare sufletească, dispărând orice altă preocupare. In această nouă atmosferă le povestesc despre cele patru Centre Universitare, despre ce au zis şi făcut Corneliu Zelea Codreanu şi Ionel Moţa, şi despre gândurile lor viitoare. Intr'o pauză, feciorul Amos întreabă: «noi ce trebuie să facem, frate Ioane, ca să putem şi noi întra sub ordinele lui Codreanu, ca voi?» «Deocamdată, fraţilor, le spun, să dovedească fiecare că el are casa cea mai curată, că vitele lui sunt cele mai bine îngrijite, că arăturile lui sunt bine şi la vreme lucrate, că nu rămâne în urmă cu plata birurilor, că ai lui copii sunt curat şi îngrijit îmbrăcaţi, că nu petrece vremea în cârciumă şi nici nu vine beat acasă, că în familia lui e veselie şi bună înţelegere.

Pe măsură ce le înşiram şi tălmăceam aceste îndatoriri, apropiate de sufletele şi posibilităţile lor de înţelegere, vedeam cum li se cască ochii privindu-mă nedumeriţi. «Da! da! Nu vă speriaţi şi nu vă miraţi! Asta vrea Codreanu. El nu ne promite nimic, dar vrea ca noi să fim cei mai buni, şi asta se poate ajunge numai când ştim să ne respectăm, pentrucă numai astfel vom fi respectaţi. El vrea ca Românul să fie demn, de omenie şi de ispravă, un om care să fie mereu o pildă şi la asta putem ajunge numai când voi, prin purtarea voastră aici, în sat, în curtea şi casa voastră, dovediţi că sunteţi cei mai vrednici. Despre alte treburi vom vorbi peste un an sau doi. Ştiţi deci ce aveţi de făcut. Şi acum fraţilor vă las cu bine, pentrucă mâine mă duc să-mi fac şi eu armata, şi pe urmă să mă aşez şi eu la casa mea, ca voi toţi, fiindcă văd că mi-aţi luat-o cam de mult înainte şi nu vreau să rămân în urmă cu îndatoririle mele cetăţeneşti. Pe când mă voiu întoarce în mijlocul vostru vom vedea ce aţi înţeles şi mai cu seamă ce aţi făcut voi din cele ce v'am spus, şi care a devenit vrednic să intre subt poruncile lui Corneliu Zelea Codreanu.»

LA ŞCOALA MILITARĂ

Pe la jumătatea lui Iulie mă prezint la Regimentul 80 din Orăştie. In două zile ni se fac formele şi suntem trimişi la Şcoala Militară de Infanterie din Bacău. Foaia de drum urma ruta. Orăştie, Braşov, Ciuc, Palanca peste pasul Oituz etc.

Pentru prima dată treceam Carpaţii care despică'n două Ţara noastră. Impins de sentimentul bucuriei că voiu putea vedea, cel puţin în trecere Iaşul, am întrerupt călătoria, şi-am urcat în sus spre Cetatea Moldovei, unde Corneliu Zelea Codreanu înfruntase şi zădărnicise încercările de comunizare din 1919, înlocuind steagul roşu cu tricolorul la R. M. S. şi Nicolina; în 1920 când forţează Senatul Universitar să deschidă cursurile cu serviciu religios, ca mai înainte; unde Congresul Studenţesc din 1923 reuşeşte să se ţină cu toate fazele de persecuţie cunoscute în acea vreme. Am plecat mulţumit de-a fi călcat acele locuri de-acum legendare şi de profunde transformări.

In ziua următoare întrăm în curtea Şcolii Militare. Inregistrare, schimb de haine, etuvă, baie de părea că sosisem din junglă, umplerea saltelei cu paie, şi-apoi, toată această lume de viitori ofiţeri trebui să facă mare curăţenie în curte; să smulgă iarba dintre pietrele rigolelor, să adune mucurile de ţigări, hârtii ş.a.m.d. Rea impresie mi-a făcut această primă îndatorire de ostaş. Să vede treaba că încă nu eram complet format, adică de a pune umărul şi mâna oriunde curăţenia şi rânduiala lasă de dorit aşa cum deja învăţasem pe ortacii mei din sat.

Elevii şcolii militare erau toţi în vârstă de 21 de ani, vârstă pe care eu, cu anii petrecuţi la Universitate, o depăşisem de mult. In compania I[a], din care făceam parte, dintre 120 de elevi, numai patru inşi veneam dela Universitate. Ceilalţi erau absolvenţi de Şcoală Normală.

A treia zi, în formaţie de plotoane ieşim la instrucţie pe câmpul din dosul şcolii. Impărţiţi pe grupe, cu câte-un sergent instructor în cap, începe instrucţia individuală. În mijlocul careului sta locotenentul Teodoru, comandantul plotonului II. Noi ca nişte mecanisme ne învârteam în spaţiul ocupat. Un-doi... trei!... la stânga...la dreapta!...drepţi!...culcat!...sunau comenzile fiecăruia pentru el, de părea că suntem papagali. Mă opream, mă ascultam, ochiam în jurul meu; uneori mă distra, alteori mă indigna acest spectacol. După o săptămână însă, când am constatat deosebirea între cum ne funcţionau la început picioarele şi mâinile, şi ţinuta bărbătească ce începu să ni se imprime, îmi dădui seama că totuşi aşa trebue să fie; că fiecare

meserie are rânduiala, disciplina și ordinea ei. Aci era vorba de a disciplina fizicul; de a-i da ritmul cerut de încadrarea în unitate. Disciplinei interioare trebuie să-i corespundă o punere la punct a disciplinei corporale.

Mai târziu, la instrucția pe plotoane și pe companie, temele, exercițiile de luptă și tactica lor ne desvăluie un câmp întreg de activitate fizică-intelectuală. Cunoașterea armamentului și mânuirea lui întărește sentimentul de siguranță personală.

După amiaza, pe companii, se țineau cursurile predate de ofițeri. Căpitanul Rota, comandantul companiei mele preda cursul de tactica infanteriei; era un foarte bun profesor, clar și precis în predarea materiei.

De Crăciun ni se dă gradul de caporal. Plecam în vacanță ca elevi caporali. Cât timp, eram în școală nu-mi dam seama de mondurul soldățesc în care eram îmbrăcați. Câțiva aveau uniforme făcute la croitor, la ceeace eu nu mă gândeam, căci tata îmi spusese... « la armată te îmbracă și-ți dă de mâncare statul» ceeace însemna să nu-i cer bani în acest timp. Imi cumpărasem doar un chipiu de elev ca să nu ies în lume cu boneta cu coarne.

Pe la începutul lui Martie, terminându-se cursurile la școală, suntem trimiși la Regimentele de origine, pentru practică, ca apoi în Iulie să revenim pentru examenul de ofițeri. La Orăștie sunt repartizat la compania I^{a}. Mi se dă comanda unui ploton de recruți. Eram patru elevi pe regiment cărora ni se dă o cameră în cazarmă. Comandantul regimentului nu admisese să stăm în oraș. Practica la regiment a durat patru luni.

La plecare, comandantul Companiei mele, căpitanul Chilicaș, îmi citește foaia calificativă, scrisă de el, care se încheia astfel: «face fală armatei române!» Am protestat. «prea mult Domnule Căpitan» îi spun «tăiați această frază!» «Eu n'am nici un merit» ... «și nici n'am de gând să mă fac ofițer». A fost zadarnic.

Revenind la școală, dăm examenele, și la 30 Iunie lua sfârșit anul militar.

Revenit acasă dela școala militară, în luna August, fac un drum la Cluj ca să-mi scot diploma dela universitate, iar de la baroul Cluj, dovada înscrierii mele ca stagiar încă în primăvara

lui 1926. Revederea Clujului m'a desamăgit profund. Nu că n'aș fi întâlnit pe Käthe a lui Bröke din Heidelbergul de altădată fiindcă n'o aveam. Am retrăit însă frământarea Prințului Karl care mă înduioșa până la lacrimi oridecâteori vedeam reprezentată această piesă. Fiind în plină vară orașul părea aproape pustiu, căminele goale teatrul închis. Intr'un colț de stradă, în fața cafenelei New York, dau peste studentul Zia, pe care l-am ajuns și lăsat student, rezemat de usciorul unei uși, privind, plictisit, la panorama ce se deschidea spre piața Unirii, strada Regina Maria, universitate, și imediat în față, bodega Bucoveanu. Era, acesta, unul dintre acele puncte, într'un oraș, ce nu se poate uita.

La universitate îl găsesc pe studentul Comănescu, zis Țară, secretar al facultății de drept, căruia multe serii de studenți i-au trecut pe dinainte înscriindu-i la sosire și ștergându-i la terminarea studiilor, dar el a rămas mereu pe loc, mereu prezentându-se la examene. Intr'o zi, putând lua parte la cursul de drept civil, în pauză, ne fumam țigările pe coridor. Țară era în examen. Intrerupându-i-se examenul, Țară vine la noi și ne spune că Träienică (cum în zicea el lui Traian Pop) a spus că-i tare «punibil» să ai în față un elev pe care știi, dinainte, că iar trebuie să-l trântești.. «Nu punibil, măi Țară, ci penibil. Punibil este un fapt condamnabil, iar Trăienică a vrut să spună că nu-i plăcut, adică îi este penibil.» ... «—Așa mă-... păi vasăzică iar mă trântește.» «Asta depinde de tine, —îi spun eu ca să-l consolez—. Dar ascultă Țară, când reîncepi examenul...și cum acuma știi ce-i aia punibil...tu începe să vorbești —fără a mai aștepta să te întrebe— despre faptele și actele punibile... până ce te va opri al tău Trăienică.» N'am avut timp să mai aflu ce a facut Țară cu punibilitatea lui. Mai târziu, după ani, am auzit că Țară a terminat Facultatea, și că a abandonat Clujul unde fusese îndrăgit, pentru bunătatea lui, de toată lumea.

Ca să nu stau la hotel îl caut pe vechiul prietem Ghiula Butaș, care n'a plecat și nici n'avea unde pleca din oraș. Era un om tare de treabă. Nu făcuse bacalaureatul. Il sfătuisem după împrietenirea cu noi, să-l facă și-apoi să se înscrie la Academia Comercială. Fiind mereu cu noi lumea-l credea student. Odată fuseserăm invitați la un ceai, la familia profesorului Prie, care avea două fete. Cea mai mare, Baba, era studentă. Intre Baba și

Ghiula se aprinde o simpatie. «Ce te faci frate Ghiula? că Baba te consideră student, şi de aude că tu nu ai nici măcar bacalaureatul o să-ţi întoarcă spatele.» Chestia cu Baba îl face pe Ghiula să-şi cumpere cărţile pentru studiat. Toată vremea purta Ghiula cărţile subsuoară că să-l vadă Baba iar când era la casieria operei, unde era vânzător de bilete, le mai şi deschidea ca să vadă Baba că el învaţă, când venea să cumpere bilete. Cu atâta a rămas. Plecând din Cluj nu ştiu ce s'o mai fi ales de Ghiula, pe care cu toţii am fi dorit, ca ascultându-ne sfaturile, să-şi ia bacalaureatul, ca să-şi poată continua studiile.

Cu diploma şi cu dovada dela barou, odată obţinute, plec la Orăştie, unde, încă pe când eram la regiment, mă orientasem asupra unui loc de advocat-stagiar, pentruca la terminarea armatei să şi pot începe practica.

Orăştia să tot fi avut vre-o duzină de advocaţi, dintre cari biroul d-rului Aurel Vlad era cel mai vechiu şi mai important. Mergând să vorbesc cu dânsul găsesc acasă doar pe doamna, care-mi spune că soţul ei nu se mai ocupă de advocatură, şi că a predat biroul tânărului advocat dr Boroş, un fost coleg de facultate mai în vârstă. Acesta bucuros de revederea noastră acceptă să lucrez în biroul lui.

Odată rezolvată această problemă mă reped la Deva unde baroul de Hunedoara de care depindea Orăştie, îşi avea reşedinţa şi pe baza stagiului de doi ani deja împliniţi, solicit diploma de advocat, înscriindu-mă în acest barou.

Indeplinite formalităţile legale, încep practica profesiunii mele. Nu-mi trebui însă mult timp să constat că nu găsisem ceeace căutam. Tânărul meu şef, cum este şi logic, singur căuta să-şi cunoască clienţii şi cauzele preluate dela dr Aurel Vlad, încât mie-mi rămâneau doar lucrările interne, de cancelarie. Mă decid deci, să-mi caut un alt loc unde să am posibilitatea să desfăşur nu o meserie de secretar, ci o activitate autentică advocaţială. Scriu la mai mulţi colegi, în diverse oraşe, între care şi lui Ion Moţa la Sibiu, care cu întoarcerea poştei îmi răspunde: ...«la 1-II-1929, să te prezinţi la mine în Sibiu, strada Regina Maria 7, în cancelaria drului Lucian Borcea.» Mă despart de dr Boroş, care-mi înţelegea dorinţa, îi mulţumesc pentru prietenia şi colegialitatea cu care m'a primit şi tratat, cât şi pentru învăţămintele ce-mi însuşisem în cele cinci luni cât am lucrat împreună,

învăţături care oricât de puţine erau, mi-au fost totuşi de mare folos.

In ziua fixată de Ionel Moţa, mă prezint în cancelaria dr Lucian Borcea. Era după amiază la orele cinci. După şease ani revăzând pe Ionel Moţa bucuria ne-a fost de nedescris. Pe lângă aceasta, el voind să plece cât mai repede din Sibiu îşi găsise un înlocuitor ce-i convenea, iar eu avui norocul să dau peste o cancelarie de prim ordin, fără comparaţie cu Orăştie.

Prezentat de Ionel Moţa, noul meu şef fără să întrebe de antecedentele mele îmi spune: «ca început salariul dtale este de 7000 lei lunar», şi adresându-se lui Moţa: «te rog dă-i dta îndrumările necesare şi predă-i şi dosarele curente». Din aceste vorbe lapidare îmi dădui seama de seriozitatea drului Borcea şi a cancelariei sale.

Timp de o săptămână, cât a mai stat Ionel Moţa la Sibiu îmi predă dosarele aflătoare pe rol; mă conduce la desbateri prin secţiile tribunalului şi judecătoriei, făcându-mi prezentările de rigoare, pe la şefii de birouri etc.; îmi predă chiar camera în cara locuia şi apoi ne despărţim, el plecând la Orăştie, unde-şi va deschide birou advocaţial propriu.

Dorinţa mea de a lucra într'un birou mare unde să am mult de lucru şi să-mi astâmpăr râvna de a cunoaşte practica advocaţială se înplinise dar acest birou era peste aşteptări de încărcat, iar practica mea anterioară era prea puţină. Fac însă toate eforturile. Până la întrarea în vacanţa de vară n'am avut odihnă nici zi nici noapte. Răspunderea era covârşitoare. Înainte de masă la tribunal, după masă consultaţii şi redactări de cereri, apeluri, recursuri etc., etc., iar seara studiam procesele pentru ziua următoare.

La inceput eram foarte prudent în desbateri, până ce-am ajuns la rutina necesară. Studiam bine starea de fapt, pe care trebuia s'o dibuesc din scurtele însemnări făcute pe acte de atâtea mâni anterioare. Chestiile de drept le discutam cu şeful când nu mă puteam lămuri singur. Tare greu mi-a fost, dar bizuindumă pe mine însumi am izbutit să fac faţă şi mai ales să înving şi complexele pe care orice începător le are.

La Crăciunul lui 1930 mă logodesc cu Felicia, fata preotului din Bretea/Română/Haţeg. Ne-am căsătorit la 15 August 1931. Ne cunoscuserăm în Sibiu, unde Felicia mea venea la verişoara ei, sora prietenului Virgil Morariu. Facem nunta în casa drului Victor Bontescu, nănaşul nostru, care locuia în Bretea/Maghiară, cătun despărţit de satul socrilor prin râul Streiu.

PE DRUMUL CĂPITANULUI

SIBIUL LEGIONAR

Zilele pe care le zăbovise Ionel Moţa ca să-şi predea biroul pe care-l condusese timp de şase luni, mi-a vorbit de simpla dar măreaţa solemnitate de un minut, ce a avut loc cu ocazia întemeierii Legiunci, la 24-VI-27, sub comanda Căpitanului.

... «aceasta este noua noastră casă; este noua şcoală a Neamului în care cei ce au trecut prin focul luptelor studenţeşti ne vom regăsi, de-acum, cu putinţa de a continua lupta începută la 2-XII-22, singuri şi după capul, sufletul şi credinţa noastră. Experienţa cu «L. A. N. C.» la a cărei înjghebare contribuiserăm, cu toate puterile şi elanul nostru, ne-a dovedit că un ideal nu poate fi realizat decât de acei ce sunt pătrunşi de o puternică credinţă şi care pentru atingerea idealului propus nu cunosc nici o piedică, şi convinşi fiind că nici o jertfă nu-i nici inutilă şi nici prea mare.» Ascultându-l simţeam cum mă urc cu el pe înălţimi încă necunoscute. Il vedeam privind în zări spre ceva ce numai marele lui suflet percepea conchizând... «numai credinţa noastră în Crucea lui Isus, în virtuţile şi viitorul Neamului Românesc şi în propriile noastre forţe ne vor salva. Cu această credinţă vom birui. In acest duh trebue să trăim noi şi să creştem generaţiile viitoare mărturisindu-l prin propriile noastre fapte».

In Sibiu reîntâlnesc colegi de facultate. Pe cei mai mulţi îi domina deja mentalitatea vremii adică în a se aciui într'un post bun unde să poată ronţăi liniştiţi din ceeace câştigau. Idealurile din vremea studenţimii li se spulberaseră, preferând să urmeze linia politică pe care-o făcea cel ce plătea salariul. Partidele le ofereau avantagii pe când Legiunea cerea jertfe şi dăruire fără con-

diţii. Legiunea îţi deschide drum spre suferinţi multe şi-ţi dă ocazia să jertfeşti şi să te jertfeşti pe măsura puterii tale de dăruire.

Reîntâlnesc aci pe Augustin Bidian şi pe Ilie Oltean, colegi de facultate. Ne reîntâlnim în tranşeele din vremea studenţiei. In 1931 şi Corneliu Georgescu îşi mută biroul dela Cahul la Mercurea/Sibiului, la picioarele satului său natal Poiana/Sibiului.

In Decembrie 1931 se ţine la Sibiu Congresul Studenţesc. Sibiul Legionar era deja organizat de către tinerele generaţii de studenţi. Unul dintre aceştia era Nicu Iancu, care la acest Congres ia contact cu drul Ion Banea şeful spiritual a întregei activităţi pe care o dirija de la Iaşi.

Luarea de contact cu satele a însemnat deslănţuirea conflictelor cu poliţia, care avea ordin să împiedece propaganda legionară. Se deschid procese legionarilor arestaţi. In aceste procese arestaţii sunt apăraţi de drul Bidian. Se face astfel legătura între generaţia prigonită acuma şi cea prigonită cu zece ani în urmă.

Tinerele generaţii de camarzi erau adevăraţi spărgători de fronturi, în rândurile populaţiei; erau muşchetarii acelor vremi de început legionar care au cunoscut mişcările studenţeşti doar din ziare dar care, aşa tineri cum erau, în aşa măsură şi-au însuşit crezul vieţii legionare că ne punea, pe noi, în uimire.

Meritul echipei lui Nicu Iancu este de a fi desţelenit ogorul românesc, nu numai în satele judeţului propriu ci până unde i-a mânat puterea credinţei lor, hăt departe pe valea Târnavelor; până la Alba Iulia, la Teiuş, la Hunedoara şi chiar până la Arad unde Nicu Iancu se ducea cântându-şi versurile: «Suntem echipa morţii»...

Ei ştiau că idealurile legionare n'au graniţe de judeţ, de plasă, de sat ori de provincie; că legionarii se înfrăţesc între ei făcând să dispară din vocabularul lor poreclele de «mitică» şi «boanghină»; că unirea bazată pe dragostea camaraderească este o realitate vie în noua Şcoală a Neamului.

«Din această şcoală legionară va trebui să iasă un om nou, un om cu calităţi de erou. Un uriaş în mijlocul istoriei noastre, care să lupte şi să biruiască împotriva tuturor duşmanilor Patriei, lupta şi biruinţa sa trebuind să se prelungească şi dincolo, asupra

inamicilor nevăzuţi, asupra puterilor răului. Tot ce-şi poate imagina mintea noastră mai frumos ca suflet, tot ce poate rodi rasa noastră mai mândru, mai înalt, mai drept, mai puternic, mai înţelept, mai curat, mai muncitor şi mai viteaz, iată ce trebuie să dea şcoala legionară. Un om în care să fie desvoltate până la maximum, toate posibilităţile de mărire omnească ce se află sădite de Dumnezeu în sângele Neamului nostru» P. L. 327.

Aceasta era sămânţa ce se semăna pe ogorul lumii româneşti saturată până acuma, de promisiunile înşelătoare ale tuturor politicienilor vremii, ei înşişi stricaţi şi corupţi până'n măduva oaselor.

La început lumea venea şi asculta nedumerită, pe necunoscuţii propovăduitori ai acestor crezuri legionare. Era şi normal, căci cine le mai vorbise astfel, răscolind atâtea şi-atâtea virtuţi pierdute şi uitate. Şi mai cu seamă, când vedeau că vorbitorii se desprind din frontul tinerilor ce intrau în sate cântând, nedumerirea creştea şi mai vârtos. Dar când Mitu Banea fratele mai mic a lui Ion Banea, termina ce avea de spus, bătrânii îşi ştergeau ochii înlăcrimaţi la amintirea acestor comori sufleteşti, care făceau parte substanţială din credinţa lor creştină iar tineretul se înfiora de bucurie când descoperea că are în el aceste comori. Maturii satului deîndată întrebau dacă pot intra şi ei în Garda lui Codreanu, care le garanta că va pune în valoare acest tezaur naţional.

In Iulie 1932 Sibiul Legionar, întră în alegerile făcute de Guvernul Vaida. Nu urmăream încă obţinerea unui mandat. Făceam doar o verificare spre a vedea în ce măsură, noua stare de spirit propovăduită de tânăra Gardă de Fier, a prins rădăcini. Să vedem în ce grad disolvarea Legiunii de către Ion Mihalache în Ianuarie 1931, ori dizolvarea decretată de aşa zisul «învăţător al naţiei româneşti» savantul Nicolae Iorga în Martie 1932, cu toate prigoanele rezultate din aceste dizolvări, într'o perioadă când noi abia începeam să luăm fiinţă, au influenţat lumea românească din judeţ. Rezultatul acestor alegeri a depăşit aşteptările noastre. Obţinurăm peste 2000 voturi, număr care în raport cu voturile româneşti pe judet era chiar prea mare. Fie-

care din aceste voturi însemna o voință, o credință, un duh nou, și dorința de a lupta pentru biruința Gărzii de Fier.

Incă nu erau numiți șefi de județe, nici de plasă și nici de sat. Legiunea era în plină creștere organică după deviza: «cuceriți și organizați» spunea Căpitanul, «și peste cât veți putea organiza peste atâta se va întinde șefia voastră».

«A face Legiune nu înseamnă a-i face uniformă, nasturi etc. Nu înseamnă a-i elabora sistemul de organizare. Nu înseamnă nici măcar a-i formula legislația, normele de conducere, înșirând logic texte pe hârtie. După cum a creea un om nu înseamnă a-i face hainele nici a-i fixa principiile de conduită și nici a-i stabili programul de acțiune. O mișcare nu înseamnă nici statut și nici program, nici doctrină. Acestea pot fi legislația mișcării, pot fi scopul ei, sistemul de organizare, mijloacele de acțiune etc., dar nu însăși mișcarea». P. L. 343.

«A creea o mișcare înseamnă în primul rând a da naștere unie stări de spirit, care nu-și are sediul în rațiune, ci în sufletul mulțimii. Aceasta constituie esențialul în Miscarea Legionară».

«Organizația legionară nu este formată dintr'un număr de membri, ci dintr'un număr de cuiburi.» P. L. 343.

«Nu-l numeam eu șef de cuib. Puterile lui îl numeau, îl ridicau; nu devenea șef dacă voiam eu ci dacă el putea aduna, convinge și conduce un cuib.» P. L. 348.

«De aceea un șef de cuib legionar este o realitate pe care te poți sprijini. Rețeaua acestor șefi de cuiburi formează scheletul întregei Mișcări Legionare. Stâlpul organizației legionare este șeful de cuib. Când se înmulțesc aceste cuiburi se grupează sub comandă, pe comune, plăși, județe, provincii.» P. L. 349.

Stăpâniți de aceste adevăruri —primii noștri spărgători de fronturi— cucereau masele ascultătoare.

Intrând în anul 1933 se putea vorbi despre Sibiul Legionar ca despre o solidă organizație. Activitatea legionară se desfășura sub îndrumările drului Ion Banea, sibian el. Era Ion Banea unul dintre cei mai tineri printre acei ce la înființarea Legiunii Arhanghelului Mihail primește săcușorul cu pământ. Făcuse două Facultăți: Dreptul și Medicina la Iași. Portul lui obicinuit era costumul național. După o convorbire cu el rămâneau convin-

și până și adversarii. Ion Banea erau un mic Căpitan. Vorbea blând dar categoric. Cu toate că avea două diplome, își închinase viața exclusiv Legiunii. Ducea o viață materială foarte precară. Ca să-și scoată bilet de drum dintr'o garnizoană într'alta scotoceau camarazii localnici toate buzunarele. Ion Banea intuia pe Căpitan și credința legionară în așa măsură că el devenise legendar:

«Iar seara'n jur pe lângă focuri»
«Ca'n vremurile strămoșești,»
«Tot despre Căpitan și Gardă»
«Ne spune Banea la povești»

Când îl aveam în mijlocul nostru ascultam ca pe un vraci și-l priveam ca pe un apostol. Alături de el uitai de foame, uitai chiar de tine însuți și trăiai doar ca să-l urmezi și să-i împlinești chemările sădite în el de Căpitan.

PRIGOANA DIN 33-34

In țară treburile economico-financiare trec dintr'o experiență în alta. Cu venirea la guvern a Național-Tărăniștilor dispare stabilitatea în conducerea treburilor publice. Conducerea acestui partid, în care până și dușmanii lor de moarte, liberalii își puneau speranțe, a fost atât de eterogenă în programul de stat că nimeni n'a mai putut descurca ițele economice, financiare și administrative puse în aplicare. Situația economică devenise dezastruoasă. Se face necesară Legea Conversiunii (datoriile agricole). Vine apoi primul ministru Iorga și spune funcționarilor neplătiți cu lunile, să mănânce mămăligă cu ceapă, iar cinicul Argetoianu afirma în parlament că angajații administrațiilor financiare n'au nevoie de leafă ei având de unde să-și facă rosturile manevrând banii statului.

Regele, prin camarilă, se ocupa numai de afaceri personale, iar pe de altă parte, pescuind în această confuzie generală, destrăma rând pe rând partidele politice, aservindu-și-le, pentruca astfel să înlăture posibilitatea de control asupra panamalelor sale personale, ca sustragerea Fondului Aviației etc.

Când lupul întră într'o stână oile închid ochii ca să nu-și

vadă pieirea. Aşa au făcut toţi oamenii noştri de stat, scriitorii, gânditorii etc.: ca oile unei stâne. Toţi au închis ochii şi gura, toţi s'au lăsat seduşi şi stăpâniţi de mrejele acestui putregaiu ce se numea conducere de stat şi Monarhie.

Garda de Fier însă îşi urma marşul ei de rodnică moralizare. Deaceea speranţele tuturor oamenilor curaţi cari n'aveau curajul să strige «destul nebunilor cu jaful şi nepăsarea», se îndreptau numai spre ea, ca o ultimă salvare. Şi pentrucă Garda de Fier nu se lăsa stăpânită de nici-o forţă din afară, nici manevrată şi nici destrămată, ea, în pas cu realităţile, fără să se teamă de atacurile ce se urzeau împotriva ei, ea trebuia distrusă. Toate forţele oculte şi toţi înstrăinaţii de Neam cereau distrugerea ei cu o insistenţă diabolică. In această atmosferă mergea Ţara spre sfârşitul lui 1933.

Fracţiunea Duca a partidului Liberal este chemată la guvern. Duca este adus la guvern nu de voinţa naţională, ci de cea internaţională care dorea uciderea Gărzii de Fier. Preţul titlului de prim-ministru consta în dizolvarea şi prigonirea noastră. Era a treia disolvare în scurta ei existenţă de abia de cinci ani. De data aceasta guvernul Duca începe prigoana cu uciderea comandantului legionar Virgil Teodorescu, dobrogean, împuşcat de poliţie pe la spate, pe când lipea un manifest electoral. Articolul «Cranii de Lemn» din «Axa» din 7-XII-33 scris de Ionel Moţa, este o lumânare şi o rugăciune pentru camaradul care formează cap de coloană în şirul celor ce au căzut pentru Legiune.

După împuşcarea lui Virgil Teodorescu urmează a treia desfiinţare a Gărzii de Fier, arestarea legionarilor şi închiderea sediilor. Pe când lumea creştină se pregătea de prăznuirea Sărbătorii Bucuriei, guvernul Duca, guvernul ocultei internaţionale umple închisorile ţării cu tineretul care neîncetat cerea să se respecte voinţa poporului românesc, ci nu a poporului «fără ţară» care a răstignit pe însuşi Fiul lui Dumnezeu.

Paharul răbdării se revarsă. In ţară indignarea, era generală. Ceva trebuia să se producă. Sufletul lui Virgil Teodorescu ce încă întârzia printre noi, miile de familii încălcate şi răvăşite de poliţia guvernului înstrăinat se cereau răzbunate. Şi sancţionarea nu se lasă aşteptată. La 29-XII primul-ministru I. G. Duca este răpus de gloanţele indignării naţionale, în gara Sinaia de către Nicadori.

Anul se încheie cu un nou val de arestări; cu schingiuirea Nicadorilor în modul cel mai barbar şi împuşcarea camaradului Sterie Ciumeti şi apoi încă viu aruncat în lacul Fundeni.

In preajma Paştilor 1934 se judecă procesul Duca, proces în care Niki Constantinescu, Ion Caranica, Doru Belimace, deacum Nicadorii, sunt condamnaţi la muncă silnică pe viaţă.

Prezenţa generalului Gheorghe Cantacuzino Grănicerul în rândurile acuzaţilor face ca tot completul de judecată să se compună din generali. In faţa obiectivităţii acestor ostaşi s'au năruit manevrele masono-judaice a camarilei regale, de a inculpa şi condamna şi pe Căpitan şi Statul lui Major, acuzaţi ca autori morali a morţii lui Duca.

Generalul Ion Petrovicescu, procuror în proces, deci acuzator public, prin rechizitoriul ţinut s'a dovedit a fi mandatarul voinţei naţionale, voinţă ce nu s'a lăsat influenţată de interese străine şi meschine. Ca urmare toţi implicaţii în proces sunt declaraţi nevinovaţi, rămânând condamnaţi numai făptaşii actului.

După proces se fixează sediul Mişcării în strada Gutemberg 3, în casa generalului Cantacuzino, care pusese la dispoziţia Căpitanului şi a Gărzii de Fier nu numai persoana sa ci şi casa proprie.

La încheierea acestui an Căpitanul vorbeşte astfel ostaşilor săi:

> După prigoană. Scrisoare pentru Anu Nou 1935.
>
> Către legionarii din întreaga Ţară.
>
> Camarazi!
>
> A trecut cel mai greu an, cel mai greu pe care l-am întâlnit noi în lupta noastră; cel mai greu pe care de sute de ani l-a întâlnit tineretul românesc.
>
> Bilanţul: 18.000 de arestări cu 18.000 de case călcate de barbari şi umplute de sânge nevinovat; 300 de bolnavi în închisori; 16 morţi şi 3 înmormânţaţi de vii, sub pământ.
>
> Camarazi.
>
> In sfârşit s'au scurs toate şi fierul din garda noastră după ce a trecut prin focul acesta şi-apoi prin apa cele mai

infame trădări, care abia mai târziu se va cunoaște, s'a transformat în oțel călit.

Astăzi călit ne este sufletul, și în pragul anului nou 1935, suntem gata a intra din nou în luptă cu o hotărîre și o vitejie necunoscută vreodată.

Anul care vine este un an de noroc pentru noi.

Mișcarea Legionară va lua aspect de avalanșe și va repurta victorii triumfale.

Vouă tuturora, camarazi, care ați suferit și care după atâtea încercări ați rămas neclintiți în credință, neîndoiți în fața valului de calomnii și de insulte, Vă trimit urarea mea de fericire, de bucurie și de izbândă pentru 1935.

Inchinați-vă pentru cei morți care veghează asupra noastră și vegheați asupra celor trei care mor sub pământ.

Înainte dragi camarazi! Fiți mândri de tot ce-a fost în anul acesta greu și pășiți cu nesfârșită încredere în anul care vine.

1 Ianuarie 1935.

Corneliu Zelea Codreanu

Oficial toate formele noastre ca Grupare: Legiunea Arhanghelului Mihail, Gruparea politică Corneliu Zelea Codreanu și Garda de Fier, erau dizolvate. Toate aceste dizolvări și prigoniri au întărit credința și sufletul legionarilor și cu fiecare zi s'a mărit numărul prietenilor și membrilor mișcării.

Din perioada «copilandrilor» cum le plăcea dușmanilor să ne numească, treceam de-acum în faza bărbăției. Lumea românesca constatase, în timpul acestei ultime prigoane, că nu mai are în față «copilandri» ci voinci și viteji printre cari apar chiar năzdrăvani ca Nicadorii.

Nici Căpitanul și nici ostașii lui n'avea să se oprească, în marșul lor biruitor, din pricina unor dizolvări inserate în niște monitoare oficiale. Cu anul 1935 se înființează partidul «Totul pentru Țară» în care legionarii sunt membri de drept și în care ne vom desfăsura activitatea viitoare.

Domnul general Gh. Cantacuzino Grănicerul este numit șef al partidului «Totul pentru Țară». De-acum se numesc șefi de

județe. La Sibiu, pe acest an este numit dr. Augustin Bidian. Eu sunt numit judecător legionar județean.

Funcțiunile în Mișcare sunt pe termen de un an; ele nu sunt plătite; pentrucă legionarul nu ia nimic dela Mișcare, ci dă totul Mișcării; ele sunt cu termen pentruca să se desrădăcineze vechiul sistem de a o considera ca un bun personal și a o exploata ca atare; era cu termen pentruca să poată trece cât mai mulți prin exercițiul unei comenzi, ca la timpul său să existe la îndemână cadre bine pregătite; erau cu termen pentrucă astfel Mișcarea, este în permanentă reînoire, în continuu elan, iureș după iureș de noui impulsuri fără ca să stagneze energiile spirituale sau să fie apăsătoare din punct de vedere material căci profesiunile individuale nu trebuiau puse în primejdie de a slăbi sau a înceta.

Sibiul Legionar își îngroașe rândurile. In sediul legionar vechiu nu mai încăpeau cuiburile existente și atâția noi erau doritori să devină soldați ai Gărzii de Fier. Am închiriat un etaj în care încăpeau până la trei sute de persoane. Aci țineam, în fiecare Joi, ședințele pe garnizoană, la care veneau, pe lângă cuiburile din oraș, și camarazi de la sate.

In acest nou sediu își mărturiseau credința camarazii: Dr Spiridon Cândea, dr Stan, Creangă, Bodogaie, Mărginean și alții; aci își arăta tot elanul studențesc fratele Viorel Trifa.

Apar noi și noi mărturisitori ai credinței celei noui. Pentru spărgătorii de fronturi ai lui Nicu Iancu, cât și pentru veteranii dela 1922, era o mare mulțumire și satisfacție faptul ca sămânța legionară nu cădea nici în drum nici între spini și nici pe piatră; că vrerile Căpitanului au devenit hrană sufletească pentru românii cu dragoste de Țară și Neam.

CONGRESUL GENERAȚIEI STUDENȚILOR 1922

In primăvara anului 1935 se convoacă la București, în palatul mediciniștilor, Congresul Generației Studenților 1922 din care făceau parte de drept studenții înscriși la Universitate în 1922/23, plus membrii Comitetelor Studențești ai celor patru Universități.

Se dorea anume o strângere a rândurilor fostelor serii de studenţi şi formarea unui bloc cu directive bine conturate. Din nou mi se iveşte prilejul să trec Carpaţii, deastădată însă spre Capitală. Intr'o seară de Aprilie, cu fratele Bidian, luăm trenul şi sosim în Bucureşti dimineaţa următoare. Incă nu erau ceasurile zece şi în curtea sediului roiau camarazii sosiţi din toate provinciile cari urmăreau cu încordare mişcările Căpitanului, ascuţind urechile ca să poată auzi cuvintele pe care el le adresa unuia sau altuia.

Toate privirile erau aţintite spre el. Fiecare căuta să nu scape nici o vorba de-a Capitanului în discuţiile cu noii veniţi. Şi mai ales fiecare-şi încorda cât putea mai mult atenţia pentruca să-i poată ghici vreo dorinţă mai înainte ca el s'o fi exprimat; fiindcă mic şi mare, tânăr şi bătrân, mai vechi sau mai proaspăt legionar, toţi laolaltă, într'un singur gând, ar fi dorit să-i împlinească ordinele convinşi fiind că voinţele lui erau voinţele Legiunii, vrerile Ţării şi poruncile Neamului.

Era pentru prima dată că intram în sediul central. Aceasta fiindcă eu am pus la inimă dispoziţia cuminte a Căpitanului:... «legionarul vine la sediu când este chemat ori când are ceva serios de raportat». Cu alte cuvinte sediul legionar nu este un club unde membrii se adună să discute la o cafea, ci la sediu te duci să depui un raport sau să primeşti noui îndrumări. Legionarul n'are vreme de taifas şi nici nu trebuie să răpească timpul camarazilor lui. Noi trebue să respectăm vremea celuilalt, pentrucă toţi suntem chemaţi s'o jertfim Legiunii şi Căpitanului.

Căpitanul văzându-ne se îndreaptă către noi, cu paşii lui mari şi liniştiţi, fixându-ne cu ochii lui pătrunzători şi blânzi. Zâmbind ne întinde mâna spunându-ne: «bine-aţi venit!» Nu-l mai văzusem din 1922, la trecerea lui prin Cluj. După ce răspundem întrebărilor de informare asupra situaţiei din oraşul şi judeţul nostru ne despărţim pentruca să ne ducem la şedinţa de deschidere a Congresului Generaţiei 1922.

În una din sălile Congresului se face verificarea şi recunoaşterea celor cu drept de participare. După aproape zece ani ne reîntâlnim atâţia şi atâţia colegi de facultate. Majoritatea erau legionari trecuţi prin prigoane, luptători din perioada «spărgătorilor de fronturi», ostaşi încercaţi ai Căpitanului a căror credinţă în dreptatea cauzei legionare n'a putut-o îndoi ori frânge nici baionetele jandarmilor şi nici bătăile poliţiei. Aceşti ostaşi erau chemaţi acum la discuţii academice; la judecarea unei situaţii; la luarea de hotărâri ce priveau viitorul generaţiilor viitoare ai căror paşi trebuiau feriţi de rătăciri.

Congresul era prezidat de Ionel Moţa asistat de dr Simionescu, Popescu-Botoşani, C. Panaite, Ion Istrate.

Intrând în desbateri, dela primele discuţii se remarcă o tendinţă separatistă a grupului Simionescu-Botoşani, grup infim faţă de peste cei o sută de membri prezenţi. Având orietări politice, voiau să provoace o desbinare, să dărâme unitatea. Ionel Moţa face toate sforţările ca să împiedece o defecţiune. Se vede însă treaba că grupul respectiv venise la congres tocmai ca să facă dificultăţi. Văzându-se nesprijiniţi de membri Congresului merg până la a provoca scandal (aşadar sistem cuzist). Răspunsul le-a fost dat repede. Scandalagii au fost liniştiţi. In nici o jumatate de oră şi fără măcar să se simtă ceva Totu Niculae făcuse ordine. In zilele următoare Simionescu şi consorţii nu mai vin la Congres. Se adunaseră în locuinţa unuia dintre ei. Atunci Ionel Moţa face o ultimă încercare pentru a readuce pe nemulţumiţi în mijlocul nostru, ca astfel să se păstreze unitatea celor care în 1922/23 luptaseră pentru acelaş ideal. In fruntea unei delegaţii aleasă dintre noi se duce să-i determine să revină şi să-şi expună părerile în Congres, spre votare; să se supună voinţei majorităţii.

Zadarnică a fost şi această încercare. Îşi dădeau seama că manevra lor nu va fi însuşită de Congres, noi neînţelegând să facem un joc politic dintr'o luptă în plină desfăşurare, luptă ce avea în trecutul ei atâtea suferinţe.

In palatul mediciniştilor unde erau majoritatea covârşitoare a congresiştilor desbaterile îşi urmează cursul într'o atmosferă caldă, liniştită şi academică. Congresul îşi încheie lucrările după trei zile de discuţii. Ionel Moţa este proclamat Preşedintele Generaţiei 1922.

După şedinţe treceam pe la sediu. In fruntea întregului grup, Ionel Moţa raporta Căpitanului despre cele discutate şi hotărâte în sedinţa zilei. La trei paşi în urma lui cei ce-l însoţeam ascultam raportul dat Căpitanului de primul lui Sfetnic. Inregistram observaţiile pe care le făcea Şeful sau lămuririle pe care le dădea Sfetnicul, mândri fiind a avea în fruntea noastră pe Ionel Moţa

care mânuia cu aceeaş logică şi uşurinţă verbul cu care mânuia pana atunci când era vorba să susţină sau să apere un adevăr şi un ideal.

În aceste trei zile de Congres, orele libere le petreceam la sediu; în special serile care se prelungeau până la miezul nopţii. Seara atmosfera devenea mai intimă, numărul nostru mai redus, domnind un elan şi-o bună voie fără margini. Cântecele nu mai încetau; Căpitanul cu puternica lui voce corecta noile marşuri. Nimeni nu se gândea să plece cât timp el era prezent. Fiecare căuta să fie cât mai aproape de el. Ne întipăream cât mai exact observaţiile şi sfaturile lui, pentruca mai apoi să nu-l supărăm printr'o eventuală rea interpretare a poruncilor lui. Şi nu din teamă se urmărea o împlinire cât mai perfectă a ordinelor lui, ci exclusiv din nemărginita noastră dragoste pentru el.

În una din aceste zile, la ora mesei privind peste cei prezenţi în curte, spune: «Bidian, Trifan, Fleşeriu, veniţi cu mine». El era invitat la masă la camaradul inginer Virgil Ionescu. Asta însemna că doamna Ionescu aştepta mai multe persoane. Invitaţii invitatului erau camarazi veniţi din provincie. Voia Căpitanul să dea o lecţie de comportare pe care o dorea aplicată şi în capitală, şi anume că un camarad venit de departe se cuvine să-l iei cu tine la masă, în casa ta, aşa cum fac cei din afara Capitalei, pentru care nu se poate imagina ca unul ce soseşte în localitate să mănânce în restaurant. Ar fi fost un blam, o insultă pentru acea localitate. Căpitanul dorea o generalizare a acestei feţe a omeniei în Capitală.

După cele trei zile de stat în Bucureşti am venit acasă mai mult decât mulţumit. Zilele acestea petrecute la sediul central mi-au dat certitudinea că de-acum nu se va mai repeta povestea cu Statutarii şi Nestatutarii Lanc-ului, că viitoarele generaţii nu vor mai trebui să dibuiască pentru aflarea unui luminiş; că Istoria Ţării s'a despicat în două.

TABĂRA DELA CARMEN SYLVA

La Sediu auzisem că în vară se va deschide o Tabără de Muncă la Carmen Sylva, veste care nu peste mult se confirma prin

circulara din 31 Mai 1935. Şi doream să iau parte la această Şcoală.

Atmosfera în taberele de muncă este de o totală înfrăţire între toate vârstele şi profesiunile. Mergeai nechemat şi stăteai cât puteai. Nu ştiu să fi fost careva care să plece din tabără din pricina rigorilor, a muncii sau a hranei, care era mai mult decât sărăcăcioasă. Comodităţile nu interesau. Se trăia o viaţă spartană.

Imi aranjez timpul de concediu pentru 15 zile cât puteam lipsi din birou şi la jumătatea lui Iulie, împreună cu fratele Bidian, ne apropiem de tabără. Incă de pe ţărmul de sus fiind, văzuţi, Căpitanul ne strigă: «coborâţi fraţilor pe drumul din dreapta voastră». Era în lucru un drum, în semicerc, pe care se putea coborî cu maşina până la apă.

Ofiţerul de zi ne plasează în unul din corturile ce încă nu era terminat dar pe care până seara îl punem sub acoperiş. Deocamdată se aflau în lucru şase cabane în afară de cea a Căpitanului care era deja terminată şi în care mai dormeau câţi încăpeau.

Mai aveam două, trei ore până la vremea amiezii, timp pe care-l folosesc trecând pe la grupurile de camarazi repartizaţi la câte-o treabă: ridicarea cabanelor, nivelarea terenului taberei, întărirea ţărmului cu ziduri de piatră, scoaterea din mare a pietrei necesare construcţiilor, săparea unei fântâni chiar pe marginea mării, spre a vedea de nu-i posibil să dăm de vreo vână de apă potabilă, etc.

Proaspătul sosit în tabără se încadra în echipa de lucru pentru a cărei lucrare avea o preferinţă, afară dacă nu i se indica ce anume urma să lucreze, cu considerare la pregătirea lui profesională, ori dacă nevoile unei lucrări impuneau o repartizare economică a forţelor. Fiecare echipă avea şeful ei. Acesta răspundea nu de cât a lucrat echipa, ci de cum a lucrat şi mai ales de comportarea celor din subordinele sale.

La ora 13 se încheia frontul pentru masă. Zilnic se gătea cioarbă de zarzavat cu mămăligă. După masă Căpitanul îşi facea siesta. După siestă, azi fiind ziua sosirii noastre, ne cheamă să-l însoţim pe plajă şi să facem o baie.

După cină care se servea la ora 20, şi care consta din brânză cu mămăligă, toţi cei prezenţi ne adunam în jurul Căpitanului,

trântiți la picioarele lui. La lumina lunei începeau ședințele cari constau din întrebări și răspunsuri. Cine avea de pus vreo întrebare sau de cerut vreo lămurire o exprima, iar Căpitanul răspundea lămurind pe întrebător și prin el pe toți ceilalți. Nicicând n'a avut loc o discuție contradictorie, o ridicare de voce sau o supărare, pe motiv că vreunuia nu i s'a admis teza lui. Oricare ar fi fost întrebarea și oricum formulată, prin răspunsul dat Capitanul îi dădea înțelesul și sensul legionar, răspuns cu caracter de normă pentru toți legionarii. Nu era nimeni umilit. In fiecare stăruia încrederea și fiecare rămânea cu satisfacția de a fi contribuit ori de a fi adus el însuși lumină în problema discutată. Când întrebarea pusă sau lămurirea cerută nu aparținea cadrului discuțiilor, se înlătura cu multă eleganță, fără ca asupra ei să se încerce o revenire.

In una din aceste discuții Nicoleta, șefa Cetățuilor pune întrebareă: «care este Căpitane rolul femeii legionare?», «Să facă copii, șapte copii» fu răspunsul Căpitanului adăogând îndată, dându-și seama că el încă n'are copii și că deci nu trebue să ceri ce singur nu împlinești: «am să fac și eu».El dorea să premeargă cu exemplul și în această lature a vieții, lature ce este supusă doar legilor naturii.

Când asupra unei probleme se exprimau păreri diferite Căpitanul le asculta, iar la urmă conchidea: «răspunsul lui X este cel mai bun ori judecata lui Y este cea corectă, deci așa să facă toată lumea».

Nicio vanitate, constrângere, înăbușire sau impunere de voință personală. Totul urma ordinea firească a lucrurilor. Din modul în care se desfășurau aceste ședinte am înțeles eu că dacă legionarul trăiește fenomenul legionar, nu va greși și va fi mereu un model pentru cei ce-l înconjoară.

La ora 22 se suna stingerea, ceeace însemna că toți intrau în culcușurile lor. Rămâneau numai plantoanele. O măsură preventivă, ca să nu se strecoare în timpul nopții elemente străine în tabără. Cu câte-o bâtă în mână, drept armă, aceștia străjuiau pe cei ce dorm obosiți de lucrul zilei, desigur cu Căpitanul în gând; străjuiau în special cortul în care se odihnea el, Căpitanul, căutând, parcă după ritmul respirației lui să-i adulmece grijile de mâne și dorințele de viitor. Nimeni nu mai cârtea dupăce se retrăgea în cortul lui, Căpitanul, pentruca să nu-i tulbure gândurile; ca să nu-i sperie somnul, cu toții terminându-ne rugăciunile cu: «Doamne ține-ni-l mulți și sănătoși ani!»

Dimineața el se scula primul, după cum seara se retrăgea ultimul. Când soarele zvâcnea deasupra orizontului Căpitanul ieșea din cort și dădea deșteptarea.

Nici iepurii n'ar fi sărit mai repede. Intr'o clipită era format frontul. Tâșneau din toate părțile, băieți și fete, spre locul de adunare, mic și mare, tânăr și bătrân. Ofițerul de zi lua raportul șefilor de grupe și apoi dădea raportul pe tabără Căpitanului. Nu existau lipsuri din cauză de boală sau alt motiv. Fiecare căuta să nu facă pe ceilalți să aștepte.

In cortul al doilea din spatele cabanei Căpitanului dormeau cei mai vârstnici. Aici se mai întâmpla o oarecare domoleală. Unul se apropia de front aranjându-și cămașa, altul potrivindu-și părul, celalt desculț. Cu multă înțelegere îi aștepta Căpitanul zâmbind. Ne demonstra prin aceste gesturi că nu de la toți se poate pretinde aceeași sprinteneală fizică, după cum nu poți pretinde aceeași înțelepciune altora; că în tratamentul cu semenii se impun deosebiri dictate de omenie și de bunăcuviință.

In una din zile fiind în tabără domnul General Cantacuzino, unul dintre cei mai proaspeți camarazi i se adresează domnului General cu «camarade General». Sigur că a făcut-o din neștiință. Căpitanul auzind de această întâmplare a remarcat-o în fața frontului spunând celui în greșeală: «domnului General nici eu nu-i pot spune camarade General, pentrucă dsa este mai în vârstă ca noi. Dsa ne poate spune tuturora camarade, noi însă nu-i putem răspunde în aceeași formă. Camarade se spune celor mai tineri, celor pe care îi poți tutui. Bunacuviință trebuie să ne arate cum să ne adresăm celor mai mari ca noi, celor mai în vârstă ori celor cu o pregătire mai înaltă ca a noastră.»

Intr'o dimineață, după încheierea frontului, numărul întârziaților ce apăreau de printre corturi se urcă la aproape 20. «Rămâneți deoparte», le spune Căpitanul. După primirea raportului, pentru a da un exemplu, și a sancționa întârzierile trecute și evita pe cele viitoare, se adresează camaradului Macovei: «ia comanda acestei grupe; o duci în marș forțat până la farul Tuzla; pe drumul dus și întors faci exerciții fizice cu ei». Macovei, care din fire era aspru trece la executarea ordinului. N'aș fi dorit să fac parte din acea grupă aflată pe mâna lui Macovei.

După plecarea lor frontul nostru de peste 200 inşi, sub comanda Căpitanului, coboară pe plajă pentru a face exerciţiile fizice de dimineaţa.

Cu toată bunăvoinţa din partea fiecăruia nu era uşor să armonizezi un front aşa de mare. Diferenţele de vârste erau prea mari: dela 17 la 40 de ani; apoi toate celelalte deosebiri. Pe de altă parte Căpitanul cerea ceva ce nu mai auzisem. El cerea ca din atitudinea, ţinuta fizică, din modul de a păşi şi de a ne prezenta «să se vadă camarade că tu eşti legionar; că tu eşti stăpân şi domn pe această Ţară.»

«Pasul. Pasul legionar să fie sigur; pas domol, pas mare, toată talpa piciorului să calce apăsat pământul acesta strămosesc pe care tu eşti chemat să-l stăpâneşti. Nu pas grăbit şi îngrijorat ca al celui ce-i urmărit, ci pas uriaş, din care să se vadă că ştii ce vrei; că tu îţi cunoşti scopul în viaţă.

Salutul. Salut al înălţimilor; al luminei, binelui şi biruinţei. Pentru asta plecăm cu mâna dela inima, o ridicăm în sus, spre soare, spre cer. In vremea salutului privirea urmăreşte linia braţului, a vânjosului braţ legionar.

Atitudinea. Nu atitudine de slugă, de încovoiat, de omul cu căciula în mână şi stând după uşă. Când intri undeva, tu legionar stai în poziţie corectă; demnă. Privirea să ţi-o fixezi în ochii celui cu care vorbeşti. Spune-i răspicat şi cu curaj ceeace vrei. Trebuie să ne smulgem din slugărnicia în care a trăit poporul nostru. Să-l reaşezăm în demnitatea şi mândria lui de om.»

Ar părea poate, că se făcea apologia trufiei şi orgoliului. O mare eroare. Pentrucă se urmărea tocmai contrariul. La cel ce se constata astfel de defecte era scos în faţa frontului, şi ca unul care n'a înţeles fenomenul legionar, fenomen care se caracterizează prin omenie şi bunăcuviinţă, era dat ca rău exemplu.

In fiecare dimineaţă, cu frontul, se făcea această şcoală completată cu exerciţii fizice, cari, ordonate de Căpitan ni se păreau lucruri noui. Când treaba nu mergea bine, când băieţii păreau moleşiţi, nu ne ajungea coasta mării, plină cu spini, pentru a executa: ... «la deal...fuga...marş» «culcat» ... «la dreapta» ... «la stânga» ... ca apoi aceste comenzi să continuie până ce ne înviora prin îmbieri şi indicarea cu mâna a ceeace urma să executăm. Şi Doamne cât ne erau de dragi aceste drastice ieşiri trecătoare, ale iubitului nostru Căpitan, cu toţii fiind convinşi că

dorinţa lui era să facă din noi alţi oameni pentruca oriunde vom apărea să facem onoare Neamului nostru şi Legiunei.

Pe când frontul nostru tocmai termina exerciţiile, soseşte şi grupa pedepsită. Pe feţele şi îmbrăcămintea lor se vedea că acest marş de pedeapsă n'a fost o simplă glumă. Toţi erau uzi leoarcă, fiindcă Macovei nu ţinuse seamă nici de adâncimea mării şi nici că atât de dimineaţă apa-i cam rece pentru a face baie îmbrăcat. Nici unul n'a schiţat însă vreun gest de supărare. Suflau ei de oboseală, dar respirau uşuraţi ca omul care a scăpat de o povară. Căpitanul îi priveşte cu blândeţe şi întorcând privirea spre frontul nostru pleacă surâzând. De atunci nu s'a mai văzut vreo întârziere.

După ceai fiecare-şi urma şeful echipei lui de lucru. In cele 24 de ore de când sosisem în tabără avui timp să mă orientez şi să-mi dau seama de ce-ar fi mai necesar de făcut. În această orientare constat că în malul din faţa cortului Căpitanului ar fi bine să se deschidă un coborâş direct către apă. Cortul Căpitanului se afla chiar în faţa mării. Ca să se coboare pe plajă trebuia să facă un mare ocol. In trei zile am săpat drumul şi-am întărit malul cu un zid de piatră, încât se putea coborî comod la apă.

S'ar părea că el, Căpitanul, n'ar mai fi ajuns să lucreze. Dimpotrivă. Până să apară vizitatorii în tabără, el punea mâna acolo unde era mai greu. Trecea apoi de la echipă la echipă. Observa, constata şi da îndrumări, atent la fiecare în parte. El căuta să vadă dacă unul sau altul pune suflet în ceeace face. Ceeace-L supăra era când vedea că vre-unul lucrează din calcul. Oprindu-se odată unde lucram eu, îmi spune: «priveşte pe acela de colo, îl vezi? e un chiulangiu; lucrează numai când vede că-i observat.» «Nu toţi cei ce se duc la şcoală o şi termină, Căpitane»- îi răspund aşezând un pietroiu în zidul la care lucram. El pleacă râzând chemat fiind de ofiţerul de zi.

Intr'o dimineaţă apar în tabără Puiu Gârcineanu şi Vasile Marin. Puiu, nears de soare şi ras pe cap atrăgea atenţia celor ce nu-l cunoşteau încă. De la prima vedere ne-am apropiat. Deatunci mă căuta oridecâteori venea la Sibiu la fratele lui, Alexandru Gârcineanu, judecător, iar când mergeam eu la Bucureşti totdeauna îl căutam.

Virtuţile lui Puiu Gârcineanu l-au împins spre Mişcare. El a fost unul dintre cei mai distinşi moldoveni. Prin lucrarea sa

«Din lumea legionară» s'a dovedit a fi —deși curând intrat în Legiune— unul dintre vârfurile elitelor generației noastre.

Ajuns în Tabără se apucase să lucreze cu un târnăcop fără să-și dea seama că este instrumentul cel mai greu de mânuit. După o jumatate de oră îl văd că se oprește și-și privește mâinile, arătându-mi-le. I se umpleseră palmele de bășici de apă, mari cât un bănuț. Îi iau târnăcopul și-i dau lopata spunându-i s'o lase mai domol, că și uneltele de lucru au tactica lor.

Din discuția avută cu el am aflat motivul ce l-a determinat să se apropie de Mișcare. A fost procesul Nicadorilor. Ca avocat asistase la proces și-mi spunea că cu această ocazie a descoperit o altă lume decât cea cunoscută de el. Din declarațiile inculpaților și ale martorilor constatase că inculpații recunosc fapta dar că ea se săvârșise ca o expresie a voinței generale românești ce căuta să-și scuture un jug în care nu înțelegea să mai tragă, jug în care o înhămase executatul Prim Ministru.

După proces se prezintă Căpitanului și-i spune că vrea să devină legionar. Mai apoi, în lagărul de concentrare Vaslui mi-a destăinuit: «eu am învățat să trăiesc și să-mi dau seama că trăiesc abia dupăce l-am cunoscut pe Căpitan și Garda lui de Fier.»

De Sfântul Ilie, 20 Iulie 1935, după programul de dimineață, sunt chemați să iasă în fața frontului toți cei cari au suferit închisori. Pe măsura credinței, vredniciei și vitejiei s'au făcut gradări și ridicări în grade. La acea dată erau numai două grade: Ajutor Comandant și Comandant Legionar. Cântarul cu care Căpitanul măsura meritul pentru avansare inspira mai multă încredere decât noi toți laolaltă am fi fost chemați să ne spunem părerea. In fața hotărârilor Căpitanului nu exista dubiu sau îndoială. Că unul sau altul dintre gradați n'a răspuns până la urmă încrederii pe care o pusese Căpitanul în el, aceasta se datorește nestatorniciei firei omenești.

Terminată această solemnitate frontul se îndreaptă spre biserica din Techirghiol al cărei hram se sărbătorea. Frontul se compunea din peste 200 de legionari. Neîncăpând în biserică, intră doar Căpitanul cu Statul lui Major. După slujbă, în drum spre tabără,ne oprim la marginea localității, într'o grădină deschisă, pentru a ne odihni și a mânca ceva. Cu ce să hrănești atâtea guri flămânde? Cei cari aveam ceva bani punem mână dela mână și se încropește suma necesară pentru a cumpăra pâine și ceapă. După această «masă copioasă» ne potrivim ținuta și pornim la drumîntors prin Carmen Sylva. «Adunarea! Gardă drepți! Dă drumul la Ștefan Vodă! Cu cântecul înainte...după mine...marș!» sună în văzduh glasul lui acum poruncă.

Fie în capul coloanei, fie pe margine ca să-și poată privi flăcăii, pășea Căpitanul cu pasul lui mare și apăsat de parcă voia să cucerească cu noi pământul. Numai voință și încredere emana din toate mișcările lui. Flăcări de îmbărbătare țâșneau din ochii lui de șoim. Comenzile lui trâmbiță de Arhangel. Cadența frontului, răspunzând dorinței lui zguduia pământul. Două sute de pași bătând aceeași cadență, opreau pe trecători ca să privească ce n'au mai văzut. Cântecul vuia conform cadenței pașilor de se cutremurau ferestrele clădirilor.

Cât timp a durat trecerea noastră prin Carmen Sylva, cadență și cântec, se împleteau armonios urmând pe Căpitan în mersul lui din capul coloanei. La sosire în tabără, a exclamat: «impecabil a fost marșul nostru camarazi». «Când vom mai ieși în oraș, o să mâncăm numai ceapă care văd c'ajută la cântec».

Nu se putea ca întâmplarea cu marșul nostru să rămână neremarcată. Protestele nu întârzie să sosească. Printre oaspeții localității se afla și un ministru, în funcțiune. Eram învinuiți că am tulburat liniștea celor aflați în vacanță, deși trecerea noastră a avut loc între orele 18 și 20, deci în plină zi, ci nu în orele de odihnă. «Ceva nemai-pomenit», «Asta nu se poate», auzeam spunându-ni-se. Evident că nu s'a mai pomenit ca o coloană de atâtea suflete să păstreze, timp de o jumătate de oră, acea cadență, cântec și ritm fără să se mai dea vreo comandă.

Totuși ca să nu se înăsprească lucrurile, noi evitând, în orice împrejurare, orice gâlceavă, o delegație, cu Alecu Cantacuzino în frunte, s'a dus și a explicat autorităților locale că a fost doar reîntoarcerea acasă a legionarilor dela hramul bisericii, fapt ce s'a executat în cea mai deplină ordine.

Intr'o după amiază târziu, pe când începea să se îngâne ziua cu noaptea ne parvine vestea că domnul profesor Nae Ionescu, cu iachtul lui, se îndreaptă spre tabără. Nu peste mult timp îl și zărim apropiindu-se domol pe valurile liniștite ale mării. Se

ordonă încetarea lucrului și adunarea. Căpitanul voia ca marele prieten al Mișcării să fie primit cu toată cinstea.

Câțiva camarazi sar în apă și fixează iachtul. Căpitanul îl întâmpină și-i urează bun sosit între noi. Era profesorul sprinten, vioiu, în plină fază a bărbăției, cu privirea-i scânteietoare de înțelepciune, cald și prietenos ca un soare de primăravă. Ne mutam privirile când la Căpitan, când la profesor, adulmecându-le vorbele și gesturile. Erau ca doi Feți Frumoși în ale căror leagăne și-au golit ursitoarele sacii cu toate darurile, mai puțin unul: cel cu viață lungă. După cină în loc de ședință, se organizează o șezătoare cu coruri regionale. Dintre acestea se distinge corul Bucovinenilor.

Cu toții ne așezăm pe coasta ce răsărea din mare. Căpitanul și profesorul încă în picioare se îmbiau reciproc să se așeze. «Intâi Dumneavoastră» spune profesorul. Căpitanul se lungește în locul rămas liber, în mijlocul nostru și atunci profesorul se așează un pas mai la vale, la picioarele Căpitanuplui. «Mai sus Dle Profesor» stăruie Căpitanul. «Aici e locul meu Căpitane» răspunde dascălul Nae Ionescu.

Acest gest și acest răspuns fu cel mai mare discurs, mai grăitor și mai semnificativ din câte ne-ar fi putut ține tuturora, domnul profesor Nae Ionescu. Pentru a ne arăta cât respect și la ce înălțime considera el pe Căpitanul Gărzii de Fier. La un pas mai jos, la picioarele lui «aici e locul meu Căpitane.»

După terminarea programului, oaspeții și-au luat drumul înapoi, iar noi am intrat în corturi în ziua de mâine și mândri de a ne fi dăruit Arhanghelul pe Căpitan spre care toate gândurile și inimile noastre se îndreptau mai înainte ca noi să fi fost furați de somnul odihnitor al nopții.

Zilnic aveam vizitatori în tabără. In zilele de sărbători însă ne copleșeau prin marele lor număr. Camarazii dela răcoritoare nu mai pridideau cu serviciul. In mijlocul taberei fâlfâia drapelul, având o masă alături. Cât am stat în tabără, de fiecare dată auzeam: «Doctore Fleșeriu treci la drapel» — răsuna vocea Căpitanului. Asta însemna că începea misiunea mea ce consta în a încasa donațiile pe care ni le ofereau vizitatorii care impresionați de lucrările ieșite din truda noastră zilnică și entuziasmați

de calda atmosferă a marei familii legionare înțelegeau să ne sprijine în eforturile noastre. Era manifestarea atașamentului lor față de atâtea inimi curate. Un domn îmi pune pe masă zece mii de lei; o doamnă îmi dă cinci mii de lei; o tânără pereche îmi ofera șapte mii de lei, și asfel donațiile continuau după darea de mână a fiecăruia. Seara predam Căpitanului banii primiți. «Câți sunt?» ... nu i-am numărat Căpitane. «Bine, bine camarade.»

Aveam și dobitoace în tabără. Dobrogenii aduseseră doi măgari pentru transportul apei de băut ce se aducea cu sacaua de la o bună distanță. Mai aveam doi râmători ca să consume resturile de la bucătărie. Camaradul Popovici, farmacist, era încredințat cu aprovisionarea taberii cu apă de băut, care la rândul lui își avea echipa sa. «Șeful măgarilor să vină la mine» suna chemarea Căpitanului, când se ivea vreo reclamație în legătură cu apa. Această chemare producea ilaritate peste toată tabăra, fără însă ca ea să atingă persoana respectivului camarad, el, aflându-se în misiune, căci orice misiune în Legiune onorează pe cel ce o execută, ea împlinindu-se din ordin și în folosul general. Măgărița se numea Lupeasca; măgarul Iamandi; un râmător Gavrilă Marinescu, iar celălalt nu-mi mai amintesc ce nume «ilustru» purta.

In una din zile, când uitasem deja de existența trădătorului Stelescu, unealta camarilei regale, de care Pamfil Șeicaru nu era străin, și care pregătea asasinarea Căpitanului, ne vine știrea, în tabără, că a fost dibuit într'un spital unde s'a ascuns de teamă să nu fie sancționat, și că a fost împușcat de către echipa Decemvirilor, de sub comanda lui Iosif Bozântan.

Se știa că viața Căpitanului a fost salvată, atunci, de Fratele de Cruce Eugen Bârsan, care ieșind la raportul Căpitanului a relatat ceeace el observase în comportarea mișelului Stelescu în tabăra Budachi și astfel s'au luat măsurile preventive dictate de împrejurări.

Era deci normal ca noi să ne punem în gardă fața de o eventuală măsură a guvernului împotriva celor aflători în taberele de muncă, și mai cu seamă contra celor din tabăra de sub comanda Căpitanului.

După cină Căpitanul cheamă la consfătuire un grup de circa 15 camarazi. Ne așezăm pe plaje, în marginea apei. Intrebarea Căpitanului a fost: «ce credeți că trebuie să facem dacă guvernul, profitând de întunerecul nopții și de faptul că aici suntem izolați de restul lumii, va încerca să ne ridice»? Trebuia să evităm a fi ridicați pe nevăzute și nesimțite dacă autoritățile s'ar fi decis pentru o astfel de măsură. Să nu ne lăsăm surprinși într'o astfel de eventualitate. După exprimarea părerilor celor prezenți Căpitanul rezumându-le, conchide și dispune: a) întărirea pazei de noapte și împingerea ei pe linii cât mai exterioare, pentruca să se aibă timp suficient de alarmă și pregătirea retragerii; b) rertragerea se va face pe marginea apei, în liniște desvârșită și maximă repezeală, evitând orice contact cu autoritățile; intrarea în Carmen Sylva și trezirea localnicilor, pentruca astfel intențiile poliției să fie demascate. Fu o măsură de prevenire și de prevedere. A doua zi ne-am continuat programul obicinuit. Am fost lăsați în pace. De data aceasta guvernul s'a redus la arestarea echipei Decemvirilor, care de altfel, după împușcarea lui Stalescu, s'a predat singură Parchetului.

Timpul meu de stat în tabară se apropia de sfârșit. Am putut asista încă la inaugurarea drumului «Ștefan Voda», drum pe care acuma se putea coborî cu mașina până în mare. Solemnitatea a avut loc cu ocazia sosirii în tabără a domnului General Cantacuzino Grănicerul, președintele Partidului «T. P. Ț.». Era spre înserate. Căpitanul cu Statul Major se urcă sus pe țărm, în capul drumului. Legionarii din tabără formează două coloane, pe ambele margini ale drumului și în toată lungimea lui, până'n dunga apei. In această rânduială și așteptare camaradul Țincoca dă tonul la «Visul unui Legionar». Tabără întreagă secundează pe solist. O primire de basm. Am râmas copleșit de frumusețea tabloului. Până și valurile mării își reținuseră mișcările. N'am trăit moment mai înălțător. Străinii din tabără și de prin apropiere rămân extaziați de aspectul ce li se presenta. Ni se proiecta un fragment din măreția unei Românii Legionare. Acest tablou mi se părea doar o părticică infimă din ceeace va să fie Țara întreagă atunci când pe toată aria ei în sate și orașe, în văi și munți, pe șesurile și colinele noastre, în livezi și păduri,

se vor ridica legionarii într'o sfântă credință, la un singur semnal: al Căpitanului, pentru a realiza «o Țară frumoasă ca soarele sfânt de pe cer».

Activitatea taberelor de muncă legionare a entuziasmat pe toată lumea. Ele au atras până și pe cei mai aprigi adversari, căci dacă vorbele se pot interpreta după plac, faptele trebuiesc luate așa cum sunt: ele conving.

Lumea venea în tabere, ne vedea și îi plăcea și se însuflețea de realizările noastre. Un caz: în tabăra Arnota apăruseră generalul Demetrescu și colonelul Tătărăscu, intrigați de faptul că se îndrăznise să se facă o tabără chiar în fieful electoral al Tătăraștilor. Se duc să vadă ce se petrece sus în deal. La vederea vizitatorilor un legionar anunță pe șeful taberei. Doctorul în Teologie Andonescu poftește pe oaspeți înlăuntru și în lipsă de scaune se așează pe pajiștea de unde se putea privi peste tot șantierul.

La întrebările oaspeților șeful taberei arată că scopul oricărei tabere este exclusiv educativ, iar despre persoane le spune că cei doi care frământă lutul pentru facerea cărămizilor sunt un preot ortodox și unul catolic, care în vreme ce cu picioarele frământă pământul au timp să și discute despre desbinarea dintre cele două Biserici; cei trei care taie lemne sunt studenți; că zidarii și tâmplarii ce lucrează alăturea nu sunt legionari ci sunt din satul din vale, pe plată, tabără neavând specialiști la îndemână. «In acest mediu vor deveni și ei legionari» spune unul dintre oaspeți. Noi nu le pretindem dar dacă vor cere să fie încadrați cu atât mai bine pentru ei și pentru Țară, li se răspunde.

Intre timp sosește ora mesei. Se sună adunarea, se formează frontul și se dă raportul zilei. Pedepsiții ies în fața frontului și-și execută pedepsele. «Ce este cu aceștia?» — întreabă vizitatorii, în vreme ce unul face broasca, altul alte mișcări, fiecare căutând să-și execute când mai conștiincios pedeapsa, dar în plină voie bună. «Au greșit — răspunde Șeful Țaberei — și fiind pedepsiți de șeful lor de echipa în timpul lucrurile acuma își ispășesc pedepsele.»

Generalul privește spre celălalt ofițer exclamând: «Se spune

că Legiunea este o organizaţie paramilitară, eu, constat însă că aci este vorba de o organizaţie supramilitară.»

Terminate aceste formalităţi, frontul se îndreaptă spre jghiabul în care s'au prins câteva fire de apă, unde cu toţii se spală, pregătindu-se de masă. Se aşează apoi la masa pusă pe câteva scânduri. Unul din preoţi binecuvântează bucatele şi-apoi în plină veselie începe mâncarea, pentru care pofta lucrătorilor improvizaţi nu lipsea.

Oaspeţii sunt invitaţi să cinstească masa. Mâncarea gustos pregătită şi îndemnaţi şi de apetitul comesenilor vizitatorii se servesc, informându-se de cum şi cine se ocupă de bucătărie. Li se răspunde că alimentele sunt procurate din sat şi sunt gătite de legionari.

După masă, în ora de repaos, timpul trece în glume şi cântece. Mai apoi, precis la ora programului, toate echipele se retrag liniştit spre locurile de lucru.

La plecare generalul Demetrescu dă cinci mii de lei pentru tabără. Al doilea oaspe se scuză ca n'are bani la dânsul şi semnând o chitanţă de zece mii de lei o înmânează drului Andonescu zicând: «vă rog să coboare careva dintre dtră cu această hârtie la biroul meu şi i se va achita suma.»

Nu erau rare astfel de exemple. Ele se produceau în toate taberele de prin sate şi oraşe. Mulţi vizitatori veneau cu o ideie preconcepută fabricată de presa rotativă a paraziţilor din Sărindar, pentruca apoi să plece cu părerea ce-şi făcuseră cei doi ofiţeri.

O iniţiativă luată de către un grup de legionari şi odată lucrul început era destul ca să atragă pe cei din împrejurime. Cu nimic sau aproape nimic din punct de vedere material, cu fiecare zi, lucrarea iniţiată începea să se ridice, cu fiecare zi creştea ajutorul pe care localnicii se întreceau să-l pună la dispoziţia taberei pentru ducerea la bun sfârşit a lucrării de folos obştesc: un drum, un pod o reparare de biserică, curăţirea unui cimitir, casei dărâmate a unei familii sărace, a unei văduve de războiu etc.

La închiderea taberei localnicii se rugau de tinerii gata de plecare să revină cât mai curând. Până la unul însă sămânţa în localitatea vecină pentru ca să facă şi ei ceeace văzuseră la legionari rodea în aşa măsură că nu mai era nevoie să vină

vreo echipă de vechi legionari la ei, ci se deplasau acum aceştia în localitatea vecină pentru ca să facă şi ei ceeace văzuseră la camarazii lor din vara trecută. Invăţaseră că pentru un legionar oratoria lui este fapta.

INIŢIATIVA TIPĂRITURILOR LEGIONARE DELA SIBIUL

In toamna acelui an, Sibiul Legionar ia iniţiativa retipăririi C. S. C. (Cărticica Şefului de Cuib) în care scop se cere aprobarea Căpitanului. Apare astfel ediţia 1935 a C. S. C. cu unele îndreptări pe cari le propusesem. Căpitanul a fost foarte mulţumit de forma în care a apărut această nouă ediţie. Numai trăind legile înscrise în această Cărticică se garantează forţa şi permanenţa Mişcării.

Sef al judeţului Sibiu pe 1935 a fost numit Corneliu Georgescu. Cum el locuia în Mercurea Sibiului, unde-şi avea biroul, mă însărcinează să mă ocup eu de celelalte plase.

Curentul legionar din capitala judeţului se revărsa asupra plaselor din judeţ din ce în ce mai mult. Satele ajung să se organizeze unele pe altele. Cuiburile dintr'un sat se întreceau în a organiza satele vecine.

Partidul «Totul Pentru Ţară» da acum posibilitate de încadrarea tuturor prietenilor Legiunii. Bazat pe forţa motrice a Mişcării partidul avea rostul să încadreze în rândurile lui pe toţi cei care îşi însuşiseră crezurile legionare. Orăşeni şi săteni răspund tot mai malţi şi mai încrezători în aceste chemări care îi trezea din somnolenţa şi nepăsarea în care trăiau.

Seara la ieşirea de la birou, mă repezeam în satele vecine şi ţineam şedinţe cu camarazii localnici, dându-le îndrumările necesare pentru şcolirea noilor elemente. La aceste şedinţe asistau şi cei cari doreau să devina membrii ai partidului. Veneau să vadă ce fac legionarii în şedinţe şi ce li se spune de sunt atât de prigoniţi de guverne şi duşmăniţi de partidele politice. Această duşmănie şi prigonire se alimenta, cum am zis, de masonerie care urmăreşte distrugerea oricărei Mişcări Naţionaliste care

are la bază ideea de șef credința în Dumnezeu și dragostea de Neam.

In zilele de sărbători făceam marșuri cu camarazii săteni dintr'o localitate în alta. Când li se vorbea despre alegeri, cari ne băteau la ușă, și când le spuneam că Mișcarea nu cere un număr oarecare de voturi ci vrea caractere, se vedea cum crește mândria în ei.

In spatele frontului de legionari se'ngrămădea tot satul ca să asiste la ședință. Mă înviorau camarazii prin elanul lor, când luându-i în marș dintr'un sat în altul constatam cu câtă veselie făceau aceste drumuri în ritmul lui «Ștefan Vodă al Moldovei», pe care abea-l descifrau dimineața când plecam, dar pe care seara, după o zi de marș cu cântec, îl executau așa de bine că ei sigguri se mirau.

Cântecul îi unea, le inspira încredere, le stimula curajul pierdut, trezea în ei conștiința de stăpâni pe brazda de pământ pe care o lucrau. Mă despărțeam de ei, seara, mulțumit de a vedea la ei aceste transformări cari le vor servi ca îndreptar, colea prin anul 1945, și după aceea. Nu ne puteam gândi atunci că acele marșuri pline de învățăminte, vor constitui rezerva de rezistență pentru ei toți în vremea de cea mai crudă barbarie ce va veni.

In primăvară tipărim la Sibiu lucrarea «Cranii de Lemn» a lui Ionel Moța. Scoaterea acestei cărți a fost pentru noi o încercare. In acea vreme nu se putea tipări decât cu aprobarea cenzurei. La Sibiu șeful cenzurei era maiorul X, un prieten al nostru.

După apariția cărții de mai sus mă duc la domnul maior cu manuscrisul «Pentru Legionari» spunându-i: «vă rog să-mi dați aprobare să tipăresc această carte, dar cu rugămintea de a vă rezerva plăcerea să o citiți după tipărire. Si vă asigur că o să vă placă». M'a privit întrebător, a luat tocul și punând semnătura de aprobare pe prima foaie îmi zice: «cred în cuvintele și faptele unui legionar convins fiind că faceți numai lucruri bune», mai adăogând la despărțire: «dacă-i de lipsă merg și la închisoare cu dumneata». Îi mulțumesc și plec ușurat pentrucă de această semnătură depindea tipărirea lucrării pe care o purtam cu mine ca pe o comoară.

Cu aprobarea pentru tipărire predau manuscrisul fratelui Bidian care la rândul lui luase toate măsurile, la tipografia «Vestemean», să se păstreze discreție absolută. Tipograful încredințează culegerea celor mai de încredere lucrători pe cari apoi camaradul Pătrașcu, cel ce se ocupa de corecturi, îi cultivă și apropie, încât secretul a fost păstrat.

Pe la jumătatea lui Iulie, camaradul Bidian și eu plecam spre Carmen Sylva pentru al doilea an de tabără. De data aceasta luăm cu noi și soțiile. Felicia mea nu era legionară. Nici nu i-am cerut acest lucru. Ea însă a înțeles că fiind soție de legionar, trebuie să renunțe la multe comodități. Eram convins însă câteva zile în tabără se va «converti», ea singură. Nu era străină de sentimentele naționale. Nici de ideea de luptă pentru Neam. Avea înăscute aceste sentimente ca o minunată moștenire dela părinți care pe vremea subjugării maghiare au avut de suferit. În anii 1916/17 fusese dusă în Ungaria, cu părinții, unde li s'a fixat domiciliu forțat pentru sentimentele lor românești. Aș fi tare mulțumit dacă ea va fi transmis frumoasele ei virtuți și alesele ei calități celor doi feciori Luchi și Mihăiaș, pe care nu-i cunosc, lăsându-i mititei când am părăsit țara.

Sosim la Carmen Sylva pe la orele 11 dimineața. Ne oprim pe marginea țărmului taberei savurând tabloul ce ni se deschidea. De la picioarele noastre și până jos în mare, pe întinsa coastă, cât vedeam cu ochii, peste patru sute de camarazi lucrau fiecare în echipa lui, ca un puternic și mare stup de albine. Acolo nimeni nu se întreba dacă celălalt camarad pune aceeași râvnă cu toții considerându-se într'o permanentă întrecere și înaltă misiune.

In mijlocul acestui roi Căpitanul ca o regină distribuia poruncile și învățămintele pe cari această mulțime de ostași în devenire urmau să le răspândească, mărturisească și să le încredințeze celor de-acasă, celor care nu aveau posibilitatea să se adape direct dela izvor dar a căror vrednicie este cu atât mai mare, ei crezând fără să-l fi văzut și cunoscut pe Căpitan.

Intre starea în care o lăsasem anul trecut și cum se prezenta acum tabăra era o deosebire ca dela sat la oraș. Corturile se înmulțiseră și noi drumuri precum și alte aplanări de terenuri

se realizaseră spre farul Tuzla. Dacă cei de la conducerea statului ar fi avut înţelegere pentru tot ce realizarăm noi, în câţiva ani —numai lăsându-ne în pace— acea coastă pustie ar fi devenit adăpost şi loc de însorire pentru mii şi mii de Români setoşi de liniştea şi apa mării, cum şi de binefacerile razelor solare, în condiţii economice suportabile de oricine.

Pentru acest an era dispoziţia ca din fiecare judeţ să se prezinte în tabără câte trei legionari. La una din primele şedinţe camaradul Ibrăileanu întreabă: «pentru ce trei din fiecare judeţ, Căpitane»?-la ce i s'a răspuns: «pentrucă vreau ca cel puţin pe trei legionari de judeţ să-i cunosc personal, ca atunci când dau un ordin să ştiu cui mă încredinţez... dar mai cu seamă să mă cunoască ei pe mine, căci dacă mă cunosc, atunci când le dau un ordin vor şti să-l execute; să-l execute ca şi cum aş fi eu acolo, fiindcă eu n'am timp să lămuresc pe fiecare în parte.»

Manuscrisul «Pentru Legionari» întrase la tipar. Camaradul Pătraşcu aduce în tabără primele fascicole culese pentruca să le revadă Căpitanul. Lăsa ce aducea şi pleca pentru a reveni cu fascicolele următoare. Umbla fratele Pătru între Sibiu şi Carmen Sylva ca suveica între iţe. Şi aleasă pânză se mai pregătea!

Îmi dădusem seama că în zilele în care Căpitanul era reţinut de corectura fascicolelor, avea nevoie de totală linişte, lucru de care camaradul de serviciu nu-şi da seama cu toate că-i atrăsesem atenţia. La predarea serviciului pe tabără eu îi raportez Căpitanului că mâine vreau să fiu ofiţer de zi. În faţa frontului se preda serviciul simbolizat printr'o eşarfă tricoloră purtată în bandulieră. In ziua următoare nimeni n'a mai apucat să se apropie de cortul Căpitanului unde lucra de zor, ajutat de Puiu Gârcineanu, Eugen Ionică, Alecu Cantacuzino şi Ibrăileanu.

În tabără revolvam direct toate nevoile recurgând foarte rar la vreo dispoziţie a Căpitanului. Spre seară —când nu se mai vedea— Căpitanul ieşea din cort şi făcând exerciţii de mlădieri ca să se desmorţească exclamă: «Incă o zi liniştită ca asta şi-am terminat». Inainte de formarea frontului pentru raportul de seară solicit Căpitanului să mai stau 24 de ore ca ofiţer de zi, peste rând. Mă priveşte întrebător. Eu rezist privirii. Văzându-mi hotărârea, dupăce-i dau raportul zilei, Căpitanul anunţă: «Azi nu se schimbă ofiţerul de zi pe tabără.» Camarazii crezuseră ca este o pedeapsă. A doua zi spre seară, partea din manuscris pe care Pătru o aştepta cu nerăbdare, fu terminată şi-şi putea lua drumul spre Sibiu. «Cum se face că ieri şi azi am avut linişte de-am putut lucra?»-mă întreabă Căpitanul după plecarea lui Pătru. «Dacă-i lăsam ar fi fost ca mai înainte Căpitane, dar ca să puteţi lucra şi să aveţi calmul necesar i-am împăcat eu pe toţi cum am ştiut mai bine.» «Vasăzică ăsta-i motivul pentru care ceruseşi să nu fi schimbat»... Ha... Ha... Ha... «foarte bine camarade»!-şi se duce continuându-şi râsul lui plin, sănătos şi din toată inima.

Eu am înţeles că legionarul trebuie să cruţe şefului şi chiar camarazilor lui timpul; să caute să rezolve el problemele şi să nu alerge pentru orice amănunt la şef; să gândească, că şeful, cât şi camarazii lui au nevoie de linişte. În caz de îndoială sau neştiinţă să se consulte mai întâi cu un alt camarad, cu doi, cu trei, şi numai după aceea, dacă este nevoie, să recurgă la îndrumările şefului.

JERTFA MOŢA-MARIN

In plină vară a acestui an —1936— Ionel Moţa ia iniţiativa strângerii banilor necesari cumpărării unei maşini pentru Căpitan. Iniţiativa avea ca scop cruţarea timpului Căpitanului în drumurile ce trebuia să facă. Ea mai însemna şi o măsură de siguranţă pentru persoana lui. În două luni, cu contribuţia tuturor legionarilor şi prietenilor Gărzii de Fier, maşina a fost cumpărată. Fiecare din noi se întrecea în a contribui cu cât îi da mâna la procurarea acestui mijloc de deplasare pentru Căpitanul nostru. Intenţionat s'a cumpărat o marcă franceză şi nu germană, ca să n'aibă pricină duşmanii şi răuvoitorii care mereu urlau în cărare, să calomnieze că ne-a fost dată cadou de către Nemţi.

Abia terminată această bătălie şi se ordonă alta nouă: strângerea sumei necesare drumului în Spania, a celor şapte comandanţi legionari, unde Satan se răsculase în contra orânduirii creştine.

Fiul Orăştiei, fiul Sarmiseghetuzei: Ionel Moţa, voia, din proprie iniţiativă, să ducă înapoi Spaniei, după douăzeci de secole, vitejia lui Traian, învingătorul lui Decebal cel falnic şi

cureritorul Daciei, vitejie pe care s'o adauge la cea Iberică, astfel mai curând și mai sigur, să se poată înfrânge și alunga anticrist de pe plaiurile creștine ale peninsulei spaniole.

Numărul de legionari români a fost simbolic. Ei reprezentau în frontul spaniol pe Căpitan și Garda lui de Fier; reprezentau pe toți românii cu dragoste pentru rânduielile creștinești în lume.

La plecare, se prezintă la raportul Căpitanului echipa de șapte camarazi: Ionel Moța, Vasile Marin, Gheorghe Clime, Alecu Cantacuzino, Niculae Totu, Bănică Dobre și preotul Dumitrescu, în cap cu generalul Gheorghe Cantacuzino Grănicerul, însărcinat să însoțească și să prezinte autorităților spaniole echipa de luptători. Inițiatorul și șeful echipei, Ionel Moța, întreabă pe Căpitan de timpul cât pot să stea pe frontul de luptă. La biroul său, în sediul legionar, în picioare, privind pe camarazii gata de plecare și cumpănind asupra întrebării le răspunde: «O lună de zile»! ... «dar dacă împrejurările de la fața locului ne vor cere să stăm mai mult?» ... întreabă Ionel Moța, în continuare... Căpitanul răspunde: «Pentru orice zi în plus mi se va cere aprobarea»!

La 1-XII-36, echipa legionară încadrată în unitatea de front spaniolă, intră în luptă. Până la sfârșitul lui Decembrie trece prin toate încercările și primejdiile pe care le oferă orice front, după cum se poate vedea din scrierile lui Bănică, Totu și Dumitrescu-Borșa. «In ultima săptămână —ne spunea domnul inginer Clime în vara lui 1937, cu ocazia unei inspecții ce a făcut Sibiului Legionar— sectorul în care lupta echipa de legionari români trebuia să treacă o fâșie de teren ce era încă presărată cu bostani rămași neadunați, fâșie care fu atât de tare bătută de focul dușman că după ce au depășit-o privind înapoi au constatat că nici un bostan n'a mai rămas întreg. Atunci, mi-am adus aminte de cuvintele Căpitanului prin care ne fixa ca timp de luptă o lună. La 31 Decembrie 1936, trecuserăm teferi această fâșie de teren ce urma să fie ultima noastră piatră de încercare. Și prevederile Căpitanului ne-a protejat și ocrotit în tot cursul celor trezeci de zile. Unitatea din care făceam parte și-a atins toate obiectivele dar a suferit mari pierderi încât urma să treacă în refacere iar grupa noastră, împlinindu-i-se termenul, putea să se retragă din luptă onorabil. Soarta însă a decis altfel. A doua zi inamicul, prin mișcările sale tactice forțează unitatea noastră, așa decimată cum era, să se fixeze la teren și să continue a apăra pozițiile cucerite.

Așa se face că ziua de 13-I-37 ne găsește încă pe pozițiile de luptă, zi în care la ora 4 și jumătate după masă, un proiectil de artilerie lovește în plin punctul de rezistență de pe un bot de deal dela marginea satului Majadahonda pe care-l apăra mitraliera mânuită de camarazii Moța-Marin. Amândoi rămân morți pe loc.»

Vointa carească a fost ca astfel să-și încheie zilele Ionel Moța și Vasile Marin. Le-a fost hărăzită lor această moarte pe cât de năprasnică pe atât de înălțătoare: a cădea apărând Sfânta Cruce. Pentru acest sfârșit a fost pregătit Ionel Moța. Prin acest gest el arăta camarazilor lui și generațiilor viitoare, sensul luptei legionare și până la ce grad de renunțare de sine trebuie să se înalțe legionarul.

Pe anul 1937 am fost numit șef a județului Sibiu. Conducerea regionalei Sibiu a fost încredințată camaradului Nicolae Pătrașcu iar fratele Augustin Bidian a fost înălțat la gradul de inspector legionar. Toți șefii de regionale din anul trecut deveniseră prima serie de inspectori legionari, seria general Cantacuzino Grănicerul.

Abia intrați în acest an, ne-a fost dat să înregistrăm una din cele mai îndurerate vești: căderea lui Ionel Moța și a lui Vasile Marin pe frontul din Spania. Era într'o seară pe la orele șapte când ieșind dela birou un camarad îmi iese uluit în cale și-mi face această comunicare. Fu așa de copleșitoare vestea că năpădindu-mă plânsul am intrat sub poarta vecină ca să-mi vărs durerea fără să fiu văzut. Slăbiciune? Nu știu. Dar câți ne-am văzut în acea seară și în zilele următoare, tuturora li se umezeau ochii când vorbeam de Ionel Moța și Vasile Marin. Deopotrivă îi plângeau și adversarii și prietenii. Se simțea marele gol ce se produsese în sufletele tuturora, fericindu-i în același timp pentru măreața inițiativă și credința cu care s'au prezentat Arhanghelului Mihail. Dacă-i adevărat că eroii nu se plâng, apoi tot atât de adevărat este că durerea noastră a țâșnit din omenescul din noi. Nimeni nu poate domina și nici nu se poate opune firii lucrurilor.

Pentru readucerea trupurilor lor în ţară se face o colectă pe judeţe. Conducerea de stat nici nu voia să ştie că ar fi cazul să contribuie la cheltuelile transportului, dar nici nu i s'a cerut. Intre timp se dau dispoziţii şi încep pregătirile pentru participarea la înmormântare. Ingroparea se face la Casa Verde. Judeţul Sibiu participă cu un front de două sute de legionari.

In drumul spre Bucureşti, trenul Moţa-Marin, dela Orăştie. pe unde a trecut pentruca Ionel Moţa să-şi ia rămas bun dela casa părintească şi pământul natal avea să treacă pe la Sibiu. Îl aşteptam în seara de 11-II-37. Pentruca lumea din oraş şi judeţ să încapă se eliberează toate liniile din gară. Tot spaţiul gării fu ocupat de românimea sibiană în mijlocul căreia Ionel Moţa petrecuse câţiva ani de şcoală şi mai apoi timpul de stagiu advocaţial. Venia acum pentru a ne spune un ultim rămas bun.

Spre orele 11 din noapte se zăresc în depărtare, cei doi ochi ai trenului mortuar cari cu cât se apropiau cu atât mai puternic impresionau. Trenul întră în staţie încet şi gâfâind purtând în el cea mai sublimă jertfă a întregei noastre generaţii, jertfa Neamului Românesc. La întrarea în staţie, cei prezenţi ca la un semnal, se închină şi cad în genunchi. Era salutul mut cuvenit eroilor şi martirilor reîntorşi de pe frontul unde se trăgea cu mitraliera în obrazul lui Isus, front din care legionarii români nu puteau să lipsească; front în care Ionel Moţa şi Vasile Marin au sfinţit cu sângele lor eroismul românesc.

Sicriele sunt coborâte din tren. Soborul de preoţi, în frunte cu episcopul Stan, oficiază serviciul religios, în timp ce, cum spuneam în altă parte, îngerii scuturau pomul cerului ca să cadă florile albe de zăpadă peste cele două sicrie şi peste mulţimea cea mare care în duh devenise una cu cei doi Cruciaţi în faţa cărora îngenunchia.

Comandantul legionar Vasile Iasinschi ia legământul Moţa-Marin. Toţi cei prezenţi, legionari şi nelegionari, cu mâinile înălţate spre orizont uniţi în simţirea şi credinţa în care adormiseră cei doi eroi, murmură încet, ca să nu le tulbure somnul:

Jurăm: 1. Să trăim în sărăcie, ucigând în noi poftele de îmbogăţire materială;

2. să trăim în viaţă aspră şi severă cu alungarea luxului şi îmbuibării;
3. să înlăturăm orice încercare a exploatării omului de către om;
4. să jertfim permanent pentru Ţară;
5. să apărăm Mişcarea Legionară, cu toată puterea noastră împotriva a tot ce ar putea s'o ducă pe căi de compromisuri sau compromitere, sau împotriva a tot ce ar putea să-i scadă măcar înalta ei linie morală.

Moţa şi Marin: Jurăm!

Din uşa vagonului său Căpitanul primeşte salutul mulţimii prezente în vreme ce trenul se urneşte din loc. Sufletul lui era zdrobit de durere. Pierduse pe cel mai înţelept dintre înţelepţii lui sfetnici; pe cel mai războinic dintre războinicii lui; pe cel mai viteaz dintre vitejii lui ostaşi. Mai apoi, când mă găseam la sediu şi rămăsesem singuri îmi spuse: «Mi-am pierdut mâna dreaptă».

Da! Ionel Moţa nu era de înlocuit, după cum nu se mai poate înlocui un braţ pierdut. Unul singur ar fi putut îndeplini unele din activităţile şi funcţiunile exercitate de Ionel Moţa. Acesta era Corneliu Georgescu.

Având această convingere am încercat să determin mutarea lui Corneliu Georgescu la Bucureşti. Intrunindu-ne la sfârşitul iernii, Bidian, Ilie Olteanu, Corneliu Georgescu şi eu, pe dealul de deasupra satului Ludoşul Mare, sfătuirăm pe Corneliu Georgescu să-şi mute biroul advocaţial la Bucureşti. Corneliu pleacă spre Capitală hotărât să se stabilească acolo dacă-şi poate aranja situaţia materială. Nu ştiu ce s'a petrecut; Corneliu s'a reîntors şi spre mâhnirea noastră mutarea nu s'a realizat.

ALEGERILE DIN 1937

Având răspunderea conducerii Judeţului, de-acum trebuia să cunosc bine fiecare sat, fiecare garnizoană, pe fiecare camarad în parte, pentruca să-mi dau seama cum să-mi întocmesc planul

de lucru pentru acest an. Mai ţineam ca fiecare camarad să mă cunoască practicând astfel ceeace spunea Căpitanul. Roadele acestui procedeu s'au verificat şi cules din belşug în luna Decembrie.

Până în vară n'a rămas sat în care să nu fi fost cel puţin odată. Unde se iviseră anumite lipsuri acolo, reveneam ori trimiteam echipe de camarazi. De un singur sat însă nu m'am atins. Voiam să fac o experienţă. Am vrut să constat tăria curentului legionar şi măsura în care el poate pătrunde singur; în ce măsură garnizoanele vecine sunt în stare să-l trezească şi aducă la noua viaţă. Acest sat era Glimboaca. Un sat mic, deasupra Avrigului. Experianţa mea s'a verificat mai curând decât mă aşteptam.

Intr'o zi pe când mă întorceam dela tribunal, un cetăţean mă întâmpină în uşa biroului. Era Ioan Teacă. Numai ce a căscat gura am mirosit că luase un pahar mai mult. Să vedeţi...eu... sunt...am făcut un cuib. Constatând că nu este un client oarecare ci vine cu pretenţii de viitor legionar i-am răspuns cam aspru: «să nu fii mânios pe mine dar eu cu un legionar ce-mi vine la raport beat, nu stau de vorbă!... să mă aştepţi luni la ora 8 dimineaţa în faţa cancelariei. Pân'atunci ai tot timpul să te trezeşti.» Cred că până am ajuns în capul treptelor i-a şi trecut beţia lui Teacă. Dealtfel, el era un ţăran voinic şi chipeş în jurul a 35 ani, şi îngrijit îmbrăcat. M'a durut că a trebuit să fiu aşa de sever cu el, dar lecţia şi-a avut roadele ei. Luni, punct la ora 8 apare fratele Teacă. Era un alt om. Imbrăcat de sărbătoare, cuviincios, sfios şi plin de remuşcări. «Nu vei fi supărat de felul cum te-am tratat Sâmbătă!» «Dimpotrivă, mă simt vinovat de felul în care m'am prezentat şi vreu să mă îndrept.» «Să sperăm...dar acuma spune-mi ce te doare?...Ce ai pe suflet?»...Şi omul începe să-mi spună tot ce aşteptam eu să-mi destăinuiască... cum s'a informat dela satele vecine despre ceeace fac legionarii... cum şi cine i-a organizat şi pe ei... cum chiar el a chemat pe cei din satul vecin să vină la ei în sat... cum a aflat adresa mea... etcetera. «Mă bucur că ai venit după îndrumări frate Ioane dar trebue să ştii:

Că un legionar nu se îmbată; casa şi familia lui trebue să fie pildă pentru ceilalţi; gospodăria lui îngrijită etc.»- fără să ştiu că toate acestea îi erau vorbe aruncate în obraz, fiindcă Teacă al meu, făcuse până ce mă văzuse tocmai contrariul. Un camarad

din Avrig, îmi spunea că Teacă este cel mai beţiv din sat, că nu ne face nici o cinste, că-i... «bine, bine —îi răspund— aşa o fi fost până acuma. Ai să vezi, —îi spun avrigeanului— ce om o să iasă din fratele Teacă...şi dacă el vrea să se îndrepte noi trebuie să-l ajutăm.» Am dat dispoziţii şefului de garnizoană din Avrig să ţină pe Teacă în observaţie, ajutându-l la nevoie; şi dacă constată că omul e spre îndreptare să-l şi îmbărbăteze ca să capete încredere în el. Ioan Teacă n'a mai dat pe la mine. Aflase dela vecini că eu îmi pusesem nădejdea în el şi omul acuma se trudea să se impună în ochii satului prin propriile lui fapte. După un timp apreciabil întră la mine în birou soţia lui Teacă. Cu ochi înlăcrimaţi de bucurie şi mulţumire rupe vorbele... «Cum aţi făcut şi ce-aţi făcut Domnule Doctor... Dumnezeu să vă dea tot binele... că iată... Ioan al meu...» Şi femeia nu mai pridídea cu blagoslovirile... că soţul ei nu mai întră în cârcimă, n'o mai bate ca înainte, că şi-a reparat casa şi grajdiul, că toată ziulica nu mai are odihnă şi că Dumineca merge regulat la biserică... nu ca înainte când stătea în cârciumă în vremea slujbei... «Mă rog Domnule, tot satul se cruceşte de binele şi veselia din casa noastră.» «Mă bucur şi eu de bucuria Dtale dar meritul este numai al lui, dovedind prin actuala lui comportare că a priceput ce înseamnă a fi ostaş în Garda de Fier. Dacă se va purta tot mai bine, poate ajunge şi primar în sat.»

În perioada secerişului Ioan Teacă îmi raportează că garnizoana Glimboaca, de sub comanda lui, a ridicat în sat o troiţă, pe care de ziua Sfânta Maria Mare vrea s'o sfinţească. La această solemnitate convoc garnizoanele întregei plase Avrig, la Glimboaca. În ziua şi la ora fixată, cu câţiva camarazi din oraş, intram în satul pe care încă nu-l văzusem şi care s'a origanizat singur. Mare bucurie ne-au produs transformările realizate de acest om datorită credinţei lui. Teacă Ioan, din beţivul satului, a devenit un om model, pentru cei din satul lui. La 20-IX-40 pe baza propunerii şi cererii sătenilor, am numit primar al satului pe camaradul Ioan Teacă.

Odată cu toamna intrăm în plină propagandă electorală pentru alegerile din luna Decembrie 1937. Garnizoanele sibiene erau organizate. Zilele de sărbători le petreceam printre camarazii dela

ţară, împărţindu-ne pe mai multe echipe de lucru: Cândea, Stan, Mitu Banea, Bidian, Oltean, Mărginean, Bodogaie, Nicu Iancu, toţi buni vorbitori; ba Mitu Banea îi făcea chiar să-şi umezească ochii când povestea ţăranilor —el însuşi fiind ţăran— despre luptele şi marşurile lui prin Tutova, Neamţ, s. a.

Intrunirile aveau loc după terminarea liturghiei, la care asistam. Unde garnizoana era puternică se ţinea o şedinţă cu legionarii în front. Alegătorii ascultau privind la desfăşurarea programului unei şedinţe. Unul din punctele sedinţei era problema alegerilor care interesa pe toată lumea. Nu era nimeni atacat şi nici nu se pronunţa vreun nume de-al adversarilor. Pe noi nu ne interesa ce zic şi ce fac partidele politice. Noi vorbeam despre credinţa noastră, despre gândurile noastre de prezent şi viitor dovedind că ceeace le spunem se va şi înfăptui. Nu le ceream voturile. Ba spuneam chiar că numai acela să voteze cu noi care crede în învăţăturile noastre. Mulţi dintre ascultători rămâneau nedumeriţi. Nu le putea intra lor în cap ca legionarii să le spună că n'au venit să le ceară votul, ci ca să le deschidă ochii, sufletul şi inima asupra primejdiilor ce ameninţau însăşi existenţa noastră ca Stat şi ca Naţiune.

Când, în vedearea acestor alegeri ,apare în ziare comunicatul încheierii pactului cu Partidul Naţional-Ţărănesc am rămas surprinşi. Vorbind cu camaradul Bidian despre acest eveniment, el, pune mâna pe telefon ca să ceară lămuriri de la sediul central. Era chiar Căpitanul la telefon. Îi spune lui Bidian că ştirea este reală; să căutăm deci s'o aplicăm şi că mâine, cu un curier ne va trimite lămuriri scrise. În ziua următoare soseşte curierul cu o scrisoare care avea cam următorul conţinut:

I. Până când cârmaciul stă la cârmă, cei din barcă să n'aibă nici o grije.

II. Luaţi legături cu şefii naţionalţărănişti, restabiliţi contactele şi faceţi să se execute întocmai pactul încheiat.

III. Alte lămuriri când ne vom vedea.

Cu toată dragostea C. Z. C.

Aceste rânduri au fost mai mult decât lămuritoare. Nedumerirea a dispărut ca prin farmec. Când Căpitanul —după o sesizare— spunea «faceţi cum v'am spus» însemna că aşa trebuia să fie. Aceasta chiar dacă nici lui, şi nici nouă, nu ne-ar fi convenit. Raţiunea pactului s'a verificat mai curând decât aşteptam noi.

Greu ne era să restabilim contacte cu persoane care ne atacau în modul cel mai neomenesc. Pentru împlinirea dorinţei Căpitanului s'a făcut totul pentruca atmosfera să devina agreabilă. De la data încheierii pactului Ieronim Stoichiţa, şeful ţărăniştilor, pe judeţul Sibiu, s'a domolit şi urbanizat în atitudinea lui faţă de Garda de Fier. Noi n'aveam ce ne corecta fiindcă în propaganda noastră electorală nici măcar numele nu le pronunţasem.

Răfuiala cea mare o aveam cu Partidul Liberal. Fiind la putere avea cu el voturile săseşti care se urcau la aproape zece mii. Pe de altă parte era cel mai tare partid în judeţ. Era atât de închegat că în alegerile din 1928 când naţional-ţărăniştii vin la putere, în întreg Ardealul liberalii luaseră un singur mandat. Acest mandat a fost al Sibiului. Un exemplu: Sălîştea Sibiului nici în toamna lui 1940 n'a ajuns să dea Mişcării Legionare un element de valoare. Erau atât de legaţi de liberali, cu toţii fiind afacerişti ca şi liberalii, încât —spre ruşinea lor— în Octombrie 1940 am trebuit să le pun primar un legionar din satul vecin Tilişca.

Sibiul Legionar a avut satisfacţia biruinţei. Şi-am avut-o cu precizia încă dinainte fixată. Ştiam exact câte voturi vom avea în fiecare garnizoană.

In seara din preajma alegerilor cinez cu Ilie Olteanu la restaurantul Bufniţa, bucurându-ne că fără să ne gândim la voturi, noi sibienii, timp de un an întreg am frământat tot judetul pentru a face legionari şi forma cuiburi care sunt pietre de temelie pentru Mişcare. După oarecari discuţii îi spun fratelui Ilie: «notează»... şi el începe să scrie numărul de voturi pe garnizoane şi secţiile de votare pe care adunându-le dădea 6.600 de voturi. «Atâtea trebue să iasă din urne.» În seara următoare la radio, se anunţă: «Judeţul Sibiu, lista numarul 2. Parţidul Totul pentru Ţară 6.613 voturi. Câştigasem bătălia. Sibiul Legionar îşi alesese deputatul în persoana lui Corneliu Georgescu.

In raport cu numărul de voturi din alte judeţe cari se urcau la zeci de mii, s'ar putea spune: ce fel de biruinţă este asta? Trebuie însă să se ştie că în judeţul Sibiu se exprimau doar cc 30.000 de voturi, din care peste zece mii erau ale blocului săsesc. Restul se împărţeanu între vaidişti, liberali, ţărănişti şi Totul pentru Ţară, plus celelalte grupări ce se mai iveau, care şi ele mai ciupeau câte ceva.

Rezultatul general pe ţară a fost enorm.Garda de Fier se aşează în locul al treilea adică după liberali şi ţărănişti. Obţinuserăm aproape pe fiecare judeţ un mandat. Această biruinţă legionară, care a surprins conducerea statului, a fost semnalul de alarmă. Regele şi guvernanţii se simţeau ameninţaţi. Tocmai fiindcă se ştiau mari vinovaţi.

Inmormântarea lui Moţa-Marin, la care participase o mulţime nemaipomenită, ordinea, disciplina şi stăpânirea de sine, dovedeau voinţă, credinţă şi conştiinţa forţei lăuntrice, care nu puteau să scape unui rege lipsit de orice conştiinţă şi stăpânit de forţele iudeo-masonice.

In Noembrie 1937 are loc înmormântarea generalului Gh. Cantacuzino Grănicerul. Această solemnitate se face cu o participare de public mai redusă pentruca să nu mai concentrăm lumea legionară din nou şi în aşa scurt timp în capitală. S'a dovedit însă că ceeace a fost la 13-II-37 şi ceeace se petrecea acuma nu era un simplu decor. Aceeaşi ordine şi disciplină indicau că Ţara se află în faţa imaginei unei Românii în devenire: a lumii «Omului Nou» care se pregătea încet dar sigur pentru o Românie «frumoasă ca soarele sfânt de pe cer».

Şi-atunci Cazanul Satanei întră în funcţiune. Garda de Fier trebuia să dispară. Conducătorii ei trebuiau stârpiţi. Generaţia care se ridica în numele Arhanghelului Mihail, care a învăţat să-şi urmeze şefii şi la bine şi la rău, generaţia care pleca dela morala creştină şi credinţa în Dumnezeu, care s'a născut, crescut şi trăit într'o disciplină de fier, generaţia care a înţeles că din Şcoala Legionară să iasă eroi, trebuia să fie distrusă.

Nu «ce zice Cuza» —interesa pe duşmanii de totdeauna ai Neamului Românesc— ci «ce face Codreanu», spuneau forţele oculte.

Şi cum Codreanu şi Garda lui de Fier dăduse toate probele că face ceeace trebue, ceeace dictează interesele Patriei, el, trebuia să fie ucis. Pentru acest sfârşit începe să se aţâte focul subt cazan. Acestea erau preocupările lumii româneşti conducătoare în preajma anului 1936: rege, patriarh, preşedinţi de Consiliu, politicieni, oameni de ştiinţă, finanţe, presa şi alte obrazuri, toţi agenţi servili, conştienţi sau inconştienţi ai kahalei internaţionale.

PRIGOANA CEA MARE

(CIUC, VASLUI, RÂMNICUL SĂRAT)

CAZANUL SE ÎNCINGE

Se încearcă o ultimă diversiune. De Anul Nou 1938 apelul către Ţară este lansat de către guvernul Cuza Goga, guvern care-şi mâncase singur cozonacii, de Crăciunul lui 1937, înainte deci de a închide ochii. Manevra iudaică fu diabolică. Se urmărea compromiterea Mişcărilor naţionaliste asmuţindu-le să se încaiere ele între ele. Acesta era planul şi motivul pentru care regele a chemat guvernul Cuza-Goga la putere. Ispita în care a căzut acest guvern incapabil, n'a durat decât 40 de zile, în care timp manevra Ocultei reuşind la perfecţie, guvernul total compromis, acelaşi Satan cu forţele lui subversive, îl trimite la plimbare, pentruca locul lui vacant să-l ocupe însuşi patriarhul Bisericii Ortodoxe Române de prea tristă memorie Miron Cristea, la fel ademenit şi corupt de forţele lui Mamon, spre ruşinea şi nevrednicia lui şi spre nenorocirea întregei noastre ţări.

Cum zic, se urmărea învrăjbirea grupărilor naţionaliste şi încăierarea lor pentruca apoi să se aibă pretext de a interveni cu forţa publică contra amândorora, distrugând de sigur pe cea mai de temut: Garda de Fier.

Guvernul Cuza-Goga nu sesizează perfidia şi cade în cursa întinsă. Incepe să ne atace. Legionarii sunt împuşcaţi de jandarmii poetului «Pătimirii Naţionale». Provocarea era evidentă.

Legiunea însă, cu mai multă dragoste de ţară, Legiunea care nu voia să se lase târâtă într'un războiu civil, Legiunea care ştia ce vrea şi mai ştia şi ce vor duşmanii ei de moarte, nu răspunde la provocări, ba mai mult, pentruca să nu facă greutăţi unui gu-

vern ce-și zicea naționalist, hotărăște să înceteze imediat campania electorală.

Pe data de 8-II-38 se ordona deci retragerea partidului «T. P. Ț.» din propaganda în curs. In alegerile dela 20-XII-37 dovediserăm care ne este forța, siguri fiind că în cele viitoare, chiar fără a mai face vreo propagandă, voturile înainte obținute se vor majora. Această votare însă nu va mai veni, căci împlinindu-i-se sorocul, la 40 de zile guvernul Cuza-Goga este înlocuit ca o slugă nevrednică, printr'un guvern personal al regelui-mișel.

Căpitanul văzând că se merge, cu pași rapizi spre dictatura personală a regelui, la 23-II-38, ordona desființarea partudului «T. P. Ț.», închiderea sediilor și încetarea oricărei activități publice. Aceasta pentruca atacurile forțelor oculte mânuite de rege să lovească în gol. Cu această dată noi renunțam să mai existăm ca organizație și partid. Eram îndrumați să ne ocupăm exclusiv de treburile noastre personale. Căpitanul ne anunța că el însuși vrea să plece în străinătate să se odihnească și să scrie «Pentru Legionari» volumul II.

Cu toată retragerea noastră de pe terenul politic cazanul se încinge și mai tare. Mișcarea trebuia să fie neapărat distrusă. Era ordinul regelui-călău, acum dictador, care-și luase ca prim ministru tocmai o față bisericească să-i patroneze și să-i acopere crimele.

Aproape toată presa se asociază netrebnicului rege. Toți se temeau de el. I se sugerează chiar să ne trimită pe insula Serpilor, ostracizare de care domnul Pamfil Șeicaru va ști destul. Iată până unde mergea adularea necuratului rege.

Ingrijorați de viața Căpitanului, la 28-II-38, Corneliu Georgescu, Nicolae Pătrașcu, Bidian și eu, ne ducem la Predeal unde se afla Căpitanul ca să stăruim să plece în străinătate; să ne lase singuri că ne vom descurca noi în acest infern ce ni se pregătea. Și la întoarcerea sa, de nu ne va mai găsi, el va face alți legionari mai buni ca noi.

La sosirea noastră ne iese în cale Alecu Cantacuzino. Aflând de scopul venirii noastre ne spune: «încercați și voi că nouă nu ne-a reușit să-l facem să plece». Căpitanul era la schi în dosul restaurantului nostru din Predeal, nu de mult deschis. Mergem să-l întâlnim. Văzându-ne se apropie de noi și împreună

ne înoarcem la hotel. Ducându-ne în camera Lui îi expunem frământările noastre, rugându-l insistent să plece. «Dacă această nație nu mă vrea prefer să mor pe pământ românesc»-ne răspunde Căpitanul. Cu acest răspuns ne-a tăiat poftă de a mai stărui. La masa de seară eram mai mulți în jurul lui. Tema de discuție fiind evenimentele în curs ne spune: «voi găsi eu posibilitatea să ieșim teferi din această oală, în plină fierbere».

Inainte de miezul nopții ne-am luat drumul spre casă. Mașina înota anevoie prin zăpada moale, iar fulgii mari cât pumnii nu încetau în căderea lor de vifor. Parcă și natura înțelegea să ne spună: «nu plecați! reveniți și mai zăboviți cu Căpitanul, căci n'o să-l mai vedeți; spuneți-i încă odată, că dușmanii voștri au decis să-l omoare pentruca astfel să i se împrăștie ostașii; că e mai bine să plece ori apoi să vă ascundeți cu toții prin văgăunile munților ferindu-vă astfel din calea prigonitorilor voștri care au mobilizat toate forțele iadului împotriva lui.»

Regele și miniștrii își încinseseră eșarfă de gropari ai generației 1922. Patriarhul Miron Cristea în loc de mitră își pusese coiful Satanei în numele căruia deslănțuiseră ura lor ucigașe împotriva acestei generații; împotriva acelui tineret care a dat pe Eroii-martiri dela Majadahonda.

Niciun om politic, niciun om de știință, niciun general din armata țării, niciun magistrat, niciun vlădică ai celor două Biserici n'a avut curajul și demnitatea de-a se ridica împotriva cazanului în fierbere ca să strige: «destul cu uciderea copiilor noștri!»

Au tăcut cu toții ca să nu-și piardă favorurile ce le oferea stăpânirea putredă a unui rege care califica astfel pe sfetnicii lui: «nu am atâția metri patrați în dos câți sunt ăștia în stare să pupe.» Dimpotrivă mitropolitul Bălan al Sibiului și Niculescu al Blajului, într'o adunare ținută la Alba Julia aduceau osanele regelui-călău și guvernului lui personal pentru crimele comise contra Mișcării Legionare.

O TERIBILĂ PRIGOANĂ ÎNCEPE

Duminecă 16-III-38 veneam dela biserică. În Piața Unirii mă despart de camaradul Bidian. Intrat în strada mea îl văd pe

camaradul Aurel Cioran alergând spre mine. Imi spune că mă așteaptă poliția. Neștiind pentruce, îmi urmez drumul spunând lui Aurel să meargă și să vadă ce-i cu Bidian.

Conform îndrumărilor date de Căpitan nu trebuia să opunem nicio rezistență autorităților, orice măsuri vor lua contra noastră. Urcând la mine a casă, la intrare, un comisar ce aștepta în fața îmi pune în vedere că până la noui dispoziții trebuie să rămân în casă căci mi s'a fixat domiciliu forțat. Nici chiar soția nu putea părăsi casa. Când servitoarea ieșea pentru cumpărături era însoțită de un agent.

Mi se face perchiziție în toată casa. Au găsit o circulară uitată în buzunarul pardesiului atârnat în antreu. Prin radio am aflat că măsura arestării este generală. Suferind familia întreagă domiciliul forțat este mai insuportabil decât închisoarea. În seara de 18-III-38 am fost dus la poliție. Aci întâlnesc pe camaradul Bidian. La miezul nopții suntem urcați într'un camion în care se aflau șase jandarmi.

De toate aceste mișcări în noapte, șeful național-socialiștilor germani din Sibiu trebuia să știe fiindcă era singurul civil care era prezent în poarta localului poliției asistând la plecarea noastră. Dimineața sosim la Tismana unde dăm peste un grup întreg de camarazi abia sosiți și ei. Toți erau cu voie bună de părea că mergem la nuntă. Surorile mânăstirii, cu priviri compătimitoare, ne servesc un ceai și mai apoi masa zilei. Dormim o singură noapte aci.

Ziua următoare suntem îmbarcați într'un tren ce pornește cu noi într'o direcție de noi necunoscută. Ruta o dibuim doar după stații. Joia Mare o facem în tren. Preoții aflați între noi fac rugăciunile cuvinte zilei, zi în care Isus a fost dat pe mâna neamului lui Iuda ca să-l judece și-apoi să-l ucidă pe cruce, simbol al curățăniei și nevinovăției. Seara coborâm în gara Ciuc. Vârîți în camioanele care alergau cu noi peste apa Mureșului urcăm în sus vreo 4 km și după câteva minute ne coborâm în fața unei clădiri cu două etaje ce ne fu destinată ca închisoare. Lagărul de concentrare Ciuc luase ființă.

Jandarmii sub comanda unui căpitan își așteptau victimele. Pe măsură ce coborâm din camioane ni se face perchiziție corporală luându-ni-se până și hârtia și creioanele, și-apoi urcăm

pe rând la etaj, în dormitoare în care paturile ocupau tot spațiul fiind singurele noastre mobile.

In această primă avalanșă au fost arestați: inspectorii legionari, șefii de județe, gradele legionare și cei de care poliția găsea că-i cazul să se scape de prezența lor în localitatea respectivă.

Un cordon de santinele făcea paza clădirei. Impreună cu santinelele puteam să plecăm cu toții din lagăr. După vreo câteva zile ne-ar fi însoțit chiar și jandarmii ce ne păzeau dându-și seama și ei de mișelia ce-a comis autoritățile statului fața de noi, că politicienii trebuiau să stea în locul nostru cum spunea un jandarm; că regele și sfetnici lui ar trebui să fie băgați în lagăr.

N'am evadat pentrucă urmam îndrumările Căpitanului de a nu ridica mănușa ce ni se aruncase. Acuma trebuia să dăm dovadă de eroismul răbdării. Mă întreb azi ce-ar fi fost dacă și camarazii liberi, ar fi dat dovada acestui eroism, pe care noi în lagăr ni-l impusesem.

Oriunde se află și în orice împrejurare ar fi un grup legionar, cel mai mare în grad sau pe care cel mai mare în grad îl indică acela ia comanda iar toți ceilalți îl ascultă și i se supun ca unui frate mai mare.

Camaraderia și viața legionară intră automat în funcțiune. Această îndicadare face viața plăcută și ordonată. Este plăcută pentrucă fiecare se încadrează voluntar, din dragoste și cu dragoste pentru camarazii lui și cu toții laolaltă din devotament pentru cel ce și-a asumat conducerea și răspunderea.

In primele zile comanda noastră o preia comandantul legionar Gheorghe Furdui. Era Furdui unul din cei mai iubiți și respectați camarazi. Brunet, vânjos la trup, ager în priviri, răspicat și ales în graiul lui de bas cantabil, frumos la înfățișare ca o mireasă, inteligență sclipitoare, în fine un exemplu de armonii și virtuți îl caracterizau și ca interior și ca exterior. Foarte rar am întâlnit o ființă mai complectă.

A doua zi Vinerea Mare, ziua prohodului Mântuitorului. Ne strângem în dormitorul 15, unde se improvizase un altar. Preoții Ilie Imbrescu și Ioan Chivu recompun din memorie rugăciunile. Se aprind două trei lumânări scăpate ca prin minune dela perchiziție. Serviciul divin se încheie cu rugăciunea: «Cu noi este

Dumnezeu». Ochii tuturora se scăldau în lacrimi. A fost un prohod foarte trist. Era poate pentru prima dată c'am trăit în toată profunzimea oficierea acestui serviciu divin. După treizeci și opt de primăveri abia acum, în simplicitatea dormitorului 15 din lagărul Ciuc simţeam adânca semnificaţie a ceeace se săvârșise cu 1938 de ani în urmă.

Clădirea lagărului era așezată pe panta ieșită din coasta munţilor Ciucului, înspre Mureș, faţă'n faţă cu Capaţii ce ne despărţiau de Ţara Moldovei la o înălţine de 700 m. În primele zile nu puteam părăsi clădirea. La parter coboram doar ca să luăm masa.

Dumineca învierii 1938. De dimineaţă se face slujba zilei. Cum la ridicarea lor de acasă preoţii nu apucaseră să-și ia cu ei cărţile de rugăciune și odăjdiile, acuma trebuiau să recompună, cum am zis, rugăciunile pentruca să ne poată face slujba învierii.

La dejun ni se împart ouă roșii și cozonacii pe care ni le-au trimis camarazii și prietenii din jur. Pe când luam masa o trăsură, în care ședea o doamnă, se oprește în faţa sufrageriei noastre, trăsură care a intrat pe poartă fără să ţină seamă de prezenţa și protestele santinelei. Doamna era fată de general și-acuma soţia doctorului Mișu Georgescu, o piteșteancă ce-și căuta soţul internat cu noi.

Curajul cu care intrase până sub ferestrele prânzitorului nostru face pe camaradul Aristotel Cheorghiu, poznaș din fire, să exclame: «a cui o fi oare femeia asta a dracului?» la care soţul vizitatoarei în liniștea provocată de întrebare, răspunde: «a mea este această femeie a dracului».

Altercaţia produce ilaritate și feţele tuturora se înseninează. Era prima și ultima vizită. Indrăzneala, calitatea doamnei și faptul că cercul încă nu se strânsese definitiv în jurul nostru, au îngăduit această întâmplare, căci numai așa se poate numi în raport cu restul timpului de șapte luni cât am rămas la Ciuc, unde nici pasărea nu mai putea intra.

Noi și noi arestaţi măresc numărul nostru. Pe la sfârșitul lui Aprilie este adus domnul profesor Nae Ionescu. Mai târziu sosește și Mircea Eliade. Prezenţa între noi a domnului profesor Nae Ionescu ne probează că prigoana este mereu în creștere.

Lipseau bucureștenii, bucovinenii și Nordul Basarabiei și

Moldovei. Nu se știa nimic despre ei. Abia mai târziu aflăm că primii sunt strânţi la Tismana, de unde sosiserăm noi, și ultimii la Dragomirna.

Mai știricim că însuși Căpitanul este închis undeva, singur.

Comportarea temnicerilor în primele zile era foarte mieroasă. Nu erau ei siguri dacă și în ce măsură legionarii vor împlini îndrumările Căpitanului de a nu răspunde la nici o provocare. Pe măsură însă ce ne-au avut sub cheie, și-au arătat adevăratele lor intenţii.

Intre timp se începe cu construirea sârmelor ghimpate în jurul clădirei, pe patru rânduri. Mai apoi s'au mai pus alte patru rânduri cu un interval între ele unde să poată circula santinelele, și pentruca să nu poată fi atacate din exterior. În colţurile gardului erau fixate posturile de observaţie exact ca la Buchenwald. Nouă ni s'a lăsat o curte de 80/80 pași, loc pe care peste două sute de inși l-am bătătorit vreme de șapte luni de zile.

În prima jumătate a lui Aprilie sunt aduși și cei dela Tismana și Dragomirna. După sosirea acestora organizarea noastră interioară se reface. Comanda întregului grup o preia comandantul legionar Vasile Iasinchi care după scurt timp a predat comanda camaradului Bidian.

Permanenta noastră îngrijorare era viaţa Căpitanului. Tot ce puteam noi face între sârme, era rugăciunea. Era să ne punem toată nădejdea și toate speranţele în Cel de Sus și să-i cerem prin rugăciunile noastre Arhanghelului Mihail să-i ocrotească viaţa. În tot cursul procesului de calomnie ce i se înscenase se ţineau rugăciuni comune și rugăciune permanentă la ora 12 din noapte.

Nu știu dacă vreo pană iscusită va încerca să tălmăcească și să descrie acel zbucium, acea frământare, acea îngrijorare în care trăiam cei peste două sute de legionari la Ciuc.

Procesul de ultraj a fost rapid și sumar pentrucă așa era planul, dinainte stabilit. Sentinţa prevedea o condamnare de 6 luni închisoare. Această sentinţă, o fi satisfăcut poate orgoliul nesăţios al omului de cultură Nicolae Iorga care servise regelui-călău drept parte civilă în acest proces.

Să nu se mire deci nimeni pentruce la rândul lui a trebuit să

sfârşească aşa cum a sfârşit. Să nu se mai revolte nimeni contra destinului ultim al unui părinte care se aşezase deacurmezişul propriilor lui învăţături şi îndemnuri ce a dat vreme de decenii generaţiilor pe care acuma el le vrea nimicite.

Această condamnare a Căpitanului pentru ultraj, a fost-cu buna ştiinţă a complicelui la asasinat, Nicolae Iorga— doar o cursă şi o amăgire în care dascălul naţionalist Iorga fusese folosit ca instrument odios.

Incidentul Iorga cu Căpitanul era o piatră de încercare. Se căuta o pricină care să justifice menţinerea în închisoare a Căpitanului. Şi manevra a reuşit. Iorga s'a pretat la jocul prigonitorilor noştri.

In vreme ce Căpitanul îşi executa pedeapsa de şase luni, pentru ultraj, i se înscenează procesul de înaltă trădare prin care se urmărea discreditarea şi distrugerea lui morală. În acest proces a fost condamnat la zece ani detenţiune.

Abia terminat acest proces că acelaşi rechizitoriu se extinde contra a 19 personalităţi legionare care se aflau închise în lagărul Ciuc, drept complici.

Sunt implicaţi pentru aceleaşi învinuiri: inginer Gheorghe Clime, avocat Radu Budişteanu, inginer Eugen Ionică, avocat Traian Cotigă, avocat Mihail Polihroniade, licenţiat Bănică Dobre, avocat Nicolae Totu, licenţiat Gheorghe Furdui, farmacist Aurel Serafim, licenţiat Gheorge Istrate, profesor Vasile Cristescu, avocat Alexandru Tel, avocat Alecu Cantacuzino, profesor S. Simulescu, comerciant Gheorghe Apostol, doctor Paul Craja, inginer Virgil Ionescu, doctor Milcoveanu şi preotul Grigore Cristescu.

Prin ridicarea acestor camarazi dintre noi simţeam cum cercul se strânge tot mai mult în jurul Căpitanului. Cazanul era în plină fierbere. Increderea însă în noi înşine nu a dispărut. Nici în cei care rămâneam şi nici în cei ce stăteau gata de plecare la proces.

Il văd şi acum pe năzdrăvanul Bănică Dobre care îmbrăcat cu o sutană trecea din dormitor în dormitor ca să-şi ia rămas bun. Intrând în dormitorul nostru, numărul 15, începu să joace, suflecându-şi sutana pe melodia: «Suflecată păn' la brâu... ducea... rufele la râu.» Nici el şi nici noi nu ne puteam gândi, în acele zile, că atât pentru el cât şi pentru atâţia alţi camarazi,

în frunte cu Căpitanul soarta hotărâse cel mai groaznic sfârşit. Căci în jarul de subt cazanul Satanei sufla însăşi patriarhul Ţării: Miron Cristea.

Din grupul celor duşi la proces Vasile Cristescu şi Alecu Cantacuzino n'au ajuns la Bucureşti, fiindcă săriseră din tren şi reuşiseră să dispară fără ca paznicii să bage de seamă. Abea în capitală se constată lipsa lor.

La primele cercetări preotul Grigore Cristescu dă o declaraţie, pe placul guvernului, în baza căreia este scos din proces.

Ceilalţi sunt condamnaţi tot la zece ani. Vasile Cristescu şi Alecu Cantacuzino sunt condamnaţi în lipsă.

În toamna lui 1940 ambele sentinţe au fost anulate de către Curtea de Casaţie, care constată că şi una şi alta fuseseră date prin totala violare a legilor existente şi stabilindu-se complecta nevinovăţie a inculpaţilor, atât a Căpitanului cât şi a celor 18 personalităţi legionare.

Cu săptămâni înainte de plecarea dintre noi îl vedeam pe Vasile Cristescu mărşăluind ceasuri întregi, prin puţina noastră curte. «La ce acest exercitiu Dle Profesor?» îl întreb în una din zile. «Orice exerciţiu prinde bine» îmi răspunde continuându-şi mersul. Când am aflat că a dispărut din tren am înţeles rostul răspunsului lui. De nu se ivea momentul cu sărirea din tren, cu siguranţă că ar fi găsit el o altă ocazie, cum a găsit-o camaradul Victor Silaghi, care, spre surprinderea paznicilor, într'o bună zi n'a mai răspuns la apelul de dimineaţa fiindcă dispăruse din lagărul Ciuc.

Pentruca să umplem timpul zilelor, lungi şi late cât un an, se ţin cursuri de Italiană, Franceză, Germană de către profesorii aflaţi între noi. Se ţin celebrele şezători ale lui Nelu Mâzatu. Radu Gyr ne ţine conferinţe de literatură. Domnul Profesor Nae Ionescu ne-a ţinut două conferinţe despre naţionalism. În una din ele ne spunea ca naţionalismul odihneşte în sânul Ortodoxiei.

Unul dintre camarazi se dedica la sculptura în oase pe care le şlefuia transformându-le în plăci mititele din cari apoi făcea cruci, troiţe etc. Ceilalţi văzând rezultatele obţinute tot mai mulţi se îndeamnu la această artă. Cimentul fântânii arteziene din

curtea noastră, seacă acuma, servea de instrument pentru şlefuire. Numărul «osarilor» ajunsese că nu mai încăpeau pe ciment întrecându-se în facerea de obiecte de artă.

Pentru cei intraţi în Mişcare cu calcule, viaţa de lagăr devenise insuportabilă. Acesta mai cu seamă după condamnarea Căpitanului. Dau declaraţii de desolidarizare de Căpitan şi Mişcare.

Printre declaraţii de acest gen a fos a preotului-profesor Grigore Cristescu. Mai apoi dau declaraţii Luca Theodoriu şi Dragoş Protopopescu, şi încet se izolează de noi. In mica noastră curte, amândoi apăreau ca două albine rătăcite. Faptul n'a scăpat temnicerilor cari tocmai asta urmăreau. Declaraţiile lor apar în ziare, ca un succes al guvernului. În scurtă vreme sunt scoşi din lagăr. Pleacă însoţiţi de indigrarea tuturor. Au fost singurii cari au plecat din Ciuc.

Dimineaţa, preoţii celor două Biserici oficiau zilnic liturghia iar seara vecernia. Cântecele legionare fac să răsune munţii şi văile Carpaţilor; le înregistra Mureşul ca să le ducă, pe undele lui, până la Arad şi dincolo, drept dovadă camarazilor liberi, că pe noi nici chiar viaţa de lagăr nu ne clinteşte din credinţa noastră.

Singurul care primea vizite era domnul profesor Nae Ionescu. Când veneau astfel de vizite cântecele noastre erau şi mai fierbinţi. Prin ele ne manifestam atât indignarea contra temnicerilor cât şi hotărârea de a ramâne neclintiţi în crezurile noastre. Prin aceşti vizitatori, camarazii liberi, luau act de starea noastră sufletească. Pentru aceste manifestări temnicerii ne aplicau sancţiuni. Una din pedepse era că nu ne aduceau ţigări.

În August 1938 repetându-se această şicană decidem a renunţa la fumat. Se redactează un protest şi se predă cu menţiunea că de azi înainte nu mai fumăm. După predarea protestului, Mircea Eliade şi doctorul Cincora plus Boborodea trec din dormitor în dormitor şi adună tutunul şi ţigările existente. În preajma adunării ţigărilor marii fumători aprind câte trei, patru ţigări şi fumează cu nesaţ. In dimineaţa următoare Cincora şi cu Boborodea se duc cu tutunul şi ţigările adunate pe cimentul instrument al «osarilor» şi-i dau foc. In timp ce focul mistuia iarba ispitei,

întreg lagărul, din ferestrele clădirei, cânta «Sfântă Tinereţe Legionară».

Din acea zi nu s'a mai fumat. Hotărârea aceasta se referea numai la timpul cât vom sta în lagărul Ciuc. Când temnicerii şi-au dat seama de seriozitatea deciziei ce luaserăm ne rugau să revenim. Nu s'a mai revenit.

Spre sfârşitul lui August ne parvin fel de fel de zvonuri cu privire la Căpitan. Ba că are tratament foarte bun, ba că este adus la Bucureşti; că este ţinut la Consiliul de Războiu; ba se mergea până la a se afirma că se află chiar la Statul Major.

Astfel de zvonuri tendenţioase erau puse în circulaţie de către poliţie. Ele erau în legătură cu evenimentele politice şi în special cu vizita Regelui la Londra, Paris, Berlin. Se provoca intenţionat o atmosferă de îndoială pentruca să nu se petreacă ceva în vreme ce regele era plecat din ţară.

În lipsa oricărui contact cu exteriorul zvonurile erau trecute prin toate sitele şi răstălmăcite pe toate laturile. Până la urmă, cu toate că zvonul respectiv era respins, nu lipsea şi partea imaginativă cu întrebarea: dar dacă totuşi ar fi ceva adevărat în toate acestea?... dar dacă prigonitorii noştri, constrânşi de situaţia internaţională vor da înapoi?... dar... dar... Indoiala şi incertitudinea sunt cariile legărului de concentrare.

La 14-IX-38 se produce o mişcare neaşteptată în lagărul nostru. Sunt scoşi dintre noi un grup de patruzeci. În ziua următoare un alt grup. A treia zi tot aşa. Dela 16 Martie de când fiecare dintre noi a devenit doar un număr în socotelile prigonitorilor noştri, eram luaţi ca atare, îmbarcaţi şi debarcaţi unde şi cum le convenea.

Mai rămăsesem la Ciuc optzeci de «deţinuţi». Aflaserăm mai apoi că cele trei grupe ridicate dintre noi au fost duse la Vaslui unde ar fi un lagăr de punere în libertate. Era aceasta o altă manevră diabolică a guvernului. Cei rămaşi în Ciuc erau poate grupa ce urma să fie împuşcată odată cu Căpitanul dacă s'ar fi produs ceva în ţară. Pe urmă s'a revenit asupra acestui plan şi-am fost şi noi duşi din acest lagăr.

La 20-XI-38, într'o seară toţi cei ce ne aflam în Ciuc am fost înghesuiţi în camioane, duşi la gară şi îmbarcaţi în vagoane-

dubă. Imi reamintesc de scena la care am asistat cu toată strângerea de inimă, indignarea și revolta: domnul colonel Vasile Diaconescu mare invalid de războiu având proteză în loc de-un picior, cum a fost ridicat pe brațe de câțiva camarazi și predat celor deja aflați în vagon fiindcă vagonul-dubă nu avea trepte și deci el singur nu se putea urca.

Ostașii rânduiți în cordon în jurul trenului, feciori și frați de-ai noștri, oftau de durere văzând ticăloșia unui rege care-și prigonea și ucidea (cum a fost ucis domnul colonel Diaconescu la 21-22-IX-39) până și pe eroii războiului Reîntregirii noastre teritoriale și naționale.

În tren ocupăm compartimentele respective după câți încăpeam; ușa se încuia în urma noastră, iar în dosul ei erau postate santinelele.

Când trenul s'a pus în mișcare și când trecea prin fața gărilor, din toate ferestrele dubelor se auzea strigătul: «în acest tren se află legionarii care au fost închiși în lagărul Ciuc. Nu știm unde ne duce acuma guvernul. Rugăm să răspândiți această știre în țară pentruca să afle lumea și familiile noastre despre această transportare». Făceam această comunicare, ori aruncam bilete scrise, pentruca să se știe că nu mai suntem la Ciuc.

În plină noapte, se auzea din în când un lătrat de câine pe care nu-l mai auzisem de 9 luni. Era primul contact, în această formă și după atâta timp, pe care-l luam cu lumea liberă, cu lumea din care am fost scoși și transformați în niște numere pe care le ștergi după voie sau necesitate, din tabla de socoteli pe care și-o făcuse un guvern luciferic prezidat de însuși patrialhul Bisericii Ortodoxe Române.

Dimineața următoare oprim în gara Vaslui, suntem debarcați și vârâți în alte camioane și în scurt timp intrăm în curtea acelui lagăr. Găsim aci pe toți cei ce în Septembrie fuseseră duși dintre noi. Numărul celor aflători acum în acest lagăr era peste 600. Clima, mult mai caldă ca cea dela Ciuc dar mai seacă și bătută de vânturi.

Notez aci visul pe care l-am avut la Ciuc înainte de plecare. Se făcea că toți cei 80 camarazi care eram acolo stăteam în curtea lagărului bucurându-ne de soarele ce ne încălzea. La un moment dat apare din văzduh un porumbiel negru ce zbura de pe

umăr pe umăr, ca și cum ne-ar fi numărat; și-apoi a dispărut așa cum a venit.

În preajma zilei de 30-XI-38, din ferestrele etajului doi al lagărului se putea vedea că în dosul păduricei de salcâmi din dreapta clădirei, se postează reflectoare și armament automat, iar în dealul din dosul clădirei la fel se pun reflectoare și armament automat. Mișcare de trupe în jurul clădirei. Ca să fie? Ce ni se pregătește?

În după amiaza zilei suntem chemați în holul etajului prim. Minute de încordată așteptare. Presimțiam o veste zguduitoare. Toată lumea tăcea. Visul meu începe să se explice. Apar comandanții Bunei Vestiri Corneliu Georgescu se pune în genunchi. Noi îl urmăm. Ne citește de pe un ziar comunicatul în care se anunța împușcarea Căpitanului ,Nicadorilor și Decemvirilor.

Un crispăt de durere tâșneste din sutele de piepturi. Atât! Zdrobitoarea veste ne-a transformat în marmore de piatră. Durerea ne-a amuțit. Doar ne rugăm un Tatăl nostru.

La revenirea în camere ne năpădește plânsul. Plângea toată camera. Ni se descărcau nervii. Se deschiseseră zăgazurile durerii sugrumate de împietrirea de o clipă, când încă eram toți în front. Inima își vărsa acum amarul; nu mai aveam ce discuta; nu mai aveam ce lămuri. Știrea asasinării Căpitanului a fost cea mai crudă veste ce mi-a fost să trăiesc.

Mi-aș fi putut imagina că pot muri eu. Că pot afla de moartea oricărui membru al familiei; de dispariția unui bun prieten; de împușcarea oricui, dar nu a Căpitanului. El trebuia să trăiască pentruca să ne crească; pentruca să se maturizeze Mișcarea la lumina lui sufletească, în căldura dragostei lui curată ca roua dimineții; la focul înțelepciunii lui; sub îndrumarea lui de dascăl între dascăli.

Noaptea ce-a urmat a fost noaptea cea mai neagră; mai neagră decât întunerecul iadului. Dimineața următoare părea încă miez de noapte. Nici discuții, nici gesturi. Nici măcar priviri reciproce. Fiecare simțea deasupra lui duhul Căpitanului, al Nicadorilor și al Decemvirilor. Cu toții păstram tăcerea durerii în fața unui sacrificiu. Și noi aveam patrusprezece, executați în noaptea trecută.

În zilele următoare se nase întrebări. «O fi oare reală această

știre?... Dar dacă nu este adevărat?... Cum este posibil să moară Căpitanul?... că să vezi... că-i cutare... sau cutare.»

Mai apoi fratele Ioraș primește o scrisoare de la soția lui în care se țese o poveste... de cum a plecat în concediu peste graniță... și alte înșiruiri încât până la urmă nu mai credeam în moartea Căpitanului. Eu cel puțin am trăit în această credință până la cedarea Ardelului de Nord, în Septembrie 1940, cedare care a fost pentru mine confirmarea morții lui zicându-mi: «dacă el ar fi în viață el ar fi împiedicat, cu puterea lui de Căpitan, să se ciuntească granițele patriei.» Nebunie? Nu, iubite cititor. Era încrederea absolută în puterile lui; era dragostea fără margini în acest iluminat care s'a ridicat din generația noastră, și peste ea, întruchipând Omul Nou, în care a încercat să transforme întreg Neamul Românesc.

Când șeful răspunde virtuților căpitănești așa trebuie să creadă ostașii în el; să creadă că nici moartea nu-l poate doborî. Eu așa am crezut. Numai așa Legiunea va răspunde vrerilor lui!

Durerea și zbuciumul prin care treceam au fost atât de puternice că pierduserăm până și noțiunea timpului. Ne-am trezit astfel, deodată, în fața Crăciunului lui 1938. Această trezire la realitate s'a datorat faptului că de acest Crăciun a fost eliberat un grup de aproape o sută, dintre noi, grup care a ieșit din lagăr fără să dea declarații.

Intre Crăciun și Bobotează pleacă alte grupe, mai mici sau mai mari. Și deodată s'a oprit acea mișcare, datorită faptului, credeam noi, că tocmai în acele zile s'a descoperit, în București, ascunzișul lui Vasile Cristescu, care fusese împușcat în lupta lui cu agenții poliției, el, nevoind să se predea viu. Sunt apoi aduși în lagăr grupe de studenți învinuiți de a fi făcut propagandă legionară și comploturi pe care le ordona H. Sima încât tensiunea în lagăr nu numai că revine dar s'a intensificat. Unii încep să dea declarații pe placul călăilor noștri, ca astfel să poată obține eliberarea.

Mare deziluzie și durere ne-au produs Gârneață și Lefter. După moartea Căpitanului s'au prăbușit stingându-se în ei lumina cum dispare ziua prin asfințitul soarelui. După Crăciunul

lui 1938 erau văzuți apărând în fața portiței dintre sârmele ghimpate, unde apăreau doar cei ce-și cerșeau eliberarea, odată, de două ori, de trei ori... La început se credea că fac acest lucru cu știrea celorlalți doi comandanți ai B. V. Pe urmă se vorbea de declarații pe care aceștia le-ar fi și dat, declarații de desolidarizare de Căpitan și de Mișcare. Se trăia astfel într'o atmosferă de indoieli și suspectări, până când:

Pe la jumatatea lui Ianuarie Mironovici și Georgescu, furioși, își iau bagajele și se mută în camera 13, la etaj, unde îi primirăm cu multă satisfacție. Intreb pe Corneliu: «pentruce ați plecat din camera lor»? Mi-a răspuns: «pentrucă nu înțelegeam să mai stăm cu niște mișei și trădători în aceeași cameră». Acest răspuns a lămurit pe toată lumea. El ne mai dovedea că Gârneață și Lefter operau pe cont propriu și contrar consemnului de a nu se da, sub nici un motiv, declarații pe placul temnicerilor noștri.

Prin comportarea lor, ei, trădau în primul rând pe ceilalți doi comandanți ai B. V., și în al dolea rând pe ceilalți, peste șase sute camarazi de lagăr, dintre care, în viitorul Septembrie vor fi impușcați 41... La 1 Februarie 1939, după ce au dat declarațiile cerute de călăii noștri, au ieșit din lagărul Vaslui dispretuiți de toți cei prezenți lăsând în urmă izul și amărăciunea pe care o simțim când perdem o ființă scumpă. Și ei, până în ziua în care Georgescu și Mironovici au fugit din camera ce ocupau împreună, ne-au fost dragi, îi priveam ca pe niște îndrumători și-i urman fără cârtire. Cu acea zi însă tot lagărul le-a întors spatele și nimeni nu le mai intra în cameră. Prin curtea lagărului, când apăreau, erau ocoliți fiindcă toți simțeam și ne ziceam că oricine putea să iasă din lagăr, dând declarație, dar ei, și în calitatea lor nu era permis să ne lase în urmă un exemplu atât de nedemn.

A doua primavară ne prinde tot în lagăr. Ca să ne treacă timpul continuăm cu prelucrarea oaselor, luate de la bucătărie, în cruciulițe și troițe. La cererea noastră ni se cumpărau și scânduri de teiu, lemn bun pentru sculptat. Pictorul Chira ne făcea desemnele. Lamele de bărbierit, bricege, și cuțite, luate de la bucătărie, ne serveau ca unelte de sculptat.

În vederea ieșirii din lagăr, când și dacă se va întâmpla, trebuia să găsesc o modalitate de a-mi scoate jurnalul. Singura soluție era lemnul gros pe care-mi lucram cele două icoane. Despic o icoană în două. Scobesc apoi tot ce se putea din lemn. În scobitură pun jurnalul; lipesc la loc partea tăiată iar peste tăietură fac un chenar cu lac colorat. Icoana își recapătă forma ei anteriorată, fără să se cunoască ceva. Așa mi-am putut scoate jurnalul.

În postul Paștelor mă pomenesc chemat la cancelarie. Venise soția să mă vadă. Ne revedem după un an de despărțire. Convorbirea avea loc în prezența maiorului temnicer Craioveanu. Mai erau în vizită două perechi. Intreb pe Felicia de Luchi și Mihăiaș, apoi în șoaptă, dacă știe ceva despre Căpitan. Ea îmi răspunde că «trăiește». Așa circulă zvonul afară. A fost destul ca să-mi întărească și mai mult convingerea avută. Timpul vizitei se scursese fără să ne dăm seama. Ce sunt zece minute când întrebările și răspunsurile n'ar încăpea într'un car?!

La 21 Iunie 1939 temnicerii îmi spun să-mi fac bagajele că plec din lagăr. Vestea aceasta fu atât de neașteptată că nu-mi venea să cred. Era o perioadă în care, din când în când, erau eliberați câte unul, doi dintre noi. Cum o să-mi dea mie drumul că doar, eu, nici n'am privit spre cancelaria temnicerilor necum să fi dat vreo declarație. Intre timp însă îmi adun lucrurile căci cine refuză să plece din lagăr când e lăsat să iasă fără condiții?

Mă despart cu durere de camarazii din dormitorul comun cu care împărțisem ororile lagărului tot timpul cât am stat la Ciuc și Vasului. Ajuns în stradă abia puteam păși. Alții erau pașii din lagăr, care erau fără nici o țintă, făcuți doar ca să nu stăm pe loc, și ca să nu amorțim.

Inainte de a mă smulge din fața porții lagărului, în șosea fiind, privesc înapoi spre fosta mea pușcărie a cărei fațadă abia acuma o vedeam. Din ferestre îmi făceau semne Boborodea, Cincora, Corneliu Georgescu și ceilalți camarazi de suferență. Grea mi-a fost ruperea de ei.

În ziua următoare, pe la amiază, sosesc la Bretea. Las bagajul la gară și-o întind spre satul socrilor unde se alfau soția și

copiii. Casa era construită pe un mic platou. La intrare, spre dreapta, se afla o moară țărănească mânată de un afluent al Streiului. De sus din pridvorul casei mă vede mama soacră care îndată coboară grabnic spre mine. Sub marele brad din mijlocul curții se juca Luchi înconjurat de rațele și gâștele ce-și găsiseră refugiu sub umbra bradului. În vreme ce mă îmbrățișează, soacra strigă după Felicia care se afla cu Mihăiaș în grădină.

Luchi nu se mișca dintre gâște și de sub brad. Sculat în picioare mă privea nedumerit. Nu mă mai recunoștea. Il chem eu, îl cheamă bunică-sa dar cu greu se apropie de noi. Toți trei urcăm apoi spre casă. Mergea Luchi lângă mine ca pe lângă un străin. Simțiam după cum îl țineam de mână cât de străin eram eu pentru el. Ajunși în pridvor ne întâmpină și Felicia cu Mihăiaș în brațe, care începe să plângă, el necunoscându-mă. Când am fost arestat Mihăiaș abia avea trei săptămâni iar Luchi nu împlinise patru anișori. Indemnat de maică-sa Luchi începe să-și revină și încet îl simt cum mi se alătură tot mai mult; cum începe să mă strângă de mână și-apoi i se desleagă limba așa că nu-l mai puteam opri. «Și am... făcut... și cutare... și cutare... și am vrut să împușc pe jandarm, când a trecut prin fața porții... pentrucă ține pe tata închis pe nedrept».

Am aflat apoi că eliberarea mea se datorește Doamnei Baranga, a doua soție a doctorului Victor Bontescu, nașul nostru, care era înrudită cu familia lui Călinescu. Mult a stăruit ca să-mi obțină eliberarea, că de mă prindea în noaptea de 21-22-IX-39, nu mai veneam acasă. Când Felicia mă vizitase, în lagăr, îi spusesem să nu facă nici un demers pentru mine. Cine m'a internat în lagăr fără motiv tot astfel să mă lase și liber. Felicia îmi spune că inițiativa a fost a nașei; că ea i-a comunicat atitudinea mea dar că acest lucru a îndârjit-o și mai mult în intervențiile ei.

Reintors la Sibiu abia îmi fac puțină ordine în biroul pe care-l părăsisem acum 15 luni, când la 1-IX-39, primesc ordin de concentrare. Mă prezint la Jandarmeria Timișoara și sunt repartizat la Secția de Jandarmi Fratelia. Situația mea nu era de invidiat. Calitatea mea de legionar cu cea de locotenent jandarm se băteau cap în cap. Și nu pentru mine ci pentru unitățile pe cari le aveam în subordine.

Nu mi s'a dat nicio armă. Nu aveam nici măcar un pistol. Misiunea mea era să inspectez posturile de jandarmi ale secției respective. La inspecții constatam cu câtă rezervă mi se prezentau registrele iar dosarele secrete nu mi s'au arătat în niciun post. Târziu, unul din șefii de posturi, un prieten al Mișcării, îmi arată dosarul privitor la urmărirea legionarilor. Secția Fratelia fiind în graniță cu Iugoslavia avea ordine severe pentru urmărirea nu a contrabandelor ci a legionarilor. Pentru câteva nume de legionari erau fixate premii pentru cei ce-i vor prinde vii sau morți.

Trăiam într'o mare neliniște. Așteptam să se producă ceva dar fără să știu ce. În noaptea de 20 Septembrie avusei al doilea vis. Se făcea că un car mortuar alb, întra pe o poartă, dar gol. În fața porții stătea Căpitanul în costumul lui național alb ca zăpada. Totul era de un nemaivăzut alb. Carul trecea prin fața Căpitanului.

Mă trazesc foarte tulburat și obosit. La ora nouă vine soldatul cu trăsura ca să mă ducă la inspecție, cum era plănuit. Eram sigur că azi se va întâmpla ceva. Revin din inspecție mai curând ca altădată. Mănânc repede și merg acasă. La ora 13 deschid radio. Zbrr... zbrr. «Ce are aparatul că nu merge»? întreb pe gazda care spăla rufe în curte. «Nu poate avea nimic căci până acum a mers». Aud apoi anunțând: «din cauza unui incident regretabil emisiunea noastra s'a întrerupt» și continuă programul obicinuit.

Atunci mi-am dat seama că ceva s'a întâmplat, că visul meu s'a realizat. Dau să mă odihnesc o leacă. Nu mă așez bine pe dormeză că vine soldatul să-mi spună: «Dle Locotenent vă cheamă dl colonel Braia la telefon». Îmi trag cizmele și mă reped la postul de jandarmi să întreb ce este. Colonelul îmi spune să-mi adun lucrurile și să merg imediat la el. Această chemare confirma starea mea sufletească. Iau primul tramvai și plec spre Jandarmerie. Intrând în curtea clădirii îmi iese în cale un ofițer, tot concentrat, pe care-l întreb dacă știe de ce mă cheamă colonelul. «Cum nu știi că a fost împușcat Călinescu?». Și a murit?-îl întreb. «Se pare că da»... Și intru în biroul colonelului. «Am onoarea să vă salut Dle Colonel, la ordinele Dtră». Colonelul se ridică dela birou, se apropie de mine, mă pipăie întrebând dacă n'am vreo armă. «Este dureros Dle Colonel că în calitatea funcțiunii mele Dtră nu mi-ați dat nici măcar un bri-

ceag încât în inspecțiile pe frontieră pot fi răpus fără să mă pot apăra. Dar ce s'a întâmplat că mă perchiziționați?» «Legionarii au omorît pe primul ministru Călinescu». «Și a murit» îl mai întreb și pe colonel, de parcă n'ar mai fi existat altă întrebare. «Da a murit. Este ordin să te arestez. Deocamdată rămâi aici în biroul meu.»

Era ziua de 21-IX-39, ora 14. A doua zi urma să sosească soția mea cu Luchi ca să fim împreună timpul cât mai stăteam concentrat. Felicia avea pe unchiul ei la Timișoara, iar pentru Luchi era ocazie să facă excursii în inspecțiile mele zilnice.

Plecaseră de-acasă disdedimineață. În gara Simeria, unde schimbau trenul, Felicia află de împușcarea lui Călinescu, și pățită cum era trimite pe Luchi înapoi acasă, cu un ceferist cunoscut, ea urmându-și drumul spre mine singură. Mă găsește în biroul colonelului unde petrecusem acea noapte de groază, 21-22-IX-39.

O noapte albă. Mi se pune un pat în birou. Un soldat îmi aduce niște bere. O fi pomana mea îmi ziceam mulțumit că a fost răzbunat Căpitanul, așa cum văzusem în visul meu. Nici pic de somn nu s'a apropiat de mine. Toată noaptea fu o forfoteală în birourile Jardarmeriei și locul viran din fața clădirii. Colonelul Crăciunescu întra și ieșea din biroul lui Braia privindu-mă chiondorâș. Toți erau agitați. Când zorile încep să străpungă întunerecul colonelul Braia întră în birou. Eu nu dormean și nici nu știam ce se produce în țară, în această noapte. Mă așteptam să-mi spună: «scoala — te și vino cu mine» — ceeace ar fi însemnat sfârșitul. Oprindu-se în fața ferestrei îl surprind stergându-și ochii. «Ce suflet bun» îmi spuneam «trebue să mă împuște și mă plânge.» Nu știam că lacrimile erau pentru cei trei camarazi împușcați la Timișioara chiar atunci. Pleacă din nou și revine după o oră. Acum era ziuă. Timpul lor de a acționa întunerecul, trecuse. Un plutonier mă roagă să mă scol pentrucă dl colonel ar dori să se odihnească puțin căci nu dormise toată noaptea și n'are vreme să se ducă acasă.

Să fi tot fost ora cinci. Mă scol și trec în camera vecină. Fețele subofițerilor erau triste și obosite de «munca» nopții trecute. O noapte istorică. Sfântul Bartolomeu Românesc. Nimeni nu scotea o vorbă în prezența mea. Le eram încă superiorul. Mai eram unul care la acea oră trebuia să fie mort. Nefiind în Sibiu și

nefiind nici Bidian și nici Corneliu Georgescu care la fel erau concentrați, în orașul și județul Sibiu n'a fost nimeni executat.

Pe locul viran din fața Jardarmeriei era adunată o masă de oameni. Erau legionarii din satele județului, legionarii din oraș fiind în beciurile poliției. În cursul zilei au fost triați rămânând doar șase arestați.

Felicia mea sosește la ora 12. Bucuroasă că mă găsește în viață intrăm în biroul colonelului. Acesta mă poftește să-i las singuri. Colonelul îi spune Feliciei că are ordin să mă trimită din nou în lagăr; că ea să facă tot ce-o putea ca să evite internarea mea din nou; că el mă va ține câteva zile arestat pe loc, timp în care ea să facă demersurile necesare. După aceste sfaturi colonelul pleacă iar Felicia îmi spune de sfaturile colonelului. Eu însă o rog să plece acasă la copii și să nu miște nici un deget pentru mine.

După masă soția pleacă acasă. Pe mine mă desbracă de tunică și-mi dau o haină civilă, apoi mă bagă în închisoare cu cei șase deținuți după trierea timișorenilor. La o săptămână mi se aduce tunica și sunt chemat la Braia de față fiind și colonelul Crăciunescu.

Observ o mare atenție din partea amândorora. Venise anume ordin de la generalul Bengliu, șeful Jandarmeriei pe țară, să mă trimită, însoțit de un ofițer, la București.

De data aceasta Felicia nu m'a mai ascultat ci și-a urmat planul de a evita o nouă internare a mea. S'a dus la Sibiu la dr Lucian Borcia, cu care lucram ca advocat; acesta i-a dat o recomandație către generalul Iliu, atunci ministru de Războiu, recomandație cu care Felicia se duce la București. Ministrul de Războiu telefonează lui Bengliu; acesta cere Timișoarei să-i fiu prezentat.

Dimineața următoare mă anunț lui Bengliu. Unul din șefii lui de cabinet ofițerul Damian, un cunoscut din Orăștie văzându-mă întreabă speriat: «ce-ai făcut de ai ajuns aici?» «Nimic, doar că șeful tău vrea să mă cunoască... și nu știu pentru ce». «Te rog foarte mult să fii prudent, să nu spui ceva ce l-ar supăra că vezi cum sunt vremile... te rog, căci cu dârzenia nu rezolvi nimic» — îmi zice speriat amicul Damian. «Asta depinde nu de mine ci de șeful tău» și intru în biroul lui Bengliu, executorul

numărul unu al tuturor ordinelor descreerate ce ne urmăreau și ne ucideau de peste un an de zile.

Prezentându-mă el se ridică, îmi întinde mâna și începe să-mi vorbească de intențiile bune ale regelui; că acesta dorește să aibă colaborarea generației tinere care are atâtea elemente de valoare; că evenimentele politice în curs ne impun unire și liniște lăuntrică, terminând că trebue să mă întorc la unitatea mea. Și-am plecat. Nu m'a întrebat nimic și nu mi-a cerut nimic. Am ieșit de la el tocmai cum intrasem. Reîntors la Timișoara am fost repus în toate drepturile mele de locotenent și-am mai făcut o lună de concentrare, drept reabilitare... «Pentru ce oare?...» zicea colonelul Braia. Desigur pentru faptul de a fi fost arestat cele câteva zile în calitate de ofițer.

In drumul făcut la Bengliu, însoțit fiind de căpitanul Popescu, dela aceeași Legiune de Jandarmi cu mine, aflu despre executarea grupelor de camarazi aflători în Râmnicul Sărat, Ciuc, Vaslui, Brașov și a câte trei inși de fiecare județ, afară de câteva, măcel care a costat viața a peste patru sute de legionari, într'o singură noapte și într'o singură oră. Cum am spus deja: Noaptea Sfântului Bartolomeu Românesc!

La finea lui Octombrie mă desconcentrez. Revenind la Sibiu constat că în județul meu n'a fost executat nimeni. Șeful Legiunei de Jandarmi n'a voit să execute pe alții în locul nostru: Georgescu, Bidian și eu care fuseserăm pe lista neagră. Pentru corectitudinea lui, în 1940, ca prefect, l-am menținut în funcție.

BIRUINŢA DIN 3 SEPTEMBRIE 1940

Cu toamna acestui an și după comiterea atâtor crime începe să se destindă situația politică. Regele ucigaș era sătul de-atâta sânge nevinovat. Se încearcă o apropiere de Mișcarea decimată. Se vorbește chiar de intrarea în guvern a unor legionari. Numele lui H. Sima circula tot mai intens.

De la camarazii care au fost liberi aflu de activitatea lor din vremea când noi ne găseam în lagărele Ciuc și Vaslui. Mai constatam că toți urmează pe H. Sima, linie pe care mi-o însușesc și eu.

In primăvara lui 1940 suntem chemați la București. Vin camarazi din toate județele. Ne adunăm după prigoana cea mare și ne numărăm din ochi constatând lipsuri și rămânând profund mulțumiți și bucuroși când aflăm în viața pe unii pe cari îi știam morți.

Intrunirea se ține în localul Ministerului de Interne, ministru fiind Ghelmegeanu. Ca reprezentanți a venit și câte o grupă din cele două lagăre Ciuc și Vaslui. Se țin discursuri. Se fac promisiuni. Cei ce veniseră din cele două lagăre se întorceau în ele doar că să-și ia bagajele și să transmită, știrea destinderii sutelor de camarazi care au petrecut acolo noaptea înspăimântătoare dela 21-22-IX-39.

Se simțea lipsa unei comenzi. Niciunul din cei ce se erijau în mandatarii Mișcării nu se bucura de o recunoaștere deplină. Grija noastră momentană era eliberarea celor din lagăre și închisori.

Profitând de prezența noastră în capitală, domnul profesor Nae Ionescu își exprimase dorința de a avea la masă pe câțiva

dintre noi, dintre acei cu cari împărţise amarul din lagărul Ciuc. Ne-am prezentat în număr de şapte. Domnul profesor ne vorbeşte de situaţia politică internă şi externă: de poziţia actuală a Mişcării. Eram mulţumit de a-l fi văzut şi mai cu seamă ne bucura faptul de a-l fi găsit refăcut fiziceşte de pe urma boalei ce suferise în lagăr. Mare mi-a fost surpriza şi durerea când după o săptămână aflu că a murit de un atac de inima. Ne-a părăsit astfel domnul profesor Nae Ionescu în momentele cele mai critice ale Mişcării; în ceasurile când mai mult ne-ar fi putut îndruma cu fapta şi înţelepciunea sa.

La 20-V-40 plecam la a doua concentrare. De data aceasta la Pecica/Arad. Era perioada când grănicerii unguri provocau dese ciocniri la frontieră, atacând pichetele româneşti. Prin aceste provocări se urmărea menţinerea unei tensiuni constante la frontiera româno-ungară. Se încerca o justificare a propagandei şoviniste maghiare de a li se retroceda Ardealul.

În drum spre locul destinat aflu, dintr'un ziar, că H. Sima întrând în Ţară a fost prins la graniţa jugoslavă, arestat şi dus la Bucureşti, la Siguranţa Generală. Acest comunicat a fost liniştitor pentru mine, căci dacă aveau de gând să-l lichideze, îl executau pe loc, cum era scris în condicele pichetelor de graniţă. Odată aflat la Siguranţă această primejdie a dispărut.

Dealtfel acuma alta era ambianţa politică internă şi externă. Şi-apoi el venea din Germania care era stăpână pe centrul Europei şi regele nu ştia ce avea H. Sima de gând. Regele intrase la îndoială şi prin această îndoială el a fost înfrânt.

Dela frontiera unde mă găseam aflu tot din ziare de intrarea în guvern a lui H. Sima, Budişteanu, Noveanu şi Bidian; de formarea unui nou guvern şi-apoi retragerea din guvern a lui H. Sima fără ca ceilalţi trei să-i fi urmat tactica.

Pe la finea lui August vine la mine, la Pecica, Constantin Stoicănescu care printre altele îmi spune: «când vei auzi chemarea prin radio, să ocupi Chestura şi Legiunea de Jandarmi din Arad.»

Poziţia regelui se clătina. În Iunie s'a cedat Basarabia şi Bucovina de Nord. Pe urmă cele două judeţe dobrogene. Şi acuma se vorbeşte şi de cedarea Ardelului de Nord. Faţă de

aceste răpiri nu s'a schiţat nici cel mai neînsemnat ges. Era deci clar, Mişcarea Legionară nu putea nici participa, şi nici susţine o conducere de Stat care consimte să se înstrăineze din pământul strămoşesc.

Se ajunge astfel la 3-IX-40, lovitură la care din cauza că nu s'a dat semnalul cuvenit au luat parte numai Braşovul, Constanţa şi Bucureştiul. Şi-a fost destul. Indignarea Ţării în contra regelui a fost atât de mare că au fost suficiente acest trei centre, care prin protestul lor să determine abdicarea.

Regele încarcă două vagoane blindate cu tot ce avea la îndemână plus Lupeasca şi câteva slugi nemernice. Surprinşi de această fugă, consimţită de Antonescu legionarii încearcă să-l mai ajungă. În gara Timişoara, în pripă, se adună un grup de camarazi ca să-l întâmpine. Şeful de gară însă nu face oprirea ci îi lasă cale liberă de trecere. Astfel a scăpat peste graniţă, fugind ca un nedemn, un Rege pe care istoria-l va judeca în raport cu faptele sale.

La jumătatea lui Septembrie 1940 se formează guvernul Antonescu, decretându-se Statul Naţional Legionar, iar Horia Sima a fost numit «Comandantul Mişcării» de către Generalul Antonescu, numire pe care a cceptat-o fără nici un scrupul, numire pe care nici un legionar n'ar fi acceptat-o, acceptare care-l descalifică, ea domonstrând lipsa lui de înţelegere şi răire legionară, pentrucă şeful Gărzii de Fier nu poate fi numit nici dinlăuntrul şi nici din afara Mişcării, ci el este «recunoscut» şi «urmat» doar pentru vrednicia lui personală, iar numiri în funcţiuni pot face exclusiv şeful de unităţi legionare.

Şi astfel după mai bine de doi ani de prigoane, cu rândurile rărite începem să ne adunăm pe la sediile noastre, adunare în care aproape nu ne mai cunoşteam, pentrucă numărul celor noi, a celor veniţi în ultimele ceasuri, al celor veniţi după furtună, veniţi în momentele promiţătoare copleşeau în mod îngrijorător vechea gardă.

La prima şedinţă de garnizoană erau în front peste cinci sute de cămăşi verzi. «Când oare se vor fi confecţionat?» — mă întrebam. După primirea raportului mă uit peste multele rânduri de camarazi. Nu vedeam în faţă, în flancul drept, cum se practica

înainte —în front se așează după grad, vechime și merit— nici un legionar cunoscut. Modeşti şi cu mult bun simţ, pe aceştia îi vedeam pe unul în ultimul rând din spate, pe alţii pe la coadă, adică pe unde găsiră loc liber, cele din faţă fiind ocupate de intruşi, de dătătorii din coate, de profitorii suferinţelor trecute pe cari ei nu le cunoscuseră, iar pe cele viitoare le vor evita.

Poate nu e vina lor. Crescuseră într'o vreme maşteră în care nu se puteau forma fronturi; crescuseră ca iarba din pivniţă. Pentru ei era prima aşezare în front, front în care nu vor mai apărea când va începe o nouă prigoană, front în care vor rămâne în «primul şi unicul rând» tot vechii camarazi, tot Mitu Banea, tot Nicu Iancu, tot Aurel Cioran, etc.

Incă în uniformă de ofiţer concentrat mă reped până la Bucureşti. Îmi era dor de Sediu. Nu-l mai văzusem din toamna lui 1937, când depuseserăm legământul Moţa-Marin, şi se verificaseră listele de candidaturi pentru alegerile ce se apropiau.

La poartă făceau de gardă doi camarazi. Dând să întru, ca mai înainte, unul mă opreşte cu întrebarea: «cine sunteţi şi ce doriţi»? Sunt, sunt şi eu un legionar şi-am venit să văd casa noastră. Unul din ei mă conduce în sala cea mare. Horia Sima era în biroul Căpitanului. Am intrat să-l văd. Biroul era altfel Se intra numai anunţat; primirea se făcea individual.

Nu mai era ca înainte când cu toţii eram în jurul Căpitanului, oricât de mulţi am fi fost. Acum terminând convorbira fiecare pleca mai secretos decât venea. În casa noastră atmosfera acum era apăsătoare, rece, seacă, artificială. Mă uit la tablorile cunoscute, la masa Căpitanului; la scaunul pe care rar îl folosea. Şi totuşi parcă auzeam vocile camarazilor care azi nu mai cântau, care acum trei ani învăţau «Imnul Muncitorilor» de la Căpitan.

Am plecat mâhnit spre casă. Nu găseam nimic din ceeace a fost. Alţi oameni, alte sisteme. Sediul, altădată mereu plin până la refuz, era acum gol, era pustiu. Dispăruse voioşia de mai înainte. Nu mai era acea atmosferă caldă, de încredere şi de sinceritate: acea atmosferă deschisă, frăţească şi plină de dragoste camaraderească în care ne crescuse Căpitanul. Dar îmi ziceam: dacă Garda de Fier merge înainte ce importanţa are un alt sistem.

La ieşirea din sediu întâlnesc pe Ctin Stoicănescu. Era secretosul lui Horia Sima nr. unu. Îmi spune grăbit: «frate Iancule să te pregăteşti pentru a lua în primire funcţia de primar al Sibiului». «Asta nu! îi răspund. Pentru această funcţie se cere unul care vorbeşte limba germană.» «Atunci vei lua Prefectura de Sibiu»; şi ne-am despărţit.

Noul sistem, îmi ziceam. De nu mă întâlnea ce-ar fi făcut? Normal era să se convoace Statele Majore Judeţene şi-apoi o şedinţă centrală unde să se decidă asupra misiunior, ci nu a le decide într'o întâlnire a doi inşi, într'o poartă, la întâmplare.

Noii prefecţi suntem chemaţi la Bucureşti pentru depunerea juramântului în prezenţa generalului Antonescu, Conducătorul Statului şi a lui Horia Sima vicepreşinte de Consiliu.

După cum şi-a îndeplinit funcţiunea fiecare prefect, de corectitudinea impusă şi realizată în cele patru luni de administraţie locală legionară, o probează împrejurarea că după demitirea noastră forţată şi cu o şiretenie fanariotică, la 21-I-41, generalul Antonescu a ordonat inspectorilor administrativi să controleze activitatea tuturor prefecţilor legionari pentruca apoi să le însceneze procese spre a compromite Mişcarea.

A fost pentru noi lupul în haină de oaie. El care la defilarea dela Alba Iulia, 1-XII-40, îmbrăcase cămaşa verde, simbol a credinţei şi onoarei, acuma ordonă un control tendenţios. Nici unuia dintre cei şeasezeci şi cinci de prefecţi legionari nu i s'a putut găsi —deşi se căuta— vreo vină constatându-se odată mai mult cinstea şi corectitudinea a celui ce se găseşte într'o misiune legionară, fiecare fiind conştient că a administra nu înseamnă a domni, ci a servi.

Prefectura Sibiu mai fu încărcată şi prin numărul mare de refugiaţi din Ardealul de Nord. Din cele 12 judeţe cedate Ungariei prin arbitrajul dela Viena, cu intrarea în vigoare la 10-IX 40, sosise la Sibiu Curtea de Apel din Cluj, trei Facultăţi Clujene fiecare din ele cu personalul respectiv, studenţii şi foarte mulţi elevi de liceu, plus o imensă populaţie întrată în panică, din pricina atrocităţilor maghiare.

Toată această lume a trebuit să fie adăpostită în clădirile Statului sau ale oraşului şi în case particulare. Din partea Saşilor

însă n'am avut nici un sprijin și erau doar aproape 40% din populația orașului. Priveau cu indignare această aglomerare de români în localitatea unde ei proiectau să instaleze o Universitate germană a Sud-Estului european. Prin modul lor de comportare se considerau mai degrabă stăpâni decât o minoritate într'un oraș românesc. Primarul orașului dr. Albert Dör îmi spusese chiar: «Domnule Prefect Dtră intenționați să ne majorați prin adăpostirea acestor instituții refugiate în Sibiu.» Eu i-am răspuns: «daca Dta astfel judeci datoria mea de a intinde mâna fraților mei aruncați pe drumuri de către guvernul fraților Dtale de sânge, să-mi dai voie să nu mă formalizez de cele ce spui și să fac ceeace cred eu că-i drept în fața unei stări de forță majoră care reclamă omenie și ospitalitate și din partea Dtră ca primar». A plecat rușinat.

Raporturile tot mai încordate cu generalul Antonescu cresc și sunt comentate peste tot. Circulau fel de fel de zvonuri pe socoteala acestei colaborări impuse de împrejurări, ajungând să-i fixeze chiar termene de scadență. Antonescu nu scăpa nici un prilej fără să discrediteze Mișcarea în țară și în străinătate, pentrucă Mișcarea nu se lăsa încălecată nici de dumnealui și nici de vreo intervenție exterioară; ea nu voia să renunțe nici la independența ei, nici la independența națională; ea dorea ca Statul Român să dispună liber asupra destinelor lui. Din această luptă surdă va ieși biruitoare forța ci nu dreptatea românească.

Crăciunul lui 1940 și Anul Nou 1941 decurg în liniștea dinaintea furtunii. De revelion se adună la mine acasă Statul Major județean. După cină le citesc din jurnalul meu de la Ciuc și Vaslui. Incet încet atmosfera se încălzește luând caracterul unei adevărate ședințe închinată celor căzuți în ultimii doi ani de cea mai sălbatecă prigoană cunoscută în istoria unei Mișcări naționaliste.

Uitaserăm de lada cu șampanie, pe care mi-o trimisese directorul Camerei de Comerț, ladă pe care a doua zi i-am restituit-o cu rugămintea s'o vândă iar venitul să-l dăruiască unei familii sărace, și cine vrea să bea șampanie să și-o cumpere.

Din această atmosferă de pietate, în care făceam revelionul, m'au întrerupt câteva telefoane cu «urările» de Anul Nou, dela

prieteni sinceri, dar și de la dușmani însă pline de ipocrizie și perfidie; lucrau din răsputeri la plecarea noastră de la guvern. Erau oameii masoneriei descoperiți, numele lor făcut cunoscut public, iar instituția desființată. Acest lucru nu ni se putea ierta. Se adunaseră cu toții în jurul lui Antonescu pentruca la 21-I-41 să provoace el, din capul Statului, rebeliunea pe care ne-o atribuia nouă.

Din inițiativă legionară Duminecă 19-I-41 se organizează pe țară, conferințe ce aveau ca scop lămurirea opiniei publice pentru viitoarea politică externă a României alături de Axă.

DICTATURA GENERALULUI ANTONESCU
(AȘA ZISA «REBELIUNE» LEGIONARĂ)

In timp ce conducerea Mișcării se ocupa cu aceste conferințe generalul Antonescu destituie pe ministrul de Interne generalul Petrovicescu. In același timp convoacă la București pentru 20-I-41, pe toți prefecții, pe care, pe de altă parte, în aceeași noapte, îi destituie și îi înlocuește cu prefecți militari.

Fără a ști de aceste destituiri prefecții pleacă spre capitală. Luni dimineața trebuia să fim la Ministerul Coordonării. Eu plec spre București Duminecă seara. Pe la miezul nopții trec prin Ploești. La sediul de aici aflu de înlocuirea lui Petrovicescu, pentrucă nu cosimțise să patroneze lovitura și rebeliunea ce se pregătea. La Ministerul Coordonării găsesc abia patru, cinci prefecți. Care cum venea așa și pleca fiindcă tot aci afla că peste noapte a fost destituit. Conducerea Mișcării era absentă. Incă dela sediu chem Prefectura Sibiu la telefon de unde mi se spune că armata stă în curtea Prefecturei iar legionarii se află sus în biroul meu; că noul prefect generalul Cerbu se prezentase să preia Prefectura. La toate acestea dispun să se păstreze situația așa cum este, până la sosirea mea.

Lovitura a fost diabolică; masonic regizată; nedemnă de un general. Era normal deci să se opună rezistență de o astfel de comportare și față de aceste măsuri mârșave.

Reacțiunea a fost că prefecții legionari refuză să predea Prefecturile și instituțiile pe care le aveau în administrație. Locali-

tățile în care în primele clipe de buimăceală s'a procedat la predarea Chesturii sau a Prefecturii, ele au fost recucerite, cum a fost cazul la Ploești unde în această luptă este împușcat camaradul Victor Silaghi, ori apoi Chestura Alba Iulia unde cu ocazia recuceririi moare procurorul Hânza, de teamă, aruncându-se dela ferestrele etajului superior.

Nu mai zăbovesc în capitală unde nu se putea întâlni nici un om de răspundere, toți fiind ascunși și-mi iau drumul spre casă. La Ploești legionarii se pregăteau să recucerească Prefectura. În Brașov trecerea era controlată de legionari. Sosesc la Prefectura de Sibiu la orele 21. Pe treptele dela întrare erau postați, pe două rânduri, studenții legionari. Jos în curte era postat un ploton de soldați.

În scurt timp după sosirea mea domnul general Cerbu, noul prefect, se prezintă și cere predarea Prefecturii, arătându-mi ordinul dsale de numire. Îi răspund că nu-i pot împlini dorința nevoind să comit o ilegalitate, dat fiind că numirea unui prefect se face numai de Ministerul de Interne, ori dsa poseda un ordin dat de o unitate militară.

Nu prea încântat de poziția în care se găsea, bucuros acceptă să ramânem fiecare în pozițiile ce avem, până când chestia se va limpezi în capitală. La plecare îl rog să comunice dlui gral Leventi, șeful dsale, că aș dori să vorbesc cu dsa, și de se poate cât mai curând.

Intr'o jumătate de oră vorbeam cu domnul gral Leventi, comandantul Corpului VII Armată. Din primul moment ne-am înțeles ca doi frați. Îi repet ceeace spusesem deja dlui gral Cerbu, și dsa a fost de acord ca să păstrăm statu-quo până ce situația se va decide la București. La plecare îi spun dlui gral Leventi că-i departe de mine gândul de a permite un conflict cu armata și nici să recurgem la vreun oficiu al armatei germane, armată care după informațiile dsale intervenise în favoaren generalului Antonescu, în acest conflict intern românesc.

Îl rog pe dl general Leventi să ordone aceeași conduită pe toată raza Corpului VII Armată pentruca să evităm vărsări de sânge între frați căci în caz că vor fi atacați, legionarii se vor apăra. Dsa îmi promite asigurându-mă că va ține în frâu orice

ordin de atac contra noastră, ce-i va veni dela București, ordine cari nu încetau să i se trimită, —Grație acestei înțelegeri pe care am găsit-o la dl gral Leventi s'au evitat ciocnirile între armată și legionari pe întreg teritoriul Corpului VII Armată.

În noaptea de 22-23-I-41 postul de radio Bod anunță că generalul Dragalina comandantul Corpului V Armata Brașov, a plecat spre București, cu unitățile sale, contra generalului Antonescu. Dând crezare acestui comunicat chem pe dl gral Leventi la telefon și-l rog să mă primească. Se scoală din pat și mă primește. Ii fac cunoscut știrea de mai sus. Dsa îmi răspunde că dacă mâine dimineața știrea se confirmă, dsa la fel, va pleca spre București cu întreg Corpul VII Armata. Răspunsul acesta a fost hotărât dar prudent.

Și avea dreptate pentrucă revenind la Prefectură chem la telefon pe prefectul de Brașov, camaradul Traian Trifan și-i cer lămuriri la care acesta îmi răspunde că Dragalina stă frumușel acasă, neamestecându-se în conflict.

Între timp noul ministru de Interne numește un alt prefect, acum legal, care la fel vine să-i predau Prefectura. Eu îl îndrum la dl gral Leventi care-i va spune ce are de făcut. N'a mai revenit decât după ce la 23-I-41 ni se comunică ordinul dat de H. Sima, de predarea Prefecturilor. Acest ordin mi-a fost comunicat de generalul Hube, șeful Misiunei Militare germane, cu sediul în Sibiu, în biroul căruia citesc acest ordin.

Înainte de despărțire generalul Hube mă întrebă dacă nu vreau să rămân și pe mai departe prefect. Foarte politicos i-am răspuns că un ostaș al Gărzii de Fier primește și execută ordine numai dela Mișcare. «Vă înțeleg și mulțumesc de răspuns» îmi zise neamțul. M'a mai asigurat că nu vom avea nici o neplăcere din partea guvernului. I-am mulțumit pentru această grije, necerută, pe care am considerat-o tot atât de sinceră cât le-a fost comportarea și amestecul lor în acest conflict, amestec pe care Antonescu l-a cerut și folosit iar noi refuzându-l am trebuit să ne retragem pentruca să evităm un războiu civil din care țara ar fi ieșit ocupată de trupe străine.

In Martie 1941 se judecă procesul în care sunt acuzați: șeful Regionalei Sibiu Nistor Chiorean, fostul meu suprefect dr.

Ivan, și alți camarazi, pentru cele petrecute în județ și oraș unde n'a fost altceva decât concentrări de legionari în instituțiile publice pentru a le asigura normala funcționare. Fiecare județ își avea procesul lui, din ordin; condamnările tot din ordinul lui Antonescu se făceau. Așadar se continua regimul lui Carol al II lea.

În acest proces eu fusesem audiat ca martor. Chiorean n'a așteptat judecarea procesului ci a plecat în străinătate. Toți ceilalți au fost condamnați până la 7 ani închisoare.

După judecare, dosarul a fost dat —la cererea procurorului militar— Parchetului spre a se constata dacă nu-i cazul să fie pus sub acuzare și fostul prefect. În Iunie sunt chemat și audiat ca acuzat. După audiere dau procurorului să înțeleagă că nu e cazul să uzeze de dreptul lui de a mă aresta. Și nu m'a arestat.

EXILUL LEGIONAR

Urmărit, în așteptarea plecării mele din țară a cărei pregătire o pusesem deja la cale și cu toate aceste preocupări de ordin personal prin care treceam nu se putea să nu sesizez ziua de 21 Iunie 1941 zi în care s'a decretat intrarea României în războiul-sfânt contra dușmanei noastre de totdeauna, Rusia, pentru a ne recuceri provinciile Basarabia și Bucovina de Nord, cedate cu un an în urmă de către un rege de tristă amintire. Văd și acuma cum bătrâni și tineri, fete și femei până și copilandri mai mărșori, au căzut în genunchi pe străzi, emoționați de acestă hotărâre istorică. Iar ostașii români, în tot cursul războiului —până la trădarea de la 23-VIII-1944 comisă de așa zisele partide politice și regele Mihai— au făcut onoare numelui de Român și calității lor de luptători. Sfântă cinstire celor ce și-au lăsat viața în acest razboiu.

Ivindu-se ocazia, la 21-VIII-41, plec în Germania însoțit de studentul Tiberiu Popovici fosul meu șef de cabinet la Prefectură. Urcăm amândoi în mașina lui Babeș, care ne aștepta la poartă și-o luăm spre Miercurea unde se afla camionul militar german ce mergea spre Viena și care urma să ne ducă și pe noi. Noaptea de 21-22-VIII o dormim încă în țară. Nu credeam atunci că aceasta va fi, poate, ultima mea noapte petrecută pe pământul românesc.

Ziua următoare Duminecă, pe când clopotele satului chemau lumea la liturghie, noi ne îmbarcam în camionul poștă, ceeace însemna că nimeni nu putea ochi înăuntru. Noi eram «două pachete» în plus. Ofițerul care ne luase în primire făcea drumul

în mașina lui particulară în care nu ne putea lua, noi neavând nici un document.

După o jumătate de oră camionul se oprește. Avea o pană. Se repară repede și ne continuăm drumul, pentruca după câțiva kilometri să se oprească din nou, acuma, definitiv. Ghinion. Dacă mergea bine a doua zi trebuia să fim în Viena. Ofițerul decide îmbarcarea camionului pe un vagon continuându-ne astfel drumul cu trenul. Îmbarcarea se face în gara Teiuș, și la ora trei după masă trenul respectiv ia drumul cu direcția Arad. Spre asfințitul soarelui ne apropiem de graniță.

Ieșeam pentru prima dată din țară. Am trăit un profund sentiment de întristare văzând cum acest tren de marfă ne scoate de pe pământul patriei, pe care nu știam dacă îl vom mai revedea.

Pe înserate intrăm în prima gară ungară. Sergentul german este legitimat. Controlul unguresc voia să se uite și în vagon. Ostașul german e crezut pe cuvânt că n'are persoane în vagon. Numai astfel e lăsat trenul nostru să-și continue drumul.

Dacă ne-am fi putut urma mersul normal n'ar fi fost prea mare zăbavă. În trecerea lui prin Ungaria însă, trenul nostru era reținut în fiecare gară ore întregi iar în Budapesta am fost reținuți nu mai puțin de trei zile. Am ajuns la Viena abia după o săptămână.

Cum în timpul mersului ori statului nu puteam părăsi vagonul-camion, ca să putem suporta consecințele acestei restricții, cu ziua de 23-VIII am încetat de a mai mânca sau bea.

La sosirea în Viena ofițerul ne aștepta și intrăm cu camionul în strada în care locuia o familie bucovineană pentru care aveam o recomandație. Ne primește o doamnă. Gazdele nu erau încă acasă. Arătăm doamnei respective că am dori să ne curățim, căci părea că veneam de la o mașină de treierat. Intre timp sosesc și gazdele.

În vreme ce luăm amiaza, prima amiază gătită cu bucate primite pe cartele, explic, cum am putut, gazdelor, că am dori să plecăm mai departe cât mai curând, că nu avem bani destui și că-i rog să ne vină în ajutor. Domnul casei ne însoțește la gară, ne scoate bilete de tren pentru Berlin și ne mai dă și ceva bani de drum.

A doua zi la amiază luăm masa în Berlin, la fratele Petru Ponta și dna lui Alice. Prima grije a fost să-l rog pe Ponta să expedieze la Viena banii ce ni s'au dat acolo.

Toți legionarii aflați pe teritoriul german trebuiau să se concentreze la Rostock motiv pentru care a doua zi plecam spre acest oraș, unde găsim mai tot grupul de legionari refugiați în Germania. O parte locuiau în Schweizerhaus, un restaurant gol acuma, la marginea orașului, iar o altă parte în baraci, în apropierea fabricei de avioane Heinkel.

H. Sima, V. Iasinschi, Papanace, Gârneață, Viorel Trifa și alți doisprezece erau sub pază în localitatea Berkenbrück de unde apoi au fost duși la Dachau.

Din grupul dela Rostock o seamă dintre titrații noștri au cerut să lucreze în hală, la lucru manual. Frumoasă dar inutilă și neînțeleasă jertfă, plus o cheltuială de energie care n'a profitat nimănui ci doar a dăunat sănătății fizice a celor ce nu aveau antrenamentul muncii manuale.

Orice legionar găsit pe teritoriul german era adus de Gestapo la Rostock dacă bineînțeles conducerea noastră-l recunoștea și accepta ca legionar. Nu se putea părăsi orașul decât cu aprobarea poliției.

Eu lucram în Contenciosul fabricei. Tot aci lucra și profesorul Ion Ionică. Aveam în sarcina mea ținerea la curent a unei cartoteci referitoare la daunele suferite de mărfurile trimise fabricei.

În Aprilie 1942 începe bombardarea orașului. Câteva zile înainte veniseră avioane anglo-americane în recunoaștere. Se credea că fabrica nu poate fi dibuită fiindcă era bine camuflată și așezată între ape. Intr'o noapte însă, sirenele încep să urle, bombele cad și apărarea antiaeriană care era perfect organizată intră în funcțiune. Era primul bombardament pe care-l trăiam. A fost cel dintâi oraș german atacat și distrus. Țâșneau grenadele antiaeriene ca apa dintr'o fântână arteziană formând o apărare ca o umbrelă în jurul fabricei. Avionul intrat în infernul acestui clopot era destinat pieirii. Totuși o șarjă de bombă Napalm

(incendiare) cade în hala 64, cea mai mare din Europa, din care ieşeau zilnic 10 avioane. Imediat hala a luat foc şi cu siguranţă incendiul s'ar fi transformat într'un dezastru dacă n'ar fi fost salvată de echipa de Brandwache a Bănăţenilor noştri. În general când sirenele dădeau alarmă, toată suflarea intra în cel mai apropiat adapost (Bunker). Echipa Bănăţenilor în al cărei sector cădea hala 64, sfidând moartea cu o rară impetuozitate, nici nu s'a gândit să se adăpostească, astfel că a intervenit la timp, şi prin o încordare uriaşe a putut să localizeze şi să şi stingă incendiul.

Îmi implinesc o datorie morală remarcând aici eroismul prin care în această noapte apocaliptică s'au distins camarazii timişoreni. Profesorul Heinkel a propus la decorare pe camaradul Comănescu Vasile, şeful echipei, dar situaţia noastră de internaţi în lagăr de muncă n'a permis recunoaşterea oficială a acestui merit şi spirit de sacrificau care a uluit pe nemţi. După această întâmplare, cât timp am mai rămas între ei, ne-am bucurat de un respect deosebit.

Incă nu ne dădeam seama de efectele unui bombardament aerian cu sute de avioane. Când însă am văzut dezastrul printre barăcile noastre şi când trecând prin oraş am văzut centrul lui transformat într'un câmp înspăimântător plin numai de dărâmături şi ruini fumegânde, mi-am dat seama de aspectul barbar al unui războiu criminal contra populaţiei civile. Patru nopţi a continuat bombardarea. Producţia fabricei însă nu s'a întrerupt. Cu toate că oraşul a fost total distrus, populaţia nu-şi pierdea capul, nici cumpătul şi nici curajul. Legăturile de apă, electricitate etc., se refăceau în câteva ceasuri, iar aprovizionarea cu alimente era pusă la punct ca prin farmec.

In Septembrie îmi iau concediu de boală. Mi se slăbise prea tare vederea. Oculistul mi-a prescris odihnă. Mă duc într'o staţiune balneară pe coasta Mării Nordice la Kühlungsborn, unde după câteva săptămâni m'am mai refăcut ceva.

La reintoarcere găsesc o mare frământare în grupul nostru. Se descoperise anume că Şerbu Ioan, albaiulean, fusese în ţară de mai multe ori. Era un agent al Siguranţei. Se urmărea un atentat în contra grupului de la Rostock. Pătraşcu însărcinează

cu instruirea cazului pe Emil Popa şi Romi Opriş. Din instrucţia făcută se constată vina lui Şerbu şi a altor cinci care se strecuraseră printre noi. Dosarul instrucţiei a fost predat comisarului Wirms de la poliţia oraşului, dimpreună cu vinovaţii.

După aceasta întâmplare Wirms vine la noi şi citeşte de pe o listă numele a 40 dintre noi, în cap cu Pătraşcu. Ne cere să ne facem bagajele şi să ne strângem în sala de mese. De aci suntem duşi în oraş, într'o sală de cinematograf. După ridicarea noastră încearcă să-l determine pe Mile Lefter să preia comanda celor rămaşi pe loc. Acesta refuză propunerea. În urma acestui refuz, pe la orele două din noapte, ne trezim că intră în sala unde ne găseam, un grup mai mare ca al nostru însoţit de Lefter. Nu cunoşteam cauza acestor măsuri. Bănuiam însă că ar putea să fie în legătură cu ancheta ce se făcuse contra agentului Şerbu şi ceilalţi. Mai târziu vom vedea motivul.

Incă pe întunerec, suntem transportaţi la gară şi îmbarcaţi într'un tren. Cu această ocazie poliţia a dovedit brutalitate, caracteristică tuturor poliţiilor. Pe unul dintre noi l-a lovit cu piciorul în spate. Tratamentul nostru s'a înrăutăţit peste măsură.

LA BUCHENWALD

In după amiaza următoare sosind în gara Weimar, din tren urcăm în camioane cari se îndreaptă cu noi spre Buchenwald pe a cărei poartă sta scris: «Jedem das Seine» (fiecăruia ce i se cuvine). Obicinuiţi cu arestări, lagăre, lovituri, transportări dintru'un loc într'altul contând numai ca un număr, nu ne speriam nici de acest lagăr care pentru Germani era infernul.

Ceeace mă indigna era comportamentul acelor care ne-au ajutat să ne refugiem în ţara lor, la care ne-am dus ca la prieteni. Nu mă aşteptam ca acela la care te refugiezi să te bage în lagăr de concentrare.

După formalităţile de rigoare puşi cu faţa la perete şi cu mitralierele în spate etc. suntem duşi în baraca ce ne fu destinată. Paturi cu două etaje. Cel dela ultimul etaj respira direct prin crepăturile acoperişului. Abia instalaţi, ne pregătim de sărbătoarea Naşterii Domnului, 1942. Era 24 Decembrie.

Lagărul Buchenwald era așezat pe panta unei văi. în pădurea Weimar. Iși avea gara proprie și o populație de vreo 70.000 deținuți. În dosul gării și sub pământ fu construită o fabrică de muniții în care lucrau deținuții lagărului. Pe o rază de câțiva kilometri în jurul lagărului străjuiau paznici speciali, încât nimeni nu putea intra sau ieși necontrolat. În afara lagărului dar înauntrul cercului de siguranță exterioară, pe cărările pădurei, erau construite vilișoare în care erau închiși diverși oameni politici.

Deținuții erau adăpostiți atât în bărăci cât și în blocuri de zid. După câteva săptămâni suntem mutați și noi într'un astfel de bloc. Aci era mai comod, clădirea fiind spațioasă. Aveam și o curte mică pe care o bătătoream în orele de preumblare. Dela biblioteca lagărului ni se aduceau cărți la alegere. Ne apucăm astfel de citit și studiat fiecare în domeniul ce-l interesa.

Eu încă nu știam germana. M'am decis s'o învăț. Cer dela bibliotecă cartea «Das Vergessene Dorf», celebrul roman cu viața unui deținut într'un Buchenwald Siberian, al lui Krüger, care avea aproape o mie de pagini. Văzându-mă cu ea în mână mă întrebam oare când o voiu termina și cât voi fi priceput din ea până la sfârșit. Intr'o bună dimineață mă așez la masă cu cartea, un caiet, un dicționar și creion. Mă opream la fiecare cuvânt să văd ce înseamnă și mi-l notez, cuvinte pe care dimineața le învățam. Necazul era când dădeam peste verbele neregulate... fuhr... sah... nahm etc. Camaradul Ion Ionică, profesor de germană, mă lămurește și-atunci mi-am scris, într'un caiet toate cele 180 verbe neregulate pe cari apoi în curs de o săptămână le flueram. De-acum cititul era mai ușor. Cu timpul scădeau cuvintele necunoscute. Ințelesul textului îmi părea mai clar. Intrasem în săptămâna Paștilor când am terminat cartea. Apoi altă și altă carte. In toamnă traduceam legea administrativă germană din 1937, în care mă regăseam, apoi toate celelalte legi în legătură cu aceasta. Așa am învățat eu germana pe care la ieșirea din lagar am putut s'o practic destul de acceptabil.

Taina deținerii noastre în lagăr ni se descopere. Abia cuibăriți în blocul de piatră că încep să fie aduși și camarazii aflători în Berlin, chiar dacă aveau pașaport. Dela ei aflăm că H. Sima a

fugit în Italia și că acestui fapt se datorește internarea noastră. De-acum eram împăcați. Gestul acesta răspundea șicanelor și încătușerii în care eram ținuți în calitate de refugiați politici. El dovedea măsura independenții noastre, ca Mișcare. El arăta că Garda de Fier refuză orice amestec, al oricui, în afacerile ei interne și externe.

Că din ordinul guvernului italian a trebuit să revină de unde a plecat faptul îl califică pe acesta. Atitudinea lui H. Sima a fost singurul discurs pe care, la acea ora, îl putea pronunța lumii, discurs al cărui ecou va dura până în anul 1945, la Nürenberg, unde tribunalul internațional constată că Mișcarea Legionară nu avusese nimic comun cu cei aflați —pe nedrept— pe banca acuzării. Acest Tribunal —ilegal din toate punctele de vedere— Tribunal dictat de învingători, în problema noastră a trebuit să constate adevărul, și să fim lăsați în pace.

Evenimentele, timpul și atitudinile Gărzii de Fier au demonstrat și vor continua a demostra cât este de mare greșeala acelora care, conștient sau inconștient, confundă Mișcarea Legionara cu Fascismul sau Național Socialismul. Cine face această confuzie uită sau nu știe că primul se ocupă de haină (imperiu) iar al doilea de corpul omenesc (rasa) pe când Garda de Fier se ocupă de suflet; de transformarea lăuntrică a Românului pentru a ajunge la «Omul Nou» cum a schițat însuși Căpitanul deosebirea dintre cele trei Mișcări europene răspunzând la întrebarea unuia dintre noi pe când îl înconjuram, la o masă, în vara lui 1936.

Generalul Müller, un trimis al Guvernului German, a venit la noi în lagăr să ne spună că arestarea noastră este făcută numai «în interesul nostru» și deci s'o considerăm ca pe un «Schutzhaft».

Personal l'am ascultat cu dispreț și privit cu desgust, fiindcă nici când nu le-am cerut să ne apere de ceva și nici nu aveam teamă de cineva, fiind cu conștiința limpede, în raport cu oricine și orice.

În fața blocului nostru se afla o altă clădire. În aceasta au fost adăpostiți complotiștii adică: Șerbu Ioan, cu cei cinci agenți

ai lui, cărora le ziceam «grupul mexicanilor», nume dat tuturor celor ce ieşeau de sub comandă, adică plecau dintre noi. Cu vremea li s'au mai adăugat câţiva dintre noi, anume acei nemulţumiţi şi care scontau un tratament mai favorabil dat fiind că temnicerii nu vedeau cu ochi răi creşterea acestui grup de «mexicani», fiindcă orice duşman vrea risipirea adversarului său. Tendinţa lor deci era fărămiţarea unităţii noastre pentruca apoi, pe grupuleţe, să dispună după placul lor. Incă dela Berkenbrück s'a încercat înlocuirea lui H. Sima. Când Nemţii au mers prea departe, o parte din cei de acolo au protestat energic respingând amestecul lor în treburile noastre.

Acuma se continua cu această manevră. Se încurajează grupuleţul «mexican». Pe de altă parte ridică dintre noi pe Nicolae Pătraşcu, fiindcă el era mai credincios unităţii noastre decât toţi credincioşii iar grupul nostru de peste 300 era strâns unit în jurul lui.

Mai în primăvară ni se spune că se construisc două barăci de lucru şi două de locuit, în afara lagărului Buchenwald, dar foarte aproape de acesta. Măsura nu ne displăcea pentrucă părăseam acest lagăr în care noi nu aveam ce căuta, iar pe de altă parte având de lucru timpul trecea mai repede şi câştigam ceva ca să ne putem acoperi cheltuelile mărunte fiindcă de la ei nu ceream bani şi chiar dacă ne-ar fi dat i-am fi respins. Din contră, la Rostock 50% din câştigul nostru l-am dăruit lor pentru WHW (ajutor de iarnă pentru săraci).

Astfel în primăvară ne mutăm în aşa zisul «Fichtenhain», construit pe un bot de deal-pădure, pe un spaţiu de 100/100 paşi, înconjurat cu sârmă ghimpată electrificată, îngrădire păzită în colţurile ei de SS cu turnuri de observaţie, câini dresaţi, posturi de mitraliere etc.

După terminarea barăcilor de lucru şi sosirea materialului se fac liste de cei ce vor lucra înainte de masă şi de cei pentru după masă. Lucrul dura cinci ore. Nu era lucru greu dar extrem de migălos. Reparam binoclurile adunate de pe front. Angrenaţi în această ocupaţie ne trece restul anului.

Cu primăvara lui 1943 ştiricim că situaţia fronturilor merge tot mai rău. Singura posibilitate de informare erau megafoanele

puse să ne transmită ştirile de pe front. Din conţinutul acestor transmiteri ne dam seama de situaţia critică de pe frontul rusesc, front care era şi al ţării noastre. Şi asta ne interesa. Ne interesa mai mult decât însăşi viaţa noastră proprie.

Atât la Rostock cât şi în Bunchenwald şi Fichtenhain am cerut să fim trimişi pe frontul rusesc, pe frontul împotriva comunismului, şi numai pe acest front, fiindcă în comunism vedeam noi primejdia atât pentru patria noastră cât şi pentru întreaga aşezare creştină a lumii. Nu ni s'a admis.

În vara lui 1944, guvernul german începe să vorbească, la radio, de primejdia comunistă datorită faptului că frontul se apropia de propriile-i frontiere. Era prea târziu. Apelurile ce se adresau popoarelor interesate, ca să contribuie la oprirea înaintării armatelor roşii, nu mai aveau răsunet, fiindcă timp de patru ani mereu au fost înşelate.

Odată mutaţi în Fichtenhain, noi din proprie iniţiativă ne-am amestecat la lucru cu «Mexicanii». Doream anume să dispară existenţa a două grupe. Aceasta măcar de ochii exteriori. Inlăuntru ei îşi duceau viaţa lor proprie. Ei erau vreo 15 inşi iar într'un dormitor chiar cu paturi simple, întrau la 40 persoane. Chiar şi eu m'am băgat în acest dormitor fiindcă mereu stăruiam să facem ceva ca să dispară această diviziune între noi. Mutarea noastră în acest lagăr şi necesitatea distribuirii locurilor ne-a dat această posibilitate, care după cum se va vedea nu va dura prea mult.

În preajma zilei de trei Iulie, ziua naşterii lui H. Sima, Mile Lefter face o vizită colonelului lagărului. Nu era prima lui vizită. El era acceptat ca şef al grupului nostru după plecarea lui Pătraşcu. De data aceasta însă a revenit de la vizită odată cu colonelul, care intrând în lagăr ordonă adunarea noastră şi ne vorbeşte cam astfel: «în lagăr nu se mai pot cânta, cântecele dumneavoastră: este oprit a se mai afişa chipul lui H. Sima în dormitoare; cât timp staţi în acest lagăr nu aveţi voie să faceţi politică.»

Se stârnise adică un curent de colaborare cu guvernul Antonescu, fapt ce convenea temnicerilor. Asta însemna repudierea lui H. Sima. Acest curent era întreţinut şi alimentat de «Mexica-

ni» și alți câțiva. Noi ca grup respingeam această politică. Mile Lefter, și el era pentru acest curent. Și nu-i convenea ca în lagăr să se sărbătorească ziua lui H. Sima. Nouă, nu avea curajul să ne-o spună. S'a plâns deci colonelului.

După ce-și terminase lecția, dinainte învățată, colonelul pleacă îmbufnat. Noi ne-am dat seama de manevra lui Mile Lefter. În fiecare fierbea indignarea, și-atunci eu m'am dus în dormitor, mi-am luat salteaua și-am trecut în dormitorul lui Hanu Vasile.

Pe când îmi adunam lucrurile din dulapul pe care-l împărțeam cu fratele Secu acesta mă întreabă: ... «ce faceți Bădie?... Eu îi răspund că nu înțeleg să mai dorm sub același acoperiș cu Lefter. Auzind această sentință, într'o jumătate de oră, în dormitorul lui Mile Lefter rămăseseră doar «Mexicanii» și el. Toți fugiseră de el ca de ciumă. A fost cea mai usturătoare palmă. Și cu toate că nu era prima pentru astfel de comportări, de data aceasta n'a mai putut-o suporta. A cerut și i s'a aprobat să fie scos din lagărul nostru.

Gestul de a fi plecat din dormitorul lui Lefter a avut ca rezultat descărcarea indignării tuturor celor din grupul mare. Fără vorbă, fără să-i fi spus ceva fără măcar să-i fi aruncat o privire, prin această descărcare pasivă lumea s'a liniștit și nimeni nu ne putea acuza de ceva.

În ziua următoare Lefter nu mai era șeful nostru. Colonelul informat de cele petrecute n'a intervenit. S'a mulțumit să constate că omul ce fusese la el cu jalba'n proțap nu mai avea nicio valoare nici pentru el și nici pentru noi.

Între noi erau trei comandanți legionari. Unul dintre ei trebuia să ia comanda grupului: Puiu Traian, Nicu Șeitan și drul Iosif Dumitru. Ca mai vechiu în grad comanda s'ar fi cuvenit lui Puiu Traian. Acesta însă propune și drul Iosif Dumitru preia comanda. Atitudinea lui Puiu l'a onorat dovedind că în orice împrejurare un legionar trebuie să urmărească exclusiv interesele grupului din care face parte.

În cazul nostru drul Dumitru era cel mai potrivit. Și el și-a îndeplinit cu demnitate și mult peste așteptările noastre funcția ce-i revenise. Era un camarad în care întâlneai toate virtuțile. Un camarad care onora cu prezența lui.

Colonelul lagărului n'a voit să-l recunoască și nici să stea de vorbă cu el, vreme. După ce însă a luat contact cu el s'a con-

vins că are în față un om care se respectă și știe să se facă respectat.

Cât timp a mai stat Mile Lefter între noi ajunsese atât de izolat că provoca mila. Ajunsese din nou în situația în care decăzuse la Vaslui, atunci împreună cu Ilie Gârneață. Acum ca și atunci grupul nostru l-a eliminat.

Ziua de 3 Iulie a decurs în totală liniște. Fiecare ne-am îmbrăcat în hainele cele mai bune. În tot cursul zilei domnea o atmosferă de sărbătoare, în lagăr. Seara, în sala de mese a barăcii Hanu, s'a ținut o ședință cu care s'a încheiat aniversarea.

Ozi sau două după această sărbătorire «Mexicanul» Pepici, într'un grup de alți «mexicani» și-a permis să facă unele aprecieri incorecte la adresa lui H. Sima. Camarazii Secu și Constantinescu fiind în apropiere, îi sancționează pe loc. Acest incident a avut ca urmare pedeapsa cu «Bunker» a celor doi camarazi, pe 21 de zile.

Cum drul Iosif Dumitru a vorbit colonelului lagărului arătându-i cum calomnierea lui H. Sima a fost făcută cu rea credință și că prin aceasta se căuta doar pricină de gâlceavă a fost și el închis, de unde deducția că temnicerilor nu le convenea unirea și unitatea noastră de fier. Și el a fost închis pe 21 de zile, în «Bunker», ceeace însemna toată ziua la întunerec numai cu apă și pâine și fără a putea ieși. La revenirea între noi, la toți trei, li se putea citi prin urechi.

În vară se construise «baraca familiilor» despărțită de ale noastre printr'un gard de sârmă simplă dar înlautrul sârmei noastre ghimpate-electrificată încât facea corp cu lagărul nostru. În această baracă se unesc familiile Clain și Ușeriu. Soțiile acestora sosind în Germania fuseseră internate într'un lagăr de femei, de unde după multe stăruințe au fost aduse la Fichtenhain.

Dupăce doamna Ponta ieșise din închisoare unde i s'a făcut cercetări în legătură cu fuga lui H. Sima în Italia, a fost apoi adusă tot în această baracă dându-se voie soților respectivi să se mute alături de soțiile lor.

În lagăr se căsătoresc camarazii Emil Popa și fratele Chira, pictorul nostru de icoane dela Vaslui, și trec și ei în baraca familiilor.

Ne apropiem încet de vara lui 1944. În timpul liber stăteam la soare printre barăci. De la un timp constatăm că zilnic, la foarte mare înălţime, zboară deasupra noastră, descriind largi cercuri de fum, nişte avioane. La început credeam că sunt maşini germane în exerciţiu, apoi ni se spune că sunt englezeşti. Cum nimeni nu le deranja, aci neexistând apărare antiaeriană, îşi puteau lua în deplină libertate fotografiile lor ca să le compare cu planurile lagărului Buchenwald, pe care sigur îl aveau, şi să fixeze cu preciziune poziţia lagărului nostru Fichtenhain, ca nu cumva la bombardare să arunce vre-o bombă pe lagărul mare Buchenwald.

La 23 August 1944, pe la orele 11, în vreme ce sirenele sunau alarma, plutonierul Masorsky intră la noi cu vorbele «Vorsicht Kinder, heute wird scharf sein». După câteva minute cerul se întuneca, noi ne adăpostim fiecare unde-l mâna instinctul: unul la rădăcina unui pom, câţiva în camera subterană cu cazanele de încălzire, unii pe sub paturile dormitoarelor.

Bombele cad valuri, valuri. Vreme de o jumătate de oră numai explozii, fum şi praf. Soarele nu se vedea. Era infernul pe pământ. Eu mă aşezasem la rădăcina unui stejar, în faţa barăcii Hanu. Instinctiv mi se părea că nu stau bine aici. Cu inginerul Ionescu fugim la un alt stejar. N'am părăsit bine locul avut şi şi căzu o bombă acolo, culcând stejarul peste baraca din faţa lui. Abia aşezat sub al doilea stejar, îl aud pe camaradul Ionescu ţipând «vai piciorul meu». O schijă îi retezase piciorul. Vântul încerca să limpezească atmosfera prin care abia se putea zări.

Fiecare ieşea din locul unde se adăpostise întrebând după cel mai apropiat lui. Aveam patru morţi: Voinea, Călin, Gh. Papanace, Zaharia zis Duhul şi 16 răniţi. Barăcile nu mai erau de locuit.

Dincolo de sârmele noastre n'a rămas piatră pe piatră. Dispăruseră toate clădirile şi barăcile dintre noi şi gară. În baraca vecină nouă dispăruse unii membri din familia regală Italiană. Pe terenul lagărului nostru o bombă căzuse între barăcile de locuit, alte cinci de jur împrejurul gardului de sârmă ghimpată, alta chiar în poartă, ca şi când ar fi vrut să ne-o deschidă, distrugând corpul de gardă SS. Şi ne-a şi deschis poarta lagărului căci nu mai revenirăm în barăcile distruse.

Din spusele aceluiaş plutonier Masorsky, în preajma bombardamentului englezii ar fi dat comunicat avizând familiile care aveau pe cineva închis în Fichtenhain ca să-şi ia speranţa de a-l mai vedea, fiindcă lagărul a fost bombardat şi noi toţi, desigur, ucişi.

Odată cu trecerea României, la 23 August 1944, de partea Ruşilor, contra cărora până la această dată s'a luptat eroic şi pe linia destinului românesc, s'a urmărit masacrarea grupului nostru din Fichtenhain, pentruca după desonoranta trădare noi să nu mai putem interveni în destinele româneşti.

Arhanghelul Mihail, patronul nostru ceresc, a făcut însă minunea de a ne menţine în viaţă, căci numai unei minuni se poate atribui faptul că pe o suprafaţă de 100/100 paşi să cadă cinci bombe, torpile aeriene, plus rafalele de mitraliere, şi să avem numai patru morţi.

Acest atac aerian a fost un «Musterarbeit», o operă model, ne spuse colonelul lagărului, care îndată după bombardament veni să vadă care ne-a fost soarta. A rămas surprins când a văzut că aproape toţi suntem teferi.

Nici o bombă, nici măcar din greşeală, n'a căzut pe lagărul Buchenwald; pe lagărul cu cei peste şaptezeci de mii de deţinuţi.

Următoarele trei zile şi trei nopţi le-am petrecut în afara lagărului Fichtenhain, în pădure, dormind pe pământ. Fortăreţele aeriene anglo-americane reveneau, sirenele sunau alarma iar noi ne răspândeam care pe unde apucam. Paza, precum şi comportamentul de până acuma al temnicerilor noştri se schimbaseră complect. Noi, care încă nu aflasem de trădarea lui Mihai I, ne întrebam, ce-o fi afară că nemţii au devenit peste noapte aşa de mieroşi?!

Desigur că în incursiunile lor zilnice, cei ce ne doreau morţi, vor fi văzut din avioane că nu şi-au putut împlini opera lor criminală. În răspândirea noastră prin pădure am avut ocazia să vedem vilele, construite pentru oamenii politici internaţi în ele.

A patra zi am fost duşi la gara Buchenwald, gară din care n'au mai rămas la locul lor, nici şinele. Călcam pe pământul încă umed de sângele miilor de deţinuţi pe cari bombardamentul îi surprinsese la lucru în fabrica de armament ori în jurul gării. De sus îi nimicea focul aruncat de avioane, de jos erau măturaţi de mitralierele paznicilor SS când nenorociţii încercau să se

mişte din locul unde se aflau. Cine a întrebat pe bombardanţi, pentru ce au săvârşit acest măcel căruia i-au căzut victimă mii şi mii de vieţi nevinovate care în ei îşi puseseră speranţa de-a ieşi din dosul porţii cu firma: «Jedem das Seine».

Cu această întrebare în gând m'am urcat în trenul care avea să nu mai oprească decât în Viena unde am coborât a doua zi la orele 12. La pornirea trenului comandantul gărzii care ne păzise aproape doi ani de zile, plutonierul Masorsky cel ce învăţase pe de rost cântecele legionare, îşi ştergea lacrimile făcându-ne semne cu batista.

GUVERNUL NAŢIONAL ROMÂN DELA VIENA

In ceasul al treisprezecela am fost lăsaţi să participăm la lupta contra Comunismului. N'am fost înţeleşi în 1941. Atunci puteam dispune de participarea întregului popor românesc în această luptă, fără grija şi teama de defecţiuni interne care să deschidă porţile primejdiei de secole ce ne ameninţa dinspre răsărit: colosul rusesc.

Şi totuşi aşa puţini câţi am fost ne-am împărţit pe misiuni. La 10 Septembrie un grup de treizeci am plecat spre ţară. Eram câte unu, doi de judeţele ardelene unde speram să mai putem ajunge. Urma să luăm contact cu fraţii de-acasă pe care să-i decidem la rezistenţă contra înaintării frontului rusesc, ori, dacă această rezistenţă nu se va mai putea organiza, atunci să se facă retrageri spre lumea liberă cât mai masive.

Din motive independente de voinţa noastră nu s'a putut realiza acest plan. Comunicaţiile erau distruse. Neînţelegerea problemei de către autorităţile germane, în plină retragere şi derută face sosirea noastră la destinaţie imposibilă.

Lunile Septembrie şi Octombrie le-am pierdut pe drum, mergând cu trenul, când într'o parte când în alta, după cum înainta frontul. Dacă ni s'ar fi pus la dispoziţie un camion, în 24 de ore, fiecare sosea la locul destinat lui.

Camaradul Octavian Roşu luând o altă ruta cu bănăţenii lui, a ajuns la destinaţie. A preluat chiar conducerea judeţului său, unde a stat până ce din lipsă de vreo rezistenţă armată, a trebuit

să se refugieze din nou. Restul grupului am ajuns până la Cluj. De aci la Dej. De la Ghula, aproape de Arad de unde, din cauza înaintării Ruşilor, ne-am retras la Bekeschaba unde am stat săptămâni de zile. Nicăiri nici o rezistenţă. Armata germană încă nu reuşise să se refacă de pe urma trădării dela 23-VIII.

Incă în toamna lui 1944 se constituise Guvernul Naţional Român cu sediul la Viena, având ca prim scop: continuarea luptei contra Comunismului dar numai pe frontul rusesc, iar pe de altă parte ajutorarea şi îndrumarea miilor de refugiaţi români.

Pentru a putea participa la lupta contra Ruşilor roşii se organizează un nucleu de Armată Naţională. Scheletul acestui început de armată îl formează legionarii, fie ofiţeri fie soldaţi, complectat cu refugiaţi şi mai cu seamă cu prizonieri români scoşi din lagărele de prizonieri germane.

Fiind încă în Ungaria eu personal am vizitat câteva din aceste lagăre existente prin regiunea Balaton. Vorbind acestor prizonieri de posibilitatea de a-şi putea continua lupta contra Ruso-Comunismului, entuziasmaţi şi unanim cereau să fie scoşi din lagăr şi puşi în condiţia de luptă. Aşa s'au constituit cele patru batalioane româneşti care au ajuns şi ele pe front. Circa 12.000 de oameni.

In Ianurile 1945 am fost chemat din Ungaria la Viena, unde în palatul Lobkovitz funcţiona Secretariatul General al Mişcării, titular fiind Comandantul Bunei Vestiri Corneliu Georgescu, Ministrul de Finanţe al Guvernului Naţional.

Cum vicesecretarul general, dr. Iosif Dumitru trebuia să plece la Berlin pentru a continua acolo misiunea pe care o avusese profesorul Gavrilă Ionescu, recent decedat, eu fusesem chemat a-l înlocui.

Apropiindu-se frontul rusesc de Viena, în Februarie a trebuit să ne evacuăm în localitatea Aussee. Ne apropiam încet de sfârşitul războiului. Pe la sfârşitul lui Aprilie armatele americane întrau în regiunea unde ne aflam noi.

Având în sarcina mea problemele de administraţie a celor ce

se găseau în și în jurul Guvernului Național, încă din vreme îcepusem împrăștierea celor ce se aflau în această localitate. Îi îndrumam spre Vest, în diverse localități și țări.

Până la urmă rămăsesem pe loc: H. Sima, Mircea Dimitriu. Borobaru, Petre Ponta, Grigore Manoilescu, Vasile Hanu și eu. Intr'o dimineață, în primele zile din Maiu cu noaptea'n cap am ieșit și noi din Aussee retrăgându-ne în munții din apropiere unde ne-am adăpostit în cabanele construite de proprietarii ce-și pășunau cornutele pe acolo.

Paștele acestui an, 5 Maiu 1945, le-am făcut în una din cabane ce ne servea de adăpost. Zăpada începu să lase loc petelor negre de pământ. La piciorul cabanei șerpuia un pârăiaș, jumătate înghețat, ce ne servea drept fântână.

Petru Ponta procură și ne fierbe niște ouă, fiindcă lui nimic nu-i scăpa. El toate le făcea. Și le făcea mai bine ca oricare altul. Ne așezăm în jurul măsuței din cabană. Unul spune Tatăl Nostru. Odată cu ciocnitul ouălor ne urăm românescul «Hristos a Inviat!».

Nici unul dintre noi nu ne puteam gândi în acele clipe că Corneliu Georgescu fusese găsit mort pe marginea râului Salzach, în satul Mittersill/Austria.

DUPĂ CAPITULARE

După două zile se decide împrăștierea noastră. Trupele americane intraseră în Aussee. La ora nouă seara, pleacă H. Sima însoțit de Ponta și Borobaru. Luase Ponta în spate un sac în care a înfundat tot ce un bun gospodar chibzuiește că-i de folos. După puțin pleacă Manoilescu și Dimitriu. Vasile Hanu și eu urma să părăsim locul în zori, ca să nu apară prea multe echipe pe drum și la așa mici intervale. Rămași singuri ne depărtăm de locul unde erau aglomerate lucrurile rămase pe loc fiecare luând doar strictul necesar ca să ne fie drumul cât mai ușor.

Am făcut noaptea, amândoi, într'o vâlcea, la rădăcina unui stejar. Dimineața, înainte de plecare, trecurăm să vedem ce s'a petrecut cu lucrurile rămase alăturea. Nici urmă că ar fi existat acolo ceva, cândeva. «Vezi măi Tete Vasile dacă dormeam

măcar aproape de lucrurile părăsite, am fi fost scutiți de toate drumurile ce mai avem de bătut în viață.»

Înainte de a ne fi ajuns razele soarelui, noi luaserăm deja drumul la vale. Am intrat în potecă, din potecă în cărare și-apoi în drum, așa că pe vremea cafelei intraserăm în șosea. Din urmă ne ajunge o căruță cu doi cai în care se duceau spre casa lor doi soldați germani. Intrebându-i ne spun că merg spre Wels. Le răspundem că și noi mergem tot într'acolo și că ne-ar face un mare bine dacă ne-ar lua cu ei. Ostașii consimt, noi urcăm și astfel ne urmăm drumul împreună și cu mai multă inima căci și căruța și caii erau în perfectă stare.

Nu ne-a fost de lungă durată bucuria, nici a noastră și nici a ostașilor cari aveau căruța încărcată, ei vor fi știut cu ce, pentrucă după amiază, pe la orele cinci, la o încrucișare de drumuri, dăm peste o unitate americană ce făcea controlul trecătorilor. Ca să nu riscăm soarta soldaților, noi fiind civili, care pe oriunde erau întâlniți erau băgați în lagăre de prizonieri, le mulțumim de ajutor și ne despărțim de ei.

Ne luăm bagajele și ne prezentăm la control. Vasile Hanu avea ca act justificativ un bilețel care-l dovedea că-i un lucrător dintr'un oarecare sat din Ardeal. Eu aveam un pas german. Pe el îl îndrumă spre baraca în care erau adunați toți cetățenii statelor din dosul Cortinei de Fier. Pe mine mă trimite spre baraca germanilor.

În baraca mea, mare cât o șură, dau peste patru nemți din Hamburg. Fiind obosit mă cuibăresc pe scândurile unui pat și uitând de cină adorm buștean. Dimineața caut să vorbesc cu un ofițer pe care întâlnindu-l îi spun că mă așteaptă familia în orașul Wels și că-l rog să-mi îngăduie să pot pleca. Ofițerul mă fixează și prinzându-mă de braț îmi spune: «ieși din baracă, să treci însă peste câmp căci pe șosea se fac controale». Intr'o jumătate de oră privind în urmă, abia mai zăream baraca în care am zăbovit o noapte și în care lăsasem pe fratele Vasile Hanu.

Drumuiam pe marginea holdelor de grâu, în plină creștere, întrebând pe țăranii ieșiți la lucru dacă mă găsesc pe direcție bună. Spre seară ajung la niște case, în câmp, în care locuia o familie de Volksdeutsche din România, repatriați cu cinci ani în urmă. Bucuroși de a putea auzi vorbă românească îi întreb

dacă n'aş putea înopta la ei. Îmi fac loc de dormit într'un unghier, pe coridor, ei fiind foarte strâmtoraţi.

De la ei am aflat că erau trataţi foarte rău de către conaţionalii lor. «Am prefera să fim slugi în România decât la aceşti Bauer-i Austrieci.» Îmi spunea omul casei. Nu era primul care-mi făcea această destăinuire. Dimineaţa, plec cu noaptea'n cap, mulţumind şi plătind cele cuvenite pentru găzduire. Pe când soarele se apleca spre asfinţit întram în oraşul Wels. Păţit fiind, eram foarte prudent, şi informându-mă, aflu că întrările şi ieşirile sunt controlate. La cerere un băieţaş mă scoate din oraş pe un drum lăturalnic şi mi-arată drumul care ducea spre satul Krengelbach.

Pentru acest sat aveam o adresă. Aici trăsese doctorul Mălinaş care luase cu dânsul şi pe doamna doctor Maria Dârja, amândoi bucovineni. Reţinusem numele satului când ne despărţiserăm în Aussee, spunându-le că voiu căuta să-i văd când împrejurările —mi vor îngădui. Şi înţelegerea cu drul Mălinaş mi-a fost de mare folos, căci unde puteam eu trage, ca la un prieten, în acea lume străină prinsă de panică şi în fierberea prin care trecea Europa Centrală? Mai cu seamă ştiam că mă găsesc alături de un om în adevarătul înţeles al cuvântului, om pentru care din scurta colaborare cât am stat la Aussee aveam admiraţie căci mă cucerise prin virtuţile de care era împodobit.

Spre seară ajung în sat. Mă informez de casa în care locuia familia Mălinaş (fratele drului era stabilit în acest sat încă din 1940, ca Umsiedler soţia fiindu-i germană) şi pe neştiute le bat la uşe. Mare bucurie pentru toţi, bucurie atât pentru cei ce ne cunoşteam cât şi pentru cei pe care acuma-i cunoşteam. Şase persoane într'o cameră şi bucătărie. A doua zi îmi caut o cameră. Foarte greu de găsit. După multe insistenţe găsesc o posibilitate de dormit. O cămăruţă cu un pat. Mai mult nu încăpea. Era aşezată pe coridorul ce o despărţea de grajdul caprelor. Dar eram mulţumit c'o aveam. La sosirea mea refugiaţii adăpostiţi în acest sat întreceau cu mult numărul locuitorilor băştinaşi. Splendoarea regiunei însă compensa lipsa unei camere confortabile. Şi cum eram în plină primăvară toată ziua stăteam afară, în jurul casei pe iarbă verde. În fiecare dimineaţa veneau

dna dr Dârja şi drul Mălinaş, sus pe deal, la «conacul» meu. Treceau valea peste «puntea libelulelor» cum botezasem noi scândura peste care se putea trece apa, urcau pe firul apei în sus, pe dreapta, traversau curtea casei tâmplarului Dopler, urcau apoi pe poteca de pe panta dealului ce ducea spre casa familiei Pucher, gazda mea. —Eu îi aşteptam adulmecându-i din pridvorul sărăcăcios al căscioarei ce adăpostea pe doamna casei, ai ei şapte copii, un câne, două capre şi o oaie.

Ne aşezam pe o bancă în faţa casei, printre pomi. Toată regiunea era o grădină. De jur împrejur numai pomi. Linişte. Linişte după o furtună de patru ani de învolburare mondială. Dacă starea noastră sufletească ar fi fost normală n'am fi avut motiv a cere mai mult de la natură. Ea ne oferea linişte exterioară, total. În lipsa unei ocupaţii şi ca să ne treacă vremea, cu folos începem a învăţa engleza. Doamna Dârja ştiind ceva, face pe dăscăliţa. Îşi procură o carte şi cei doi elevi încep să scrie şi să memoreze, pentruca apoi încet încet să putem construi fraze. Cu această ocazie dăscăliţa noastră îşi reîmprospătează materia, mai cu seamnă că elevii ei, trecuţi de mult de clasele primare, reţin greu cele spuse trebuind mereu să revină cu repetarea lecţiilor trecute.

Necazul era foamea. Nimeni nu-ţi vindea o coaje de pâine. Cu ceeace căpătam pe cartele mai rău aţâţam foamea. Când apucam să cumpărăm o pâne şi eventual câteva grame de unt, pe loc ne aşezam în mijlocul potecii, toţi trei, şi-o stingeam de parcă nici n'ar fi fost. Uneori eram în stare să mă reped la pâinea pe care o arunca gazda la câne. Toamna mai liniştEam foamea mâncând merele de sub pomi. Când ploua şi-apoi când veni şi frigul, intram în bucătăria gazdei unde era cal dar unde abia încăpeam.

De circulat nu se putea decât pe jos. Nici trenuri nici autobuze. Abia spre sfârşitul verii începură să circule trenurile. În sat frizerul încă nu se întorsese dela armată. Ne tundeam reciproc, iar uneori chiar dna dr. Dârja ne ciopârţea părul ce cădea peste urechi.

Intr'una din zile văd urcând cărarea spre casa mea din deal, pe cineva care-mi părea cunoscut. Era Vasile Hanu. Îşi luase 48 de ore permis de la stăpân, ca să vină să mă vadă. Era adică slugă la un Bauer care-l muncea ca pe un rob, şi de care bietul de

el dorea să scape. Pentru aceasta trebuia să i se facă hârtiile necesare căci el nu avea nici un document de identitate. Îmi mai spune că în baraca în care fusese repartizat, la despărţirea noastră, 10-V-45, îl furaseră că nu i-a mai rămas nimic din tot ce a avut. L-am trimis pe Nicu Mălinaş, fiul drului, care avea legitimaţii de călătorie şi deci se putea mişca, la Salzburg şi să comunice celor de-acolo să-l scoată pe Vasile Hanu din robia Bauer-ului.

În Noembrie camarazii îl scot pe Vasile din sat şi-l duc la Salzburg. Eu primesc ordin să-l întâlnesc pe Vasile şi ca amândoi să-l vedem pe H. Sima, care se afla în Freiburg. Din Salzburg unde-l întâlnesc pe Hanu Vasile, ne trece graniţa Sandu Marin călăuza vrednică pentru toţi cari treceau graniţa clandestin. În ziua următoare sosim la destinaţie. După primirea misiunilor Hanu Vasile se stabileşte în Linz, urmând să plece spre ţară, iar eu mă întorc în satul meu aşteptând să plec spre Italia.

La sfârşitul lui Ianuarie 1946 primesc ordin să merg la Salzburg, de unde apoi urma să mă duc în Italia. În Innsbruck întâlnesc pe camaradul Ilie Oltean, care la fel pleca spre Roma. Nu ne mai vorbisem din Buchenwald, pentrucă în lagăr el adoptase alt drum, în ordinea politică, fapt care m'a făcut să-i spun că un legionar nu poate avea, în problemele de tactică politică alte drumuri decât cele ordonate de şeful unităţii din care face parte. El s'a încăpăţânat în părerea lui, a făcut un memoriu şefului neamţ al lagărului, memoriu care a avut ca efect închiderea lui în Bunker unde a stat şapte luni, din care l-a scos bombardamentul dela 23-VIII-1944. Cu toate că săvârşise acea ieşire de sub ascultarea şefului grupului nostru, rezistenţa lui mi-a plăcut. El a ştiut să îndure orice în apărarea convingerilor sale. S'a dovedit un om de cuvânt şi aspru caracter. Sibian de-al meu. Reîntâlnindu-ne în gara Innsbruck ne-am dat din nou mâna. S'o fi convins şi el că tot noi, adică cei rămaşi alături de şeful grupului închis în Fichtenhain, şi deci a principiilor noastre de viaţă legionară, am avut dreptate şi deci ne aflam pe drumul Gărzii de Fier. Niciodată, iubite camarade, să nu ieşi din ordinele şefului tău. Dacă ai o altă părere raporteaz-o. Cu aceasta ţi-ai împlinit

datoria de legionar. Este de atribuţia şi răspunderea şefului să decidă dacă şi care drum, deci părere, trebue urmată.

Este de sine înţeles că această lege este valabilă cât timp şeful continuă să fie un model pentru ostaşii de sub ordinele lui. În clipa când şeful s'a abătut dela linia de viaţă legionară ostaşii îl repudiază, iar el trebue să se retragă din funcţia ce împlineşte.

Din gara Innsbruck facem cu trenul o bucată de drum, până le penultima gară înainte de Brenner. Aci ne dăm jos ca să ne apropiem de Alpi, în marş, spre a nu fi descoperiţi. În această trecere ne călăuzea camaradul Nicu Muscalu, un maestru al trecerilor Alpilor, şi alte frontiere, un braşovean dedat cu zăpada şi orientarea în teren. Mai mergea cu noi Vasile Mailat, care avea de vorbit cu H. Sima. La ora nouă seara, în pieptul austriac al Alpilor facem un popas, cinăm şi-apoi o luăm din loc prin zăpada ce trecea de genunchi. Alunec într'o crăpătură. Strig. Cu paltonul de iarnă şi raniţa în spate, nu mă mai puteam mişca. Ajutat de ceilalţi abea pot ieşi. Ajunşi în vârful Alpilor, pe o coasta abruptă, fratele Ilie se lasă jos spunându-ne: «nu mai pot, lăsaţi-mă aici şi urmaţi-vă drumul.» Din lipsă de antrenament şi hrană eram complect istoviţi. După câteva minute de odihnă ne urmăm drumul. De acum mergeam la vale. Mijea de ziuă când vârful Alpilor rămăsese în urma noastră. Se zăreşte drumul pe care trebuia să apucăm. Cerul senin iar soarele începe să ne surâdă încălzindu-ne mădularele obosite.

Paltoanele ne erau albe ca zăpada de parcă eram înveliţi în cearceafuri. În prima localitate intrăm într'o cafenea ca să luăm un ceai să ne încălzim şi să ni se topească ghiaţa de pe haine. Într'o oră totul era normal. Ne ducem la gară. În aşteptarea trenului lăsăm raniţele pe peron. Muscalu, Olteanu şi Mailat rămân lângă raniţe. Eu pornesc la preumblare dealungul peronului. Apar doi carabinieri şi-i poftesc, cu raniţe cu tot, într'o sală ca să-i legitimeze. Prezenţa de spirit a lui Ilie Oltean m'a salvat luând cu el şi raniţa mea. Fiecare din ei avea ceva hârtii spre a se legitima. Eu nu aveam nimic. Mă priveau carabinierii, dar cum eu mă ţineam departe de grup şi cum eram îmbrăcat în palton negru, pantaloni vărgaţi şi pălărie tare (habic), nu le făcu impresia că eu aşi fi trecut Alpii ori că aşi aparţine grupului.

După legitimare revin pe peron. Carabinierii mă mai cuprind odată în raza privirii lor, privire pe care eu mă fac că n'o

observ și mă reped în primul vagon al trenului nostru, ce intra în gară. Așa am scăpat de o arestare sigură.

În trei ceasuri ajungem la Bolzano. Aci tragem la familia unui camarad stabilit acolo de când îi expediasem de la Aussee. Abea ajunși și mă bag în pat. Răcisem. După trei zile de febră și prin îngrijirea gazdei m'am ridicat.

După convorbirea cu H. Sima la Freiburg, el plecase spre Italia, pe aceeași rută ca și noi. La Bolzano primesc ordin să plec la Roma. După zile de așteptare, timp în care-mi procur un permis de ședere, primesc avizul de a mă duce la Florența, unde cu o zi înainte sosise H. Sima. Insoțit de Lică Popovici mă îndrept într'acolo. După ce mi se fixează misiunea pentru care mă găseam în Italia, iau drumul spre Bolzano, unde-mi fixez domiciliul.

Misiunea mea nu s'a putut executa. Am așteptat lunile Februarie, Martie, Aprilie, Mai, Iunie. Nu venea nimeni, din Innsbruck, de unde trebuia să vină un curier, de sosirea căruia depindea împlinirea misiunii. Incerc să iau eu legătură cu Innsbruck-ul. Camarazii trimiși s'au reîntors fără să-mi fi putut aduce vreo știre. Ajunsesem că nu mai aveam ce mânca. Singura mâncare era —în aceste luni— «minestra» o supă de orez pe care o primeam dela biserica de-alături de care depindeam, de supă pentru lumea săracă.

În această strare m'au găsit Mailat și Muscalu, cari în August 1946, într'o dimineață, au intrat la mine în casă. Inainte de a-i lăsa să răsufle îi rog să coboare și să aducă ceva de mâncare. În timp ce-mi astâmpăram foamea mi se spune că toți camarazii din Innsbruck au fost internați în lagăr de unde abia ieșiseră și că deci aceasta a fost cauza nefuncționării planului stabilit. Mai aflu ca H. Sima și Borobaru sunt închiși într'un lagăr în Italia.

Aceste întâmplări fură lovituri pentru sistemul de lucru stabilit.

Cum Mailat trebuia să vadă pe H. Sima —în lagărul unde era închis— îi fac un raport scris în care-i arăt că misiunea mea nu mai poate fi realizată și că doresc să mă reînorc în Austria. Mi se admite. La 20-VIII, cu Muscalu și Mailat urcam poalele Alpilor italieni. Cât ce trecuserăm punctul de frontieră, la ora 9 seara, că începe o vijelie cu zăpadă care curând se transformă într'o ploaie torențială ce-a durat până în zori. Prin această noapte udă ne conducea fratele Muscalu doar din instinct. Ajunși la prima localitate austriacă intrăm într'un restaurant ce abia se deschisese. În vreme ce se făcea cafeaua îmi schimb rufăria udă loarcă. De aci luăm trenul spre Salzburg.

De m'ar întreba cineva dacă aș mai face acest drum i-aș răspunde că nu. Atunci îl făceam din încrederea fără margini în șef și acea încredere era izvorul tuturor sforțărilor fizice și morale. Un legionar nu se întreabă dacă poate sau nu. Primind o misiune o execută convins că ce-l ce i-a dat-o a avut în vedere toate laturile problemei, inclusiv posibilitatea de executare a celui chemat s'o execute. Azi Șeful nu mai este șef. Exilul Legionar trăiește prin acei care își urmează drumul indicat de Căpitan, fără considerare la cei compromiși, căci un șef compromis nu mai trebuie ascultat și urmat.

Am stat în Salzburg patru zile. Mi-am reluat actele austriece pe care la plecare le lăsasem aci și-am plecat spre satul Krengelbach.

Nu mai găsesc în satul cu «puntea libelulelor» pe drul Mălinaș, care după plecarea mea în Italia, s'a dus la Linz, ca medic, într'un lagăr de refugiați români. O comisie de repatriere română, în 1946, voia să ridice pe cei din lagăr și să-i ducă în țară. Intr'o noapte soldați americani înconjoară baraca somând pe cei dinăuntru să plece la gară. Manevra eșuează fiindcă legionarii, câți se găseau în baracă, s'au opus, lumea și-a dat repede seama de mișelia ce se comitea și-au fost lăsați în pace. Faptul însă a produs panică, și pentru drul Mălinaș a fost fatală. Un atac de inima l-a luat din mijlocul conaționalilor lui care atâta lipsă aveau de sfaturile și serviciile lui. Nu mai găsesc în sat nici pe dna dr M. Dârja care se dusese la Viena să-și găsească de lucru, ca medic, unde negăsind a revenit la Linz și s'a angajat la un spital american.

In vara lui 1949 am fost chemat la Salzburg. A doua zi după sosirea seară, în cămăruța sedului, depun legământul de membru în Consiliul Comandanților în prezența lui Mircea Dimitriu și Bo-

robaru, după ce mai înainte fusesem ridicat la gradul de Comandat General Ajutor. Cu această ocazie mi se spune că trebuie să mă mut la Salzburg.

Incă în Aussee fiind, în noaptea de 2-V-45, Corneliu Georgescu mă scoală cu: «dă-mi paşaportul tău că eu plec chiar acum şi tu-ţi faci mâine altul.» Pleca însoţit de Vasile Mailat, spre Vest, cu un camion, în care mergea şi Dl Iasinschi cu însoţitorul dsale şi încă doi trei camarazi.

Pe drum spre Kitzbühl, îi ajunge din urmă un camion în care călătorea Puiu Traian cu o vieneză. La o oprire Corneliu în cere lui Puiu să caute să-l adăpostească şi pe el în satul respectiv.

Despărţirea se face în Joia Mare, la intrarea în Mittersill, de unde se bifurcă drumul spre Kitzbühl; Puiu urmând ca Vinerea Mare, să revină cu răspunsul. Dl Iasinschi urcă spre Kitzbühl urmând să se reîntoarcă a doua zi pentruca împreună să-şi continue drumul. Corneliu şi Mailat rămân pe loc în aşteptarea acestor reîntoarceri.

Dimineaţa următoare, Puiu revine şi spune lui Corneliu că nu-l poate lua la el. Acest răspuns a fost ca o măciucă; regretabil din partea lui Puiu.

Cum Dl Iasinschi nu revenise încă, Corneliu trimite pe Mailat, Vineri după amiază, la Kitzbühl să vadă ce este, el rămânând singur, de Vineri până Duminecă, în acel loc, pe care erau aglomeraţi mii de civili şi militari.

Camionul dlui Iasinschi revine Duminecă dimineaţa, întreabă după Corneliu şi negăsindu-l îşi continuă drumul.

Unde o fi Corneliu? mă întrebam mereu. După ce am putut lua contact cu Vestul austriac, cu cei din Germania şi cu celelalte ţări i-am rugat să-mi dea veste despre el.

Mai apoi, într'o zi, întâmplător vorbind cu părintele Müller în Salzburg, despre Corneliu îmi spune: «am auzit că în restaurantul-hotel de deasupra Mittersill-ului, la o înălţime de peste 2000 metri ar fi servind un străin, foarte revervat cu lumea.» «El trebue să fie! —exclamai eu ca şi cum l-aş fi găsit. În zilele următoare, cu Mailat şi Mişu Giurea, urcam cu funicularul sus pe munte. Un splendid loc pentru sport de iarnă. Dar străinul nu era Corneliu. Coborând mă duc la preotul din sat. Spunându-i ce caut îmi

răspunde: «da! da! îmi aduc aminte bine că s'a găsit un cadavru pe marginea Salzach-ului în epoca de care-mi vorbiţi. Este îngropat în cimitirul de alături.»

Am făcut formele pentru a mi se aproba să-l deshumez şi să-l recunosc. Pe când se ridica pământul spun groparului să fie cu multă atenţie la genunchiul drept, căci într'un accident Corneliu îşi crăpase rotula care la operaţie fusese legată cu un fir de argint. Şi tocmai această rotulă am găsit-o printre celelalte oase. Trecuseră patru ani dela moartea lui. Identitatea era deci neîndoelnică. Pe când medicul legist îi ţinea ţeasta în mână ca să-i examineze intrarea şi ieşirea glonţului l-am recunoscut şi după forma caninilor lui cari erau călăriţi. Groparul satului mi-a arătat hainele, pe care încă le păstra şi pe care le-am recunoscut ca ale lui.

I-am pus apoi osemintele într'un sicriu şi le-am reîngropat creştineşte. Părintele Müller a oficiat slujba religioasă în prezenţa grupului de camarazi veniţi din Salzburg. Odată îndeplinite toate aceste formalităţi nu l-am mai visat pe Corneliu. Până atunci aproape în fiecare noapte îl vedeam. Şi l-am găsit pe Corneliu dar sufletul lui acum era la dreapta Căpitanului, căci Corneliu era dreptatea întrupată.

In Octombrie îmi mut domiciliul la Salzburg. Lăsam în urmă satul Krengelbach unde petrescusem cinci ani, mai puţin lunile petrecute în Italia. Mă simţeam bine în acea atmosferă de sat; atmosferă de linişte, de trăire în natură şi cu natura.

După munca de la Rostock, după lagărul Buchenwald şi Fichtenhain, după bombardamentul din acest lagăr, după drumul prin Ungaria, în permanentă fugă înapoi, drum în care nu apucam să dormim două nopţi în acelaşi loc, apoi la Viena cu bombardarea ei zilnică, pe urmă Aussee ,am putut să apreciez liniştea oferită de natura înconjurătoare din satul Krengelbach cu văile, dealurile cu pădurile lor de brazi de păreau nişte parcuri imense, cu livezile şi holdele dimprejurul lor din care ţâşneau iepurii şi căprioarele surprinse în păşunatul lor clandestin.

În Salzburg era un grup legionar sănătos. Fraţii Golea dintre care cel mai tânăr a fost trimis în ţară cu echipa Tănase; Sandu Marin, călăuza în trecerea frontierelor, între Germania şi

Austria; Mircea Dimitriu, vecinicul călător fără a putea ști unde merge și de unde vine; Vasile Mailat, Puiu Traian; Neață Spiridon mereu bine dispus, și o seamă de alți camarazi mai tineri.

Sufletul sediului era Traian Golea. El era și gazda sediului. M'a speriat puterea lui de muncă. Nu știam când doarme. Inginer agronom ca studii, acuma el este cel care zi și noapte bate la matrițe pentruca să se poată reedita scrierile legionare de urgentă necesitate. Lui i se datorește «Editura Omul Nou».

In vara lui 1951 primim dispoziții pentru deplasare spre Spania. Grupa celor ce urmau se plece consta din: Bașiu, Florescu, Brașovean și eu. În înțelegere cu Misiunea Vaticană din Austria, condusă de părintele dr. Florian Müller, urmă să se înjghebeze și în Madrid un Cămin, ca cel din Salzburg, adăpost pentru refugiații români.

Această plecare spre Spania mă atrăgea. Doream să văd țara în care a luptat echipa de legionari români. Să văd și să mă închin pe locul unde a căzut Moța-Marin. Să învăț limba compatrioților împăratului Traian și să cunosc pământul de unde se cârmuia odată Regatul în care nu apunea soarele.

În preajma plecării am fost chemat la H. Sima. Mă așteptam să mi se spună care este rostul meu în această deplasare. Nimic în această privință. Mi-a atras doar atenția asupra legionarilor de-acolo spunându-mi cam cât se poate conta pe fiecare în parte. Câtă perfidie! Mai ales din partea unui Șef. Mi-a spus apoi că Dl Iasinschi nu mă prea vede cu ochii buni și că deci să mă țin cam la distanță de Dsa, însă fără a neglija să arăt o totală subordonare. Îndemnuri nedemne date unui ostaș cu privire la Locotenentul Comandant al Mișcarii Legionare.

Aceste vorbe ale lui H. Sima mi-au fost ca niște piroane înfipte în inimă. Această atitudine nedemnă de... vezi... ști... bagă de seamă... m'a uimit, neliniștit și indignat. A strecurat în sufletul meu, cum făcea cu toți dealtfel și cu fiecare în parte, îndoiala și neîncrederea într'un camarad. Perfidia consta în faptul că nu preciza nimic pentruca să știu de ce este vorba, ci lăsa să se înțeleagă că primul lui Sfetnic nu prezintă totală încredere. Indoiala produsă, desigur era contra Dlui Iasinschi, fiindcă pu-

team eu ști de ce este vorba și mai cu seamă, puteam eu pune la îndoială îndrumările Șefului sau buna lui credință?

Cu această otravă strecurată în suflet am plecat spre Spania. Am făcut drumul prin Elveția și Sudul Franței. Trecând prin Berna, în gară ne aștepta domnul Văleanu care venise să ne salute. La despărțire ne-a atras atenția că trenul nostru va trece în circa o oră, printr'o regiune încântătoare și că deci să fim atenți în special spre stânga noastră, în drumul nostru spre Vest, prin această țară a cantoanelor. La vremea indicată am intrat în regiunea superbă în care viața n'ar trebui să mai sfârșească. Eram surprins de peisajul ce ni se prezenta ochilor. Trenul intrase în viile grădini de deasupra lacului Leman. Cine a dat cu ochii de această regiune nu va rămâne nedumerit de ultima voință a compatrioatei noastre Noailles născută Brâncoveanu, care a dorit ca rămășițele-i pământești să odihnească pe malul acestui lac.

Am zăbovit în Geneva câteva ceasuri, suficient ca să-mi dau seama unde și pentruce fostul nostru ministru de Externe Titulescu, transformat în avocat al Societății Națiunilor, consuma ca un sac fără fund banii trudiți ai bietului țăran român, nu numai fără nici un rost pentru țară, ci din nefericire făcând el primul pas către trădarea dela 23-VIII-44 și aruncarea neamului nostru în cea mai neagră robie.

La 29 Iulie intram în Spania prin poarta ei de Sud: Port Bou, care-și avea fixate țâțânile în coastele Mediteranei iar la Nord, în picioarele Pirineilor. Un alt aer, o altă atmosferă, o nouă climă am simțit intrând în țară cu Numancia lui Hanibal și Covadonga lui Pelayo.

Trecând prin Barcelona, doar ca să luăm trenul spre Madrid, în gară ne aștepta Nicolae Roșca și familia dlui Jose Matas Perpiña, familie care a îndrăgit într'atâta Țara și Poporul Român că ne-a învățat limba și scrisul și ne este devotat cât și patriei lui proprii.

În ziua următoare sosim în Gara de Sud, Atocha, din capitala Spaniei. Ne aștepta dl Iasinschi, părintele Orduna și alți camarazi. De la gară tragem la casa închiriată în Calle Homero 12, casă ce urma să fie inaugurată înainte de plecarea părintelui Müller, care ne însoțise până la acest capăt al Europei.

MLAŞTINA DESNĂDEJDEI

Sima sta la dl Iasinschi unde locuia deja soția lui, venită în Spania cu mult mai înainte. După câteva zile îmi spune să mă interesez de o locuință pentru el, care să fie și sediu. «Pentru ce?»- mă întrebam. În etajul dlui Iasinschi din Blasco de Garay 41, încăpeau toți, fiind vorba numai de trei persoane, încât foarte bine putea servi și ca locuință și ca sediu, ca mai înainte. Motivul acestei mutări se va vedea în curând când va ieși la lumină «dosarul rușinei».

După ocuparea locuinței din Jorge Juan speram să se ajungă la o trăire a condițiilor noastre de viață legionară. A fost imposibil. Raportând lui H. Sima despre lipsurile constatate nu primeam nici un răspuns. Intrebându-l cine este șef de Garnizoană, îmi spuse că dl Iasinschi este. Acesta îmi spunea însă că el nu știe nimic despre acest lucru.

În Februarie pleacă la Paris cu doamna. Lunile Martie și Aprilie rămăsesem singur în casă. În acest timp nici picior de legionar n'a mai dat pe la sediu. Şi ce să fi căutat dacă sediul era plecat?

Venea în schimb doamna Ponta căreia îi plăcea mult grădina care se prelungea în parcul vecin. De fiecare dată mi se plângea că nu mai poate sta în casa unde locuia. Ișí exprima dorința că ar vrea să locuiască în Jorge Juan, cu noi. Loc era destul. După o bună de chibzuială îi spun: «cu întâi Mai vă puteți muta și-apoi vom vedea ce va mai fi». Zis făcut. Pe de altă parte am comunicat lui H. Sima măsura luată.

Dna Ponta încetează din viață la 3-VII-52 în timpul unei intervenții chirurgicale. Pleca dintre noi un suflet distins și un caracter ales.

Am continuat să locuiesc singur în căsoiul pustiu, în vede-

rea realizării unor planuri ce nu s'au mai împlinit, până în Januarie 1953, când am lichidat locuința, scoțând doar banii ce au costat puținele mobile. Vreme de 9 luni însă s'au cheltuit peste 25.000 de pesetas, pe atunci foarte mulți bani, cheltuială făcută fără rost și fără cap, dar pe socoteala camarazilor cari își rupeau dela gură pentruca să trimită la sediu cotizațiile lor.

Nu mă importau loviturile ce primeam din toate părțile, pentrucă eu nu înțelegeam să închid ochii la abaterile dela trăirea ce o reclamă un mediu legionar. La ședință, pe la începutul lui 1953 mi s'a reproșat că atutidinea mea deși corectă este însă prea aspră.

Cerusem anume să fie sancționați acei cari au săvârșit greșeli de neiertat unui mediu legionar.

Atunci nu-mi puteam da seama de cauza pentru care H. Sima refuza sancționarea greșelilor comise chiar sub ochii lui.

Neînțelegând să mai fac parte dintr'o organizație în care se făcea orice numai legionarism nu, prin raport scris mi-am aplicat «legea Carmen Sylva». .

La 3-XI-53, orele 18, dl Iasinschi mă cheamă telefonic să trec pe la dsa. Mă duc imediat. Îl găsesc foarte abătut. După câteva cuvinte de rigoare îmi spune «te-am chemat să-ți spun că H. Sima are un copil cu doamna Andrei Costin». În loc de orice răspuns m'au podidit lacrimile. Era reacțiunea pe care o aveam în fața oricărei lovituri insuportabile pentru Mișcare.

Mai avusesem această reacțiune la moartea lui Moța-Marin și a Căpitanului. Atunci ne mureau Fondatorii dar ne lăsau o moștenire puternică, o moșteniere consfințită de onoarea celor morți, o moștenire în plin marș, pe când acuma H. Sima ne ucidea pe toți printr'o faptă rușinoasă, degradantă; omora încrederi și credinți fără putința de apărare. Această faptă adulteră atingea însăși existența Mișcării. El a dat Gărzii de Fier cea mai teribilă lovitură. «O Mișcare nu moare niciodată din cauza dușmanilor dinafară. Ea moare din cauza dușmanilor dinlăuntru» ne spune Căpitanul.

Nici o altă forța exterioară n'a fost în stare să rupă măcar o creangă din puternicul stejar al Mișcării Legionare. Nici Mihalache, nici Călinescu, nici Carol al II-lea; nimeni dintre cei mai teribili dușmani ai noștri, și nici chiar forțele oculte n'au putut atinge unitatea Gărzii de Fier. A trebuit să vină el, dușmanul dinăuntru, s'o ucidă, pentruca odată mai mult, să se dovedească spusele Căpitanului drept literă de Evanghelie. Acei care caută, prin diverse subterfugii, să răstălmăcească principiile Fondatorului și să afirme că trebuie să ne adaptăm vremii, că formele și fondul școlii legionare ar fi bine să fie adaptate timpului, toți, absolut toți, sunt tot atâția dușmani conștienți sau inconștienți, interiori, ai Gărzii de Fier.

La 3-XI-53 murise în sufletele atâtor camarazi H. Sima. Secase încrederea, adecă tomai ceea ce ne-a scos birutori din toate prigoanele. Am răsfoit în treacăt dosarul «rușinei» ce se compunea din scrisorile schimbate între cei care aveau cunoștința directă despre incestul săvârșit. Zic incest, și este incest, pentrucă soția unui legionar sau o legionară, este considerată ca o soră spirituală și deci tratată ca atare. Și m'am oprit în special asupra scrisorii lui Traian Borobaru adrestă lui Andrei Costin prin care declara că este gata să ia asupra lui paternitatea copilului născut de Doamna Costin. M'am oprit asupra acestei scrisori pentrucă ea marchează cea mai josnică treaptă a imoralității. Nu se poate imagina ca Șeful Mișcării poate ajunge în așa hal de decădere încât să cosimtă ca un ostaș de-al lui să-l substitue într'o faptă atât de degradantă cu infamul scop de a se sustrage consecințelor. Astfel voia H. Sima să rezolve o chestie de onoare. Printr'o altă mișelie.

Plec de la domnul Iasinschi. De moment nu mai aveam ce ne spune. Și unul și altul aveam nevoie să rămânem singuri. Mai apoi mă întrebam: ce s'ar putea face pentru a evita să ne ardă casa?... ce e de făcut pentru a evita desunirea, care se zărea venind. Pentru prima dată îmi dădeam seama că în contra dușmanilor dinăuntru nu-i apărare.

Din convorbirile ulterioare cu domnul Iasinschi am constatat că dsa nu-l va mai urma pe H. Sima. La fel gândeam și eu. Mă îngrozea însă desunirea în cadrul Mișcării. Speram încă să se rezolve chestia de către culpabil. Îmi dădui repede seama că plecarea domnului Iasinschi înseamnă sciziunea, deoarece nu toți vedeau lucrurile la fel.

Presimţirea mea se confirmă. În preajma Crăciunului 1953 primesc o scrisoare semnată de camarazii Victor Apostolescu, Popa Virgil şi Ţâlnaru Laurian, scrisoare adresată lui H. Sima, declarându-i că nu-l mai recunosc ca şef, şi deci nu-l mai urmează. O scrisoare la locul ei, pentrucă unul este şef, şi deci recunoscut şi urmat numai cât timp răspunde virtuţilor omeneşti; câtă vreme este un model pentru toţi, în toate actele sale. Aşa ar fi trebuit să reacţioneze toţi legionarii, şi cu toţii să recunoască pe unul ca şef. Atitudinea celor trei camarazi nu mă preocupa. Ea era corectă. Ceeace mă nelinişte era atitudinea domnului Iasinschi, care la 19-I-54 mă invită la masă. Înainte de a ne aşeza la masă dânsul îmi citeşte scrisoarea ce trimisese, recent, lui H. Sima. Era o scritoare de despărţire. Era reacţiunea celui ce nu mai putea închide ochii în faţa oribilei fapte, devenită acuma publică, dar pe care dânsul o cunoştea încă de patru ani în urmă. Patru ani de tacere; de ascunderea unei imorale fapte. Patru ani (că nu-i puţină vreme) în care nu s'a avut curajul şi tăria de a se schiţa vreun gest de protest. Patru ani de trăire în umbra adulterului comis. Condamnabilă atitudine. Nimic şi nimeni nu poate scuza sau justifica o astfel de comportare trebuind să vină cei mai tineri şi să descopere mocirla în care trăia vârful.

Deşi simţiam că cele scrise —ca formă şi fond— erau juste, oroarea mea de schizmă crescuse. Toate datele îmi indicau că se merge spre o colaborare cu Ilie Gârneaţă. Şi asta, eu, n'o puteam nici face, şi nici accepta.

Primerea scrisorii dlui Iasinschi l-a făcut pe Sima să alerge spre Madrid, mai cu seamă că la Paris îl spălase, vreme de două ore, doctorul Vasile Andrei, cu toate apele aruncându-i în obraz murdăria ce se desprindea, pentru Mişcare, din nedemna-i faptă cerându-i să se retragă de la conducerea Mişcării. La 25-I-54 am fost chemat în Jorge Juan, la sediu, de H. Sima. Erau prezenţi Puiu Traian şi Gheorghe Costea. I-am vorbit de discuţiile avute cu domnul Iasinschi cerându-i stăruitor să împiedece, cu orice preţ, schizma. Mai credeam, chiar, şi în acest ceas, că o scânteie de dragoste pentru Mişcare, tot va mai exista în acest netrebnic incestuos; că-şi va fi dat seama că el nu mai poate sta în fruntea Gărzii de Fier; că se va ruşina văzând cum proprii lui ostaşi îi întorc spatele cerându-i că plece.

Nimic din toate acestea. Nici-o remuşcare nu se schiţa pe

obrazu-i neruşinat, încercând s'o steargă, ca pe o muscă, spunând «să trecem peste această chestiune». Plecările din front a atâtor soldaţi distinşi nu-i spuneau nimic. Nu avea nici măcar pudoarea să mărturisească: am greşit măi fraţilor! Ce credeţi că-i de făcut pentru îndreptarea răului pe calea cea mai onorabilă.

Grija lui era acuma menţinerea în jurul său a câţi mai putea. Pentru aceasta întrebuinţează mijlocul cel mai perfid şi nedemn: corupţia: «am să vă dau puteri mari», «bine că a plecat Domnul Iasinschi că mi-a făcut destule greutăţi până acuma»... «nu mai văd posibilitatea de împăcare»... «De ce a comunicat scritoarea respectivă şi altora»... «Victor Apostolescu, Ţâlnaru, Virgil Popa sunt doar nişte numere»... «Eu sunt o instituţie... eu deci nu mă pot da la o parte».

În faţa acestei neobrăzări am rămas de-a dreptul consternat. La un moment dat îmi ziceam că este inconştient. După întrevederea din ziua de 25-I-54 a rămas să-l văd pe Dl Iasinschi pentruca să mai încerc a împiedeca schisma. Şi cu siguranţă că s'ar fi putut realiza dacă păcătosul ar fi fost de bunăcredinţă când îmi spunea: «dacă ar fi constituit Colegiul Comandanţilor m'aş supune judecăţii lui.» Nici el nu credea în ceeace spunea şi nici eu nu l-am luat în serios. Pentrucă eram prezenţi trei membri ai acestei instanţe şi deci putea intra în funcţiune imediat.

La 28-I-54, însoţit de Puiu Traian, se duce totuşi la dl Iasinschi. N'a avut curajul să se ducă singur. Rezultatul a fost că fiecare a rămas pe poziţia lui. Ruptura era consumată. La 2-II-54, într'o consfătuire, ne vorbeşte de reorganizarea Mişcării afirmând: «trecem prin momente grele»... «vom avea o pierdere de circa 40%»... «cei activi au rămas cu mine»... «dl Iasinschi îşi urmează drumul lui»... «eu nu l-am împins»...

Nu se putea un cinism şi o perfidie mai grosolană ca aceste declaraţii. «Emil Popa este un intrigant»... «Turgai este un perfid»... «Cei din Canada n'au nici o valoare»... continua H. Sima cerând ca noi să procedăm la fel cu cei mai apropiaţi nouă... «băgaţi de seamă fiindcă Dl Iasinschi nu urmăreşte decât Şefia»... «dar din Spania nu-i nimeni de partea lui»... şi alte gogoriţe ca de pildă... «toată frământarea din cadrul Exilului Legionar este opera masoneriei —cu care cei plecaţi sunt în contact— şi că totul este pus la cale numai ca să-l doboare pe el

dela Șefia Gărzii de Fier». Astfel vorbea incestuosul când la ordinea zilei se trata de a salva unitatea Mișcării.

Ce se mai putea aștepta de la omul care-mi declarase... «eu nu mai am nimic de pierdut». De data aceasta fusese sincer! Cu această afirmație și-a caracterizat singur poziția. Și totuși n'a avut curajul, cinstea și energia de a se retrage dela conducerea Mișcării. Ar fi fost un gest care l-ar fi reabilitat pentru restul vieții lui trăită undeva, dar nu în Legiune.

In această atmosferă se trăia în jurul omului care gâtuia Mișcarea. Numai calomnii și insinuări ieșeau din gura lui sau a celor ce-l însoțiau. Intr'una din zile mi s'a citit o scrisoare insultătoare a unuia din Argentina care a rămas cu el, adresată lui Victor Apostolescu. Mi se citea ca să văd cum sunt văzuți cei ce l-au repudiat, pentruca eventual să-mi schimb punctul meu de vedere. Intr'o altă scrisoare de la unul din Italia tot rămas cu el, s'a mers până a insulta pe dna Costin făcând-o femeie ușoară. Incestuosul credea că astfel putea spăla ceva din imoralitatea lui.

Dincolo, în grupul celor ce s'au desprins de H. Sima se contura o apropiere de Mexicanii conduși de Ilie Gârneață. Intr'o convorbire avută cu Dl Iasinschi îi spuneam... «nu vă legați pietre de moară de picioare Bădie». Părerea mea era că nu se mai putea face casă cu unul care în repetate rânduri a ieșit din front. Constatând că totuși se merge spre o conducere «în grup», eu m'am dat deoparte; pentru a nu acoperi cu prezența mea o acțiune contrară legilor noastre de viață, căci... cine a văzut un cal călărit deodată de mai mulți, un vapor condus de mai mulți marinari ori un regiment comandat de o grupă de colonei?

Nu m'am detașat —formal— de grupul din care făcuserăm cu toții parte până la ruptură, tocmai pentru motivele de mai sus. Nu puteam părăsi, cu ușurință casa noastră natală. Credința și dragostea mea pentru acest Cămin în care am aglomerat atâtea și-atâtea bucurii și dureri erau prea desăvârșite ca s'o pot părăsi ori schimba la repezeală.

În fond mă desprinsesem de H. Sima pe care nu-l mai consideram demn de a fi Șef. În lipsa unui Șef necontestat eu mi-am găsit reazăm în principiul că o cetate nu se apără din afară ci din interior. Auzind de această atitudine a mea Sima a relevat-o

într'o consfătuire ca un reproș pentru cei ce l-au părăsit. Îl simțeam însă că el nu era cinstit când făcea această remarcă. Pentru el era ceva ce i-a putut folosi conjuncturei în care se bălăcea, căci oameni ca el trăiesc numai în funcție de conjuncturi.

Pentruca să-mi realizez lozinca —de a se apăra cetatea din interior am scris drului Vasile Andrei. N'am primit răspuns. M'am adresat apoi lui Ion Vințan. Nici acesta n'a răspuns. Doream să ne adunăm mai mulți pentruca apoi să-l determinăm pe Sima să depună comanda, dar s'o facem dinlăuntru. Să vede treaba că acești camarazi vedeau altfel problema. După această încercare mi-am urmat drumul meu singur și prin rapoarte scrise am luat atutudine față de tot ce după a mea conștiință vedeam că nu-i de esența legionară.

In sbuciunul sufletesc prin care treceam și mai sperând că totuși se va mai găsi ceva curat în sufletul celui ce ne-a fost odată Șef, am scris raportul meu nr. 4. Citindu-l dl profesor Protopopescu mi-a spus: ... «nu va avea nici un rezultat, părțile dușmănindu-se prea tare». După oarecare timp H. Sima mi-a spus... «E târziu. Nu se mai poate face nimic» adăogând... «îi voi primi pe toți aceștia la București»... «vom vedea la anul»... La anul copilul va avea un an mai mult îmi spuneam uluit de atâta cinism. În această perioadă de frământare, în vreme ce-i ardea casa în spate H. Sima a mai fost în stare să-mi mai spună: ... «bine că s'a întâmplat «chestia», că cel puțin se dă de gândit lumii». Să-l judece fiecare dacă unul care în astfel de împrejurări face asemenea declaratii, este în toate mințile.

Și ca și cum nimic nu s'ar fi întâmplat, prin circulara nr. 8 dispune înființarea de comisii de studii, iar prin circulara nr. 9, numește o listă de membri în Comisia Senatului Legiunii, cu însărcinarea de a redacta un proiect de statut al viitorului Senat Legionar. Ca unul din cei șase membri a acestei comisii, mi-am spus părerea prin raportul meu nr. 5. Astea urmau să fie «marile puteri» pe care ni le promitea. Repet, încă din interiorul cetății am căutat să apăr legile noastre de viață.

Cum principiul «Omului Nou», al omului erou în sens moral și social așezat de Căpitan ca ideal și fundament al școlii legionare îl incomoda pe cel «care nu mai avea nimic de pierdut», el a pus în circulație ideea «Instituționalizării» ca să dea acoliților săi de lucru.

La 15 Aprilie mă chiama în Jorge Juan și ne spune: «Plec în Franța pentru câteva zile și intenționez a constitui două corpuri: al Senatului și al Colegiului Comandanților» și că deci să ne fixăm părerile asupra lor. Fanfaronadă, vânt vorbe goale. Cum el nu se mai putea referi la nici una din legile noastre de viață, căci toate se ridicau împotriva lui, anunța înlocuirea Omului Nou cu Instituții vechi.

Primind raportul meu nr. 5, mă pomenesc mai întâi cu Ghiță Costea, și apoi cu H. Sima la mine acasă, Sâmbătă 10 Iulie 1954 orele 10. Ambii foarte agitați. Nu convenea cele puse de mine pe hârtie. Nu convenea pentrucă erau adevăruri pure pe cari le doreau tăcute. Fiind vorba de moartea ori viața Mișcării, eu așa am înțeles să reacționez. El a stat la mine până la orele 12 din zi timp în care a bârfit pe toți și pe toate ce erau în afară de el. «De dta și de Petru Ponta nu m'am indoit niciodată», cuvinte pentru care și mai mult îl dispreţuiam, constatându-i falșitatea. A doua zi, i-am trimis raportul meu nr. 7, în care-i arătam pentru ce am refuzat să mă duc la el așa cum îmi ceruse când a plecat dela mine.

În toamna lui 1954, Puiu Traian îmi predă Proectul de Statut asupra Senatului Legionar. Dacă cineva s'ar fi prezentat Căpitanului cu o astfel de lucrare cu sigurantă că l'ar fi degradat, eliminat din Mișcare și ar fi desființat organizația care a putut creea un «astfel de legionar» La această lucrare am răspuns cu raportul meu nr. 10. Fără să mă bat pe piept cu ele, am credința că toate aceste rapoarte ale mele ar fi fost aprobate de Căpitan fără schimbare.

În August 1954 s'a ținut la Erding/Germania, întrunirea convocată de dnii Iasinschi, Gârneață și Papanace. Este prima dată în istoria Gărzii de Fier că ostașii ei se adună să decidă și să voteze asupra conducerii ei, ca a unui consiliu de administrație oarecare.

Despre cele hotărâte în această adunare se trimit comunicatele «Dragi Camarazi» și «Pentru Refacerea Mișcării Legionare», ambele purtând data: Majadahonda 8-XI-54, și semnăturile celor trei. Nici azi nu știu ce căuta această dată pe aceste comunicări făcute din Germania. Consider o impietate a folosi numele localității Majadahonda și ziua de 8-XI pe două documente, semnate de trei legionari, care calcă în picioare tocmai crezurile acelor sfetnici și ostași ai Căpitanului care și-au pecetluit cu propriul lor sânge în această localitate, idealul lor legionar.

«Consiliul Conducător» luase ființă. Cași H. Sima el afirma că reprezintă Mișcarea Legionară. O altă greșeala, de fond, pentrucă Mișcarea nu consta numai din Exilul Legionar, ci și din toți aceia care în țară trăiesc în credința legionară. Se va vedea în ce măsură camarazii din țară vor recunoaște hotărâri ieșite dintr'un compromis care este interzis în Garda de Fier, pentrucă... «dacă eu nu voiu mai fi, cel mai vrednic dintre voi va lua steagul și vă duce la biruință»... ne spunea Căpitanul, în vara lui 1936 în Tabăra Carmen Sylva.

Cele două documente ale «Consiliului Conducător» sunt ca fond și forma total în afara principiilor și stucturării Gărzii de Fier.

Se găseau în refugiu camaradul Papanace, în Italia, iar în Argentina Ilie Gârneață. Fiecare polariza în jurul lui un număr de prieteni. Incă de pe când eram în lagărele germane aceștia s'au desprins de noi iar după ieșirea din lagăre fiecare-și ducea viața în cadrul grupului său, pe când Grupul Legionar, compact, care cuprindea 95% din Exilul Legionar, desvolta o vie activitate pe teren, în ajutorul tuturor compatrioților ce se refugiau continu. Pe când era în Italia Ilie Gârneață s'a lăpădat de credința strămoșească. Nu intereseaza cauza acestei lepădări. S'o judece, admită ori respingă, fiecare după mintea și sufletul lui.

Existau deci aceste două așchii, sărite din trunchiul Mișcării, până în toamna lui 1953, când troznește în două, însuși trunchiul —din toate încheieturile— în urma icului ce i-a înfipt în inimă cel chemat să conducă și să-i păstreze unitatea sa proverbială.

Cu despicarea în două a trunchiului se ajunge la patru așchii una mai mică decât cealaltă: H. Sima cu puținii care continuau să-l recunoască de Șef; Dl Iasinschi, în fruntea celor ce s'au desprins de H. Sima, și care formau majoritatea din efectivul Exilului Legionar; Ilie Gârneață și Ctin Papanace cu respectivele aderențe personale.

Se aștepta ca dl Iasinschi să ia comanda celor desprinși după despicarea trunchiului. Dsa dă chiar o circulară în acest sens.

Gârneață, pe de altă parte, aducându-și aminte că a fost Fondator de Mișcare și Comandant al Bunei Vestiri, calități pe cari la Vasului și-apoi și mai târziu le-a lăpădat, trântește și el o circulară, revedicându-și dreptul la conducere. Dl Iasinschi în dorința și grija de a se reface o unitate cât mai numeroasă și compactă a Exilului Legionar, se înduplecă, cedează și se ajunge astfel la compromisul dela Erding. Această cedare a dlui Iasinschi, după mine, a fost o mare greșeală și l-am avertizat de asta.

Mâhnit m'am dat laoparte ca să las timpului să probeze că n'am greșit când îi spuneam că o unitate legionară nu se naște din compromisuri, și nici nu se pot încadra în rândurile ei elemente care deatâtea ori ne-au părăsit.

Lipsa de încredere reciprocă a dus la zisul compromis. S'au târguit pozițiile în «Consiliul Conducător». Dacă exista încredere și conștiință legionară trebuia să se recunoască unul ca Șef căruia să i se supună cu toții. Dl Iasinschi dând uitării comportarea lui Gârneață de la Vaslui și până la reuniunea din Erding, a cedat. În curând însă se va convinge, înainte de-a trece anul, că eu aveam dreptate.

Legionărește era ca dl Iasinschi să ia comanda celor ce au repudiat pe H. Sima. Cine voia să se încadreze în această unitate, logic, trebuia să urmeze practica legionară. Pentrucă Șeful dispune cine merită și cine poate fi încadrat în unitatea ce conduce. O încadrare sau reîncadrare se face individual; eu nu se poate face nici cu condiții și nici prin compromisuri.

EPILOG

LA CINZECI DE ANI DELA ÎNTEMEIERE

Distrugerea Ierusalimului, o atribuie istoricii, lui Titus, fiul lui Vespasian. Nu este o greșeala această afirmație fiindcă el este cel ce l-a încercuit și a constrâns pe apărători să se predea. El însă n'a urmărit, n'a vrut dărâmărea, ci dimpotrivă voia să-l aibă întreg, ca să rămână un document al vremii despre realizarea Cananeanului Melchisedec, primul lui preot care-i dădu numele de Ierusalem (înainte Solima ori Salem), cetate pe care David o predase poporului său. Istoricul Flavius Josephus precizează că secta Zeloților, connaționalii lui, sunt acei care au dat foc Ierusalimului ca apoi soldații romani să continue, fără ca Titus să-i mai poată stăpâni. Zeloții sunt acei care înlăuntrul cetății, în vreme ce aceasta era încercuită, se constituie într'o bandă, ucid pe proprii lor preoți, omoară o lume întreagă dintre ai lor, jefuiesc templul, și aleg preoți după și pe placul lor și din afara familiilor destinate cultului. Zeloții au fost acei cari, dupa 2177 ani dela fondare, împlinesc profeția: ... «pieirea ta prin tine însuți Ierusaline».

Noi, legionarii vreme de peste 25 ani am fost dușmăniți, desființați ca Mișcare, uciși; am fost luați din pat, scoși în stradă și împușcați fără vină, fără judecată. Și nu ne-au putut frânge. Mereu eram mai puternici, mai numeroși, mai uniți și mai hotărâti să urmăm marșul spre ţinta lui Corneliu Zelea Codreanu, Căpitanul.

Cât timp s'au practicat principiile de viață legionară ca: ... «Toți legionarii vor avea o singură părere, un singur gând și un singur suflet. De aceea trebuie să aibă cu toții un șef

(18/32 c.s.c.) ori... «Toţi şefii legionari şi toţi legionarii trebuie să fie de acord în toate chestiunile care interesează organizaţia noastră (35/49c.s.c.)». Garda de Fier n'a putut fi învinsă, unitatea ei n'a putut fi atinsă şi Exilul Legionar şi-a urmat drumul lui firesc, drumul lui de luptă.

Când însă, în mijlocul nostru au apărut Zeloţii, cu părerile lor divergente, cu gândurile lor ascunse, cu sufletele lor închircite, când în fruntea acestora se aşează însuşi cel chemat să onoreze scaunul Fondatorului, când se stimula discordia între camarazi, când elitele legionare erau ţinute la distinţă, când şoapta la ureche devenise regulă, când pâra contra camaradului era bine ascultată, când cinstea s'a înlocuit cu minciuna, când rolul şefului de unitate era schimbat cu acela al omului de casă, când se aţâţa şi se încuraja sectarismul, atunci era fatal să se ajungă la destrămarea Exilului Legionar, atacul venind dinlăuntru: atacul Zeloţilor.

Au trecut peste trei ani decând s'a rupt în două corpul Exilului Legionar şi încă nu şi-a găsit liniştea; încă nu se poate trăi liniştit între «zgomotul puţului» şi «vuetul lacului», pentrucă un legionar nu poate avea conştiinţa împăcată decât când se practică legea: ... «de aceea trebuie să aibă cu toţii un Şef».

În preajma împlinirii a cinci decenii dela întemeierea Legiunii Arhanghelului Mihail stau indignat şi ruşinat de starea deplorabilă în care se găseşte Exilul Legionar.

Singura mângăiere şi speranţă o am în acei câţiva, cari stau în afara puţului şi lacului şi în nădejdea că prin ei şi prin cei mulţi legionari, camarazii dintre frontierele Patriei a căror minte şi suflet vor fi rămas întregi, sănătoase, legionare, care n'au cunoscut zelotismul Exilului Legionar, Garda de Fier —visul generaţiilor viitoare— îşi va urma marşul ei triumfal spre realizarea Vrerilor Căpităneşti şi a Testamentului Eroilor dela Majadahonda: «Să faci Căpitane o Ţară frumoasă ca soarele sfânt de pe cer.»

SFÂRŞIT

S'a terminat tipărirea acestei cărti la 1 Martie 1977 la Madrid, în ateliere Artes Gráficas Benzal, caţe Virtudes, 7. S'au tipărit 500 exemplare.